

Ed.

404. Nefndarálit

um frv. til 1. um breytingar á lögum nr. 58 27. júní 1941, um landnám ríkisins.

Frá landbúnaðarnefnd.

Landbúnaðarnefnd er sammála um að mæla með því, að frv. verði samþykkt.

Alþingi, 8. febrúar 1946.

Porst. Þorsteinsson, Kristinn E. Andrésson, Eiríkur Einarsson.
form., frsm. fundaskr.

H. Guðmundsson. Páll Hermannsson.

Sþ.

407. Tillaga til þingsályktunar

um aukning virkjunar við Laxárfossa og að gera fossana laxgenga.

Flm.: Jónas Jónsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að hefja nú þegar á næsta sumri undirbúning að stækkun raforkuvirkjunar við Laxá í Þingeyjarsýslu og hraða síðan framkvæmd verksins, svo að sú virkjun verði nægilega afslmikil til að bæta um næstu 20 ára bil úr raforkuþörf þeirra héraða, kaupstaða og kauptúna á Norðurlandi, sem standa bezt að vigi með að fá raforku frá Laxárfossum. Jafnframt er skorað á ríkisstjórnina að gera Laxárfossa laxgenga, um leið og virkjunin er framkvæmd.

Greinargerð.

Þar sem Alþingi stefnir nú að því að auka, svo sem með þarf, þær tvær virkjanir, sem öflugastar og beztar geta orðið hér á landi, við Sogið og Laxá í Þingeyjarsýslu, er einsýnt, að ekki verður hjá því komiðt að stórauka virkjunina við Laxá á næstu missirum. Liggur nú opið fyrir að leiða raforku frá þessari stöð um nálega alla Þingeyjarsýslu, allan Eyjafjörð, allan Skagafjörð og að likindum mikinn hluta Austur-Húnnavatnssýslu. Mun Skagaströnd tæplega geta fengið nægilega raforku á auðveldari hátt en frá Laxá. Er nú sá skriður að komast á raforkumál byggðanna, að þar mun varla staðar numið, fyrr en raforka er komin svo að segja á hvert heimili.

Laxárfossar loka laxgengd í ánni, þannig að ofan við virkjunina er ca. 25 km kafli í ánni laxlaus. Hins vegar mun Laxá vera álitlegasta laxveiðivatn í allri Norðurálfu. Þykir eðlilegast, að það mál verði leyst um leið og virkjunin er framkvæmd.

Sþ.

408. Tillaga til þingsályktunar

um ávarpsheiti kvenna og karla.

Flm.: Jónas Jónsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að bera fram á næsta þingi frumvarp til laga um ávarpsheiti kvenna og karla, þar sem lögmælt verði, að ávarpsheiti kvenna skuli vera „frú“, en karla „herra“.

Greinargerð.

Á tungum þeirra þjóða, sem Íslendingar eiga mest skipti við, eru ávarpsheitin þrjú: eitt fyrir alla karlmenn, annað fyrir giftar konur og hið þriðja fyrir ógiftar konur. Hér á landi eru allir karlmenn, jafnt kvaentir sem ókvaentir, nefndir herrar. En við konur eru notuð mörg ávarpsheiti. Giftar konur heita „frúr“ eða „húsfreyjur“, en ógiftar stúlkur „ungfrúr“ eða „frókenar“. Ávarpsheiti giftra kvenna eru notuð sitt á hvað, en þó þykir orðið „frú“ virðulegra en „húsfreyja“, og er í þeim efnum nokkuð farið eftir atvinnu og búsetu. Orðið „fróken“ er útlent og fer illa í málinu, en um „ungfrú“ er það að segja, að það fer að vísu vel sem ávarpsheiti ungra kvenna, en verður mjög óheppilegt, þegar konur fara að eldast. Engin ástæða er til að láta ávarpsheiti bera með sér, hvort persónan, sem hlut á að máli, er gift eða ógift. Gilda þar sömu rök um karla og konur. Hin erlenda tízka, að hafa mismunandi ávarpsheiti fyrir giftar konur og ógiftar, mun vera arfur frá réttleysistínum kvenna.

Bak við hin misjöfnu og tilviljunarkenndu ávarpsorð, sem notuð eru um konur hér á landi, er fólgjóð allmikið réttleysi og óparft manngreinarálit. Íslendingar eru mjög hneigðir til jafnréttis, og hefur mikið á unnið i þeim efnunum á síðari árum. Hér er um að ræða mál, sem skiptir allar konur í landinu. Er það þess eðlis, þar sem það snertir mjög meðnað kvenna innbyrðis, að vafasamt er, að konur beiti sér fyrir lausn þess á opinberum vettvangi. Nú vill svo til, að engin kona á sæti á Alþingi, og færí þá vel á, að karlmenn samþykktu, meðan svo stendur, að gera um ávarpsheiti fullan jöfnuð með konum og körlum.

Sþ. 409. Tillaga til þingsályktunar
um ríkisábyrgð á rafveituláni fyrir Akureyrarkaupstað.

Flm.: Sigurður E. Hlíðar.

Alþingi ályktar að heimila ríkisstjórninni að ábyrgjast fyrir hönd ríkissjóðs, segn þeim tryggingum, sem ríkisstjórnin metur gildar, allt að 2200 þúsund króna lán til greiðslu á eldra erlendu láni, sem tekið var árið 1938 vegna Laxárvirkjunarinnar.

Grei n a g e r ð.

Bæjarstjórn Akureyrar hefur á fundi sínum hinn 24. janúar s.l. samþykkt svofellda ályktun:

„Bæjarstjórn Akureyrar fer þess á leit við hið háa Alþingi, að það heimili ríkisstjórninni að ábyrgjast fyrir Akureyrarbæ allt að 2200000 kr. lán til greiðslu á láni, sem Akureyrarbær hefur tekið hjá Köbenhavns Handelsbank i Kaupmannahöfn árið 1938 vegna Laxárvirkjunarinnar.“

Ábyrgðarbeiðni þessi er fram komin vegna þess, að bæjarstjórnin hefur samþykkt að greiða upp ofannefnt lán i Köbenhavns Handelsbank og taka til þess lán hjá Landsbanka Íslands að upphæð kr. 2200000.00. Þetta nýja lán endurgreiðist með jöfnum ársgreiðslum vaxta og afborgana á árunum 1947—1966. Vextir verði 4% p.a. Fyrir hinu erlenda láni, sem upp á að greiða í Köbenhavns Handelsbank, er ríkisábyrgð. Var sú ábyrgð veitt með l. nr. 67 31. des. 1937, en er aðeins miðuð við 2 millj. króna lán. Mismunurinn á ábyrgðarupphæðunum mun stafa af gengismismun dönsku krónunnar nú og þá.

Nd. 410. Nefndarálit
um frv. til l. um fiskimálasjóð, markaðsleit sjávarafurða, útflutning á fiski o. fl.

Frá meiri hl. sjávarútvegsnefndar.

Nefndin hefur ekki getað orðið sammála um afgreiðslu málsins.

Einn nefndarmanna (EystJ) vill samþykka frv., en meiri hl. n. er andvígur ýmsum meginatriðum þess og getur ekki mælt með, að það verði samþykkt.

Það mun nú að fullu ráðið, að á yfirstandandi Alþingi verði sett lög um stórfellda eflingu Fiskveiðasjóðs Íslands, og má því ætla, að þegar á þessu ári verði vel séð fyrir stofnlánaþörf sjávarútvegsins.

Um leið og fiskveiðasjóður verður þannig efldur, hljóta verkefni fiskimálasjóðs að breytast verulega frá því, sem verið hefur að undanförnu. Eins og kunnugt er, hefur fiskimálasjóði að langmestu leyti verið varið til lánveitinga til bygg-

ingar frystihúsa, en með þeim breytingum, sem nú er fyrirhugað að gera á fiskveiðasjóði, er honum ætlað að lána svo riflega til slikra framkvæmda, að viðbótarlán úr fiskimálasjóði ættu varla að koma til greinda. Fiskimálasjóður ætti því á næstunni að geta gefið sig meir en verið hefur að tilraunum í þágu sjávarútvegsins og annarri hliðstæðri starfsemi.

Meiri hl. n. lítur svo á, að rétt sé að athuga sérstaklega starfsemi fiskimálanefndar og fiskimálasjóðs með hliðsjón af þessum breyttu aðstæðum, og þar sem meiri hl. n. er kunnugt, að atvinnumálaráðherra hefur í huga að láta fram fara sérstaka athugun á þessu, þá leggur meiri hl. n. til, að frv. verði afgreitt með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Þar sem fyrirhugað er, að fram fari sérstök athugun á því, hvernig starfsemi fiskimálasjóðs og fiskimálanefndar verði bezt fyrir komið með tilliti til þeirra breytinga, sem fyrirhugaðar eru á Fiskveiðasjóði Íslands, telur deildin ekki rétt að gera breytingar á lögum um fiskimálasjóð nū á þessu þingi og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 10. febr. 1946.

Sig. Kristjánsson, form.	Lúðvik Jósefsson, fundaskr., frsm.	Asg. Ásgeirsson.
	Jóh. P. Jósefsson.	

Nd.

411. Nefndarálit

um frv. til l. um að fela stjórn Fiskifélags Íslands störf fiskimálanefndar.

Frá meiri hl. sjávarútvegsnefndar.

Fyrir sjávarútvegsnefnd hefur legið annað frumv. um svipað efni (á þskj. 12), sem í höfuðatriðum gerir ráð fyrir sams konar breytingum á meðferð þeirra mála, sem nú heyra undir fiskimálanefnd.

Meiri hl. n. hefur lagt til, að það frumv. yrði afgreitt með rökstuddri dagskrá, þar sem kunnugt er, að atvinnumálaráðherra mun láta fram fara sérstaka athugun á því, hvernig bezt verði framvegis fyrir komið þeim störfum, sem fiskimálanefnd er ætlað að vinna, með sérstöku tilliti til fyrirhugaðra breytinga á Fiskveiðasjóði Íslands.

Meiri hl. n. getur ekki fallizt á samþykkt frumvarpsins, og með skírskotun til þess, að kunnugt er, að athugun mun verða látin fara fram á æskilegum breytingum á störfum fiskimálasjóðs og fiskimálanefndar, þá leggur meiri hl. n. til, að frumvarpið verði fellt.

Alþingi, 10. febrúar 1946.

Sig. Kristjánsson, form.	Lúðvik Jósefsson, fundaskr., frsm.	Asg. Ásgeirsson.
	Jóhann P. Jósefsson.	

Sþ.

412. Nefndarálit

um till. til þá. um afnotagjald útvarpsnotenda.

Frá minni hl. fjárveitinganefndar.

Tillagan ásamt brtt. á þskj. 245 var tekin til umræðu á einum fundi, og gat nefndin ekki orðið sammála um afgreiðslu málsins. Vildi meiri hl. nefndarinnar (PO, SK, GÍG, SkG, BK og HelgJ) samþykkja tillöguna með breyttu orðalagi og gefur því út sérstakt nefndarálit. Minni hl. litur hins vegar svo á, að samkvæmt 6. gr. l. nr. 68 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, hafi ráðherra í samráði við útvarpsstjóra og útvarpsráð óskorað vald til þess að ákveða afnotagjaldið, og að þetta vald verði eigi af þeim tekið með þá., heldur þurfi til þess breytingu á fyrrnefndum lögum. Leggur hann því til, að þáltill. sé afgreidd með svo hljóðandi

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Með því að ráðherra hefur þegar, að fengnum tillögum útvarpsstjóra og útvarpsráðs, ákveðið upphæð afnotagjalds útvarpsnotenda fyrir yfirstandandi ár, allt samkvæmt 6. gr. laga nr. 68 28. des. 1934, um útvarpsrekstur ríkisins, og að þáltill., sem hér liggur fyrir, getur ekki, þótt samþykkt yrði, skert á nokkurn hátt rétt ráðherra til þess að ákveða gjaldið samkvæmt lögum, sér Alþingi ekki ástæðu til frekari aðgerða í málunum og tekur því fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 13. febr. 1946.

Gísli Jónsson,
form., frsm.

Steingr. Aðalsteinsson.

Pórður Benediktsson.

Nd.

413. Nefndarálit

um frv. til l. um gagnfræðanám.

Frá menntamálanefnd.

Nefndin hefur athugað frumvarpið og mælir með, að það verði samþykkt með nokkrum breytingum. Breytingartillögur nefndarinnar eru prentaðar á sérstöku þing-skjali. Einn nefndarmanna (SB) var fjarverandi, er málið var afgreitt frá nefndinni. Einn nefndarmanna (PP) áskilur sér rétt til að flytja eða fylgja frekari breytingartill.

Alþingi, 12. febr. 1946.

Sigfús Sigurhjartarson,
form., frsm.

Gunnar Thoroddsen,
fundaskr.

Páll Þorsteinsson,
með fyrirvara.

Barði Guðmundsson.

Nd.

414. Lög

um sölu þjóðjarða og kirkjujarða.

(Afgreidd frá Ed. 13. febr.)

Samhljóða þskj. 252.

Nd.

415. Breytingartillögur

við frv. til 1. um virkjun Sogsins.

Frá iðnaðarnefnd.

1. Við 5. gr. Greinin orðist svo:

Auk þeirra ábyrgða, sem ríkissjóður er í við gildistöku þessara laga vegna orkuversins við Ljósafoss, ábyrgist ríkisstjórnin lán handa Reykjavíkurbæ til frankvæmda samkvæmt 1., 3. og 4. gr., að upphæð allt að 34 millj. króna, þó eigi yfir 85% af kostnaðarverði, eða tilsvarandi upphæð í erlendum gjaldeyr, enda samþykki fjármálaráðherra lánskjörin.

2. Við 6. gr.

a. Í staðinn fyrir orðin „i nálægum héruðum“ komi: utan Reykjavíkur.

b. Í staðinn fyrir „allt að 10%“ komi: allt að 5%.

3. Við 7. gr. Á eftir orðunum „sé virkjað til hálf“ komi: enda er þá miðað við 86000 kw. orku í Soginu fullvirkjuðu.

Nd.

416. Frumvarp til laga

um fræðslu barna.

(Eftir 2. umr. í Nd.)

I. KAFLI

Hlutverk barnaskóla.

1. gr.

Barnaskólar skulu leitast við að haga störfum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir nemenda sinna, hjálpa þeim að öðlast heilbrigð lifsviðhorf og hollar lífsvenjur, vera á verði um likamshreysti þeirra og veita þeim tilsogn í lögskipuðum námsgreinum, hverjum eftir sínum þroska.

II. KAFLI

Skólaskylda.

2. gr.

Skylt er að halda barnaskóla í öllum skólahverfum landsins fyrir börn á aldrinum 7—13 ára, sbr. þó 3. gr., og er öllum börnum á þessum aldri skyld að sækja skóla, nema undanþága hafi verið veitt samkv. 3. og 5. gr.

Þegar tilgreindur er aldur barna í lögum þessum, miðast hann ávallt við það almanaksár, er þau ná nefndum aldri.

3. gr.

Nú sækir skólanefnd í skólahverfi í sveit um, að skólaskylda hefjist ekki í skólahverfi hennar fyrr en við 8, 9 eða 10 ára aldur, og getur fræðsluráð þá veitt undanþágu að fengnum meðmælum námsstjóra.

Par, sem þessi ráðstöfun hefur verið gerð, skulu heimilin annast og kosta fræðsluna frá sjö ára aldri barnanna, unz skólaskylda hefst í hverfinu, en hlita um hana eftirliti kennara skólahverfisins.

Nú er vanrækt fræðsla yngri barna í skólahverfi, þar sem undanþága hefur verið veitt, og eigi um bætt þrátt fyrir áminningu fræðslumálastjórnar, og nemur hún há undanþáguna úr gildi.

4. gr.

Heimilisfaðir skólaskylds barns ber ábyrgð á, að það hljóti lögmælta fræðslu og sækji lögskipuð próf.

5. gr.

Undanþegin frá að sækja almenna barnaskóla eru:

- börn, sem sækja viðurkennda einkaskóla;
- börn, sem hafa fengið leyfi skólanefndar og skólastjóra til að stunda nám utan skólans, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólann, þegar skólastjóri óskar þess;
- börn, sem að dómi hlutaðeigandi kennara, skólastjóra og skólalæknis skortir hæfileika til þess að stunda nám í almennum barnaskóla;
- börn, sem að dómi sömu aðila spilla góðri reglu í skólanum og eru miður heppilegt fordæmi öðrum börnum;
- börn, sem að dómi skólalæknis hafa eigi heilsu eða önnur likamleg skilyrði til að stunda venjulegt barnaskólanám.

6. gr.

Þeim börnum, sem um getur í c-, d- og e-liðum 5. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi.

Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum börnum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum börnum.

7. gr.

Nú kemur barn að ástæðulausur ekki til innritunar, þegar því er skylt, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann þess, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemni 5—10 kr. á dag eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð.

Nú vanrækir barn, sem innritað er í skóla, skólasókn til muna, þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við það og forráðamann þess, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann barnsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemni 5—10 kr. eftir úrskurði valdsmanns fyrir hvern vanræksladag, talið frá áminningu skólanefndar.

Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka barnið af heimilinu og ráðstafa því utan þess, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista barnið í stofnun eða á öðru heimili, er nefndin ber traust til.

III. KAFLI

Skólaskipan og skólahúsnaði.

8. gr.

Hver sýsla og hver kaupstaður er fræðsluhérað. Þó skal sameina tvær sýslur í eitt fræðsluhérað svo og hrepp eða hluta úr hreppi fræðsluhéraði annarrar sýslu, þegar fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi fræðsluráð samþykka. Hvert fræðsluhérað er eitt eða fleiri skólahverfi, og er einn barnaskóli í hverju skólahverfi.

9. gr.

Fræðslumálastjórn mælir fyrir um, hvernig fræðsluhéraði skuli skipt í skólahverfi, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð skiptinguna.

10. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera skólahús á hentugum stað, og fullnægi það þörfum fyrir barnaskólahald í hverfinu. Fræðslumálastjórn setur reglur um lágmarks-kröfur til skólahúsnaðis.

11. gr.

Eigi er heimilt að leyfa notkun skólahúsnæðis, nema samþykki skólanefndar og skólastjóra komi til.

12. gr.

Heimangönguskólar skulu vera þar, sem staðhættir leyfa, en þar, sem heimangöngu verður ekki við komið sökum mikilla vegalengda, skal reisa heimavistarskóla og keppa að því, að skólahverfi þeirra verði svo fjölmenn, að fullkomið starf verði við þá fyrir tvo fasta kennara eða fleiri.

13. gr.

Öll skólahús skulu gerð samkvæmt uppdrætti, er fræðslumálastjórn samþykkir. Þenn fremur verður samþykki hennar að koma til um skólastað og skólalóð.

14. gr.

Ríkissjóður greiðir allt að helmingi stofnkostnaðar heimangönguskóla, en þrjá fjórðu hluta stofnkostnaðar heimavistarskóla. Hlutaðeigandi sveitarfélög greiða hinn hlutann. Séu tveir eða fleiri hreppar eða hluti úr hreppi um sama skóla, greiða þeir stofnkostnaðinn í hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt ibúanna. Ríkistyrkurinn er bundinn því skilyrði, að skólalóðin sé eign skólahverfisins eða afnatarétturinn tryggður með óuppsegjanlegum leigusamningi.

Hverju skólahúsi skal fylgja íbúð fyrir skólastjóra, 3 herbergi og eldhús að minnsta kosti. Heimavistarskólum skal einnig fylgja íbúð eða íbúðir fyrir kennara. Íbúðir skólastjóra og kennara teljast með i stofnkostnaði skóla svo og nauðsynlegustu skólahúsgögnum.

Í skólahverfum, þar sem svo hagar til, að börn geti ekki sótt heimangönguskóla, nema þeim sé ekið til og frá skólastað, er heimilt að greiða styrk til kaupa á skólabíl, er nemí allt að þremur fjórðu hlutum kostnaðarverðs.

15. gr.

Viðhald skólahúsa og skólahúsgagna er sveitarfélögum skyldt að annast samkvæmt reglum, er fræðslumálastjórn setur.

IV. KAFLI

Kennrarar.

16. gr.

Fastir kennrarar við barnaskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun samkvæmt launálögum.

17. gr.

Engan má setja eða skipa kennara við barnaskóla, nema hann hafi lokið viðurkenndu kennaraprófi, sé eigi haldinn nænum sjúkdómi og hafi óflekkad mannorð.

Skólastjórar og kennrarar heimavistarskóla skulu ekki skipaðir fyrr en eftir tveggja ára reynslutíma í heimavistarskóla.

18. gr.

Kennara er skyldt að kenna að jafnaði 36 kennslustundir á viku, en á því skólaári, sem kennari verður 55 ára, má fræðslumálastjórn fækka skyldustundum hans um 6 á viku og um aðrar 6, er hann verður sextugur.

Kennslustundafjöldi skólastjóra skal ákveðinn i erindisbréfi. Eigi verður skólastjóri leystur frá þeirri kennsluskyldu, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til.

Pegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætlid átt við 40 mín. kennslustund

19. gr.

Kennari, sem skipaður er, settur eða ráðinn til starfs við barnaskóla, skal gegna því samkvæmt erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

20. gr.

Geti kennari ekki stundað starf sitt við skóla sakir veikinda, skal greiða forfallavinnu fyrir hann samkv. reglum, er fræðslumálastjórn setur.

21. gr.

Skólastjóri fer í skóla sínum með umboð fræðslumálastjórnar og skólanefndar gagnvart kennurum skólans, nemendum og forráðamönnum þeirra.

Hann stjórnar öllu starfi skólans eftir gildandi lögum og reglum og ber ábyrgð á því gagnvart fræðslumálastjórn og skólanefnd.

Skólastjóri hefur umráðarétt yfir húsnæði skólans og munum í þágu skólastarfsins. Að öðru leyti hefur skólanefnd í samráði við skólastjóra umráðaréltinn, en verði ágreiningur þeirra í milli, sker fræðslumálastjórn úr.

Skólastjóri á sæti á fundum skólanefndar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt. Skólastjóri ræður stundakennara og starfsfólk með samþykki skólanefndar.

22. gr.

Í skóla með 10—20 föstum kennurum er skólastjóra heimilt í samráði við skólanefnd að ráða einn af kennurum skólans sem yfirkennara. Verði hann skólastjóri til aðstoðar og gegni störfum hans, er þörf krefur. Séu 20 kennarar eða fleiri við sama skóla, skal ráða yfirkennara á sama hátt. Kennslustundafjöldi yfirkennara skal ákveðinn í samráði við fræðslumálastjórn, er setur þeim erindisbréf. Laun yfirkennara skulu ákveðin í launalögum.

23. gr.

Í skóla með 20 kennurum eða fleiri getur skólastjóri í samráði við skólanefnd ákveðið, að skyldustundir kennara skuli vera færri en 36 á viku gegn öðru starfi í þágu skólans.

24. gr.

Tölu fastra kennara skal miða við það, að 40 börn komi á hvern kennara, sem kennir fulla kennslu í 9 mánuði, en 5 börnum færra fyrir hvern mánuð, er hann kennir skemur. Eftir reglum, er fræðslumálastjórn setur, skal þó ætla nokkru færri börn á kennara í skólum með færri en 150 nemendum. Sérkennurum í sundi og handavinnu skal ætla sem næst helmingi færri börn en öðrum kennurum.

Nú eru fastir kennarar við skóla færri en barnafjöldinn segir til um, en barnafjöldinn þó minni en svo, að skólinn eigi kröfu á kennara til viðbótar, og má þá greiða styrk vegna stundakennslu í hlutfalli við þann barnafjölda, sem umfram er. — Ef nefnd umframtala nær helmingi þess barnafjölda, sem föstum kennurum er ætluð, er fræðslumálastjórn heimilt að setja fastan kennara.

V. KAFLI

Fræðsluráð og skólanefndir.

25. gr.

Í hverju fræðsluhéraði skal vera fræðsluráð skipað 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu 4 þeirra kosnr hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd. Séu 2 sýslur í fræðsluhéraði, kýs hvor sýslunefnd tvo fræðsluráðsmenn. Fræðslumálastjórn skipar einn mann, og skal hann vera formaður. — Hlutverk fræðsluráðs er að hafa á hendi stjórn sameiginlegra skólamála fræðsluhéraðsins. Fræðslumálastjórn setur fræðsluráði erindisbréf.

26. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera skólanefnd, skipuð þremur mönnum. Skulu tveir þeirra kosnir af nýkosinni sveitarstjórn, en fræðslumálastjórn skipar einn, og skal hann vera formaður. Hlutfallskosningu skal viðhaða, ef krafra kemur fram um það. Ef tveir eða fleiri hreppar eru í skólahverfi, setur fræðslumálastjórn reglur um kosningu skólanefndar, sem má þá vera skipuð 5 mönnum. Varamenn skulu kosnir samtímis aðalmönnum. Kjörtínnabil skólanefnda og fræðsluráða skal vera hið sama og sveitarstjórn, og um kjörgengi skulu sömu reglur gilda.

Í kaupstöðum er heimilt að fela fræðsluráði störf skólanefndar, ef fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðcigandi bæjarstjórn samþykkir.

27. gr.

Formaður kallað skólanefnd til funda, svo oft sem þurfa þykir. Skyld er honum að kveðja nefndina saman, ef einn nefndarmanna eða skólastjóri óskar þess. Skólastjóri skal ávallt boðaður á fundi skólanefndar. Skólanefnd getur enga ályktun gert, nema meiri hluti hennar sé á fundi. Allar ályktanir skulu ritaðar í gerðabók. Enginn skólanefndarmanna hefur atkvæðisrétt um þau mál, er varða hann sjálfan.

28. gr.

Skólanefnd skal sjá um, að öll skólaskyld börn í skólahverfinu njóti lögboð-innar fræðslu. Hún semur samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar skýrslu um þau börn í skólahverfinu, sem sækja ekki hinn almenna barnaskóla.

29. gr.

Pegar kennarastaða losnar í skólahverfinu, skal skólanefnd tafarlaust tilkynna það fræðslumálastjórn, sem auglýsir stöðuna, ef fyrirvari er nægur. Þurfi hins vegar að setja kennara fyrirvaralitið, getur fræðslumálastjórn sett hann í samráði við skólanefnd án undangenginna auglýsingar, en auglýsa skal þá stöðuna á næsta ári.

30. gr.

Skólanefnd veitir viðtöku umsóknnum um kennarastöður og skal, er fjöldi umsókna leyfir, tilnefna eigi færri en two umsækjendur um hverja stöðu, er hún telur helzt koma til greina. Skyld er skólanefnd að leita álits skólastjóra um umsækjendur, ef velja á kennara, en námsstjóra, ef velja á skólastjóra. Verði ágreiningur um umsækjendur innan skólanefndar eða milli skólanefndar annars vegar og skólastjóra eða námsstjóra hins vegar, getur hver aðili um sig gert tillögur til fræðslumálastjórnar. Rökstudd greinargerð skal ávallt fylgja tillögum skólanefndar, skólastjóra og námsstjóra um val manna í kennarastöður.

31. gr.

Skólanefnd annast um, að skólinn hafi allan nauðsynlegan aðbúnað, svo sem húsnæði, skólalóð, leikvelli, kennslutæki og innanstokksmuni. Sér hún í samráði við skólastjóra um viðhald alls þessa og aukningu eftir þörfum.

32. gr.

Skólanefnd gerir tillögur til sveitarstjórnar um fjárframlög til skólahalds. Verði ágreiningur milli þessara aðila um fjármál skóla, skal hann lagður undir úrskurð fræðslumálastjórnar. Skólanefnd annast um samningu skýrslna og reikninga samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar. Erindisbréf fyrir skólanefndir skal gefið út af fræðslumálastjórn.

33. gr.

Kostnaður við störf skólanefnda greiðist úr sveitarsjóði.

34. gr.

Í Reykjavík skal vera sérstakur fræðslufulltrúi, og skal hann hafa á hendi þær framkvæmdir, sem skólanefndum fræðsluhéraðsins er skylt að annast samkvæmt lögum þessum, svo og önnur störf, er fræðslumálastjórн kann að fela honum, allt samkvæmt erindisbréfi. Fræðslufulltrúi skal skipaður af fræðslumálastjórн að fengnum tillögum fræðsluráðs. Laun hans skulu ákveðin í launalögum, en bæjarsjóður greiðir skrifstofukostnað hans.

VI. KAFLI

Kennsluskipan og starfstími skóla.

35. gr.

Hver barnaskóli skiptist í tvær deildir, yngri deild og eldri deild. Til yngri deildar teljast skólaskyld börn innan 10 ára aldurs, en til eldri deildar 10 ára börn og eldri.

36. gr.

Í yngri deild skal kenna eftirtaldar námsgreinar: íslenzku, skrift, reikning, átt-hagafræði, handavinnu, leikfimi og söng.

Í eldri deild skal kenna: íslenzku, skrift, reikning, kristin fræði, Íslandssögu, landafræði, náttúrufræði, teiknun, handavinnu, söng, leikfimi og sund.

Auk þessa er heimilt að kenna eitt erlent mál hinn síðasta vetur eldri deildar þeim börnum, sem bezt eru að sér í móðurmáli. Nánari ákvæði um skiptingu náms-efnis og niðurröðun þess skulu sett í námsskrá, er fræðslumálastjórн gefur út.

37. gr.

Í yngri deild skal ætla börnum að jafnaði 21 kennslustund á viku, en í eldri deild 33.

38. gr.

Skólar í kaupstöðum og þorpum með 1000 íbúa eða fleiri skulu starfa sem næst 9 mánuði á ári. Aðrir heimangönguskólar og heimavistarskólar skulu starfa eigi skemur en 7 mánuði á ári, svo fremi að barnafjöldi leyfi það. Nánari ákvæði um starfstíma skóla og skólagöngu barna skal setja í reglugerð hvers skóla.

39. gr.

Í heimavistarskólum og heimangönguskólum í sveitum er heimilt að skipta námstimanum í tvennt milli deilda þannig, að hvert barn fái a. m. k. $3\frac{1}{2}$ mánaða kennslu, enda fylgist kennarinn með heimanámi barnanna þann tíma, sem þau sækja ekki skólann að vetrinum. Þar sem þörf krefur og þess er óskað af skólanefnd, má hafa allt að tveggja mánaða námsskeið við heimavistarskóla haust og vor fyrir 7—9 ára börn.

40. gr.

Leyfi í barnaskólum skulu ákveðin í reglugerð.

VII. KAFLI

Próf.

41. gr.

Próf í kunnáttu og leikni allra prófskyldra barna skal halda að vorinu ár hvert. Prófskyld eru öll börn á aldrinum 8—13 ára, nema gildar ástæður hamli. Skulu slikear ástæður skilgreindar nánar í prófreglugerð, er fræðslumálastjórн gefur út.

42. gr.

Öll próf nema lokapróf yngri og eldri deildar (próf yngri barna og barnapróf) skal hver skóli um sig annast að öllu leyti. Skylt er ávallt að hafa próf í ís-

lenzku, skrift og reikningi, en í öðrum greinum eftir því, sem ákveðið verður í prófreglugerð.

Próf 10 og 13 ára barna, þ. e. lokapróf beggja deilda, skulu fara fram undir eftirliti prófdómenda, skipaðra af fræðslumálastjórn til fjögurra ára í senn að fengnum tillögum námsstjóra. Skulu þetta vera landspróf að minnsta kosti í íslenzku og reikningi, og annist fræðslumálastjórn val og útsendingu verkefna.

43. gr.

Barn, sem flyzt úr yngri deild i eldri deild, skal vera sәmilega læst, geta skrifsað einföld orð skýrt og hreinlega, hafa náð nokkurri leikni í meðferð einskonartalna og kunna skil á algengustu fyrirbrigðum, sem koma fyrir í nánasta umhverfi þess. Í prófreglugerð skal tekið fram, hvernig þessar lágmarkskröfur skulu metnar í einkunnum.

44. gr.

Til barnaprófs er krafist: 1) Að geta lesið móðurmálið skýrt og áheyrilega með gallalitum framburði og sagt munnlega frá því, sem lesið er. Að geta gert skriflega, nokkurn veginn ritvillu- og mállytalausa grein fyrir kunnugu efni. Að geta leyst sәmilega úr réttitunarverkefni, þar sem fyrir koma dәemi um helztu undirstöðureglur íslenzkrar réttitunar. Að kunna utan bókar nokkur íslenzk kvæði, einkum ættjarðarljóð og söngljóð, geta greint frá efni þeirra með eigin orðum og vita nokkur deili á höfundum þeirra. 2) Að skrifa læsilega og hreinlega rithönd. 3) Að kunna fjórar höfuðgreinar reiknings með heilum tölum og höfuðatriði almennra brota, tugabrota og prósentureiknings og að sýna nokkura leikni í því að beita þeirri kunnáttu til úrlausnar einföldum dәemum, sem koma fyrir í daglegu lífi, m. a. til að reikna út óbrotið flatarmál. Um prófkröfur í öðrum lögboðnum námsgreinum skulu sett ákvæði í prófreglugerð jafnframt ákvæðum um, hvernig meta skuli í einkunnum lágmarkskröfur til að standast próf.

45. gr.

Heimilt er skólanefnd að fengnum meðmælum skólastjórá og kennara að leyfa 12 ára barni að ganga undir barnapróf. Sett skal í prófreglugerð, hvaða einkunn barn, er slíkt leyfi fær, skal ná í höfuðgreinum, svo og aðaleinkunn til þess að standast prófið. Skulu þessar einkunnir vera miklum mun hærri en lágmarks-einkunnir 13 ára barna.

46. gr.

Einkunnastigi í barnaskólum skal vera 0—10, og má skipta hverjum heilum í 10 hluta.

47. gr.

Nú kemur prófskylt barn að ástæðulausu ekki til prófs, og má þá prófa það á heimili þess á kostnað heimilisföður eða leita aðstoðar lögreglustjóra, til þess að barnið verði prófað.

48. gr.

Börn, sem standast ekki tilskilin próf um 10 og 13 ára aldur, skulu að jafnaði sitja ári lengur í hvorri deild, sem um er að ræða, og þreyta prófið ári síðar (sbr. þó 5. gr. c-lið). Standist þau það ekki þá, skulu gilda um þau sérstök reglugerðarákvæði, er fræðslumálastjórn setur.

49. gr.

Kostnaður við próf greiðist úr sveitarsjóði. Prófdómendum skal greitt sama kaup og stundakennurum.

VIII. KAFLI Kennslueftirlit.

50. gr.

Landinu er skipt í 6 eftirlitssvæði, og skal vera einn námsstjóri fyrir hvert þeirra. Skulu námsstjórar hafa eftirlit með kennsluskipan, kennsluaðferðum og árangri kennslunnar. Enn fremur skulu þeir annast leiðbeiningar um skóla- og uppledismál hver í sínu umdæmi. Skal hlutverk námsstjóra nánar tiltekið í erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

IX. KAFLI Kostnaður við skólahald.

51. gr.

Hin lögskipaða fræðsla skólaskyldra barna í opinberum skólum veitist ókeypis. Laun fastra kennara greiðast samkvæmt launalögum og styrkur til stundakennslu samkvæmt siðari málsgri. 24. gr. Við heimavistarskóla greiðir ríkissjóður einnig laun ráðskonu. Annan kostnað við skólahaldið greiðir sveitarsjóður, en ríkissjóður endurgreiðir fjórða hluta hans að fengnum skýrslum um fullnægjandi skólahald samkvæmt settum reglum og fyrirmælum.

52. gr.

Nú getur framfærandi barns á lögskipuðum skólaldri fyrir fátæktar sakir að dómi skólanefndar ekki staðizt kostnað þann, er leiðir af lögboðinni skólavist þess, og skal þá sá kostnaður greiðast að einhverju eða öllu leyti úr sveitarsjóði eftir ákvörðun sveitarstjórnar sem önnur gjöld til skólahalds.

X. KAFLI Einkaskólar og smábarnaskólar.

53. gr.

Heimilt er fræðslumálastjórn að löggilda barnaskóla, sem kostaðir eru af einstökum mönnum eða stofnunum, ef þeir starfa samkvæmt reglugerð, er hún samþykkir, enda hliti slíkir skólar sama eftirliti og sömu reglum og aðrir barnaskólar. Kennarar við skóla þessa verða að fullnægja öllum settum skilyrðum um rélt til kennslu í barnaskólam. Fyrir börn, sem þessa einkaskóla sækja, þarf ekki undanþágu samkv. 5. gr., en forstöðumaður skal í byrjun hvers skólaárs senda hlut-aðeigandi skólanefnd skrá yfir skólabörnin og tilkynna henni allar breytingar, jafnóðum og þær verða. Ekki eiga einkaskólar kröfu til styrks af almannafé.

54. gr.

Heimilt er sveitarfélögum að setja á stofn skóla fyrir 5 og 6 ára börn innan sveitarfélagsins, enda samþykki fræðslumálastjórn námsáætlun, húsnæði og annan aðbúnað skólangs. Kennarar skólangs skulu hafa lokið viðurkenndu kennraprófi, og skulu þeir ráðnir og launaðir eftir sömu reglum og kennarar barnaskóla. Að öðru leyti ber ríkissjóður engan kostnað af þessu skólahaldi.

XI. KAFLI Heilbrigðiseftirlit.

55. gr.

Lækniseftirlit með heilbrigði skólabarna og kennara og hollustuháttum skólanna skal haga eftir reglum, er heilbrigðismálastjórn setur í samráði við fræðslu-

málastjórn. Skal ráðinn sérfróður læknir, skólayfirlæknir landsins, er skipuleggur og hefur yfirumsjón með heilbrigðiseftirliti í skólum svo og íþróttastarfsemi. Heimilt er skólayfirlæknin að fela heilsuverndarstöðvum, þar sem þær eru starfandi, eftirlit þetta.

56. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi felld lög nr. 94 23. júni 1936 og lög um breytting á þeim, nr. 44 12. febr. 1940, svo og önnur ákvæði og fyrirmæli, sem fara í bág við þessi lög.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þar, sem ekki eru komnir fullnægjandi heimangöngu- eða heimavistarskólar, skal fræðslumálastjórn í samráði við námsstjóra skipa málum í eins nánu samræmi við þessi lög sem kostur er.

Nd. **417. Frumvarp til laga**

um byggingu gistihiðss í Reykjavík.

(Lagt fyrir Alþingi á 64. löggjafarþingi, 1946.)

1. gr.

Ríkisstjórninni heimilast að verja úr ríkissjóði allt að 5 — fimm — milljónum króna til gistihiðssbyggingar í Reykjavík. Fé þetta er ríkisstjórninni heimilt að taka að láni.

2. gr.

Gistihiðss það, sem um getur í 1. gr., er ríkisstjórninni heimilt að reisa í félagi við bæjarstjórn Reykjavíkur, stofnanir, félög og einstaklinga.

3. gr.

Gistihiðss má reka fyrir reikning ríkissjóðs eða í félagi við þá aðila, sem verða þátttakendur í því að reisa gistihiðss.

Ef hentugra þykir, má leigja húsið út til gistihiðshalds.

4. gr.

Ef gistihiðss þetta verður reist og rekið af hlutafélagi, skulu ákvæði hlutafjárlaga nr. 77/1921, um stofnendur og takmörkun á atkvæðarétti ekki gilda um það hlutafélag. Að öðru leyti gilda ákvæða téðra hlutafélagalaga nr. 77/1921, svo sem við verður komið.

5. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka eignarnámi lóðir, hús og mannvirki eftir því sem hún telur þurfa undir gistihiðss og því til afnota. Fer um það eignarnám eftir lögum nr. 61 14. nóvember 1917.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta:

Á Alþingi 1944, 63. löggjafarþingi, var borin fram tillaga til þingsályktunar um gistihiðssbyggingu í Reykjavík. Málið fékk þá afgreiðslu á þinginu, að því var vísað til ríkisstjórnarinnar á fundi í sameinuðu Alþingi 30. apríl 1945.

Síðan þinginu lauk hafa farið fram viðræður um málið milli samgöngumálaráðherra, borgarstjórans í Reykjavík og stjórnar Eimskipafélags Íslands og málið

verið athugað eftir föngum og hefur það orðið að samkomulagi milli þessara aðilja, að ríkisstjórnin beri fram frumvarp á yfirstandandi Alþingi um byggingu gistihúss í Reykjavík. Liggur það frumvarp hér fyrir og er tilætlun nefndra aðila að leggja fram fé til þess að koma húsinu upp annaðhvort einir, eða með þáttöku fleiri aðila, ef það kynni að þykja betur henta. Yrði þá gistihúsið væntanlega reist og rekið af félagi sem stofnað yrði í því skyni.

Í frumvarpið er sett ákvæði um nauðsynlegar undanþágur frá ákvæðum hlutafélagalaganna, ef til kemur, svo og um eignarnám, sem kann að verða nauðsynlegt að framkvæma í þarfir gistihússins.

Nd.

418. Frumvarp til laga

um eftirlit með skipum.

(Lagt fyrir Alþingi á 64. löggjafarþingi, 1946.)

I. KAFLI

1. gr.

Orðaskýringar:

1. **Skip** er sérhvert fljótandi far, nema annars sé getið.
2. **Íslenzkt skip** er hvert það skip, sem skrásett er hér á landi og rétt hefur til þess að sigla undir íslenzkum fána.
3. **Farþegaskip** er hvert það skip, sem ætlað er að flytja fleiri en 12 farþega.
4. **Farþegar** eru allir, sem á skipi eru, aðrir en skipshöfn. Þeir teljast þó eigi farþegar, sem komnir eru í skip vegna óviðráðanlegra atvika, eða samkvæmt skyldu skipstjóra til þess að flytja nauðstadda menn.
5. **Þilfarsfarþegi** er farþegi, sem greiðir fargjald í lægsta fargjaldsflokki.
6. **Flokkað skip** er hvert það skip, sem hefur gild flokkunarskírteini frá flokkunarfélagi, sem viðurkennt er af ráðherra.
7. **Par**, sem talað er um rúmlest, er átt við brúttó rúmlest (100 ensk teningsfet = 2,83 m³), nema annars sé getið.
8. **Önnur fljótandi** för eru ferjur á sjó, vötnum og ám og hvert annað far, sem notað er til að flytja menn, dýr eða muni.
9. **Vélskip** er hvert það skip, sem knúið er aflvél í því sjálfu.
10. **Eimskip** er hvert það skip, sem knúið er gufuafli.
11. **Mótorskip** er hvert það skip, sem knúið er með oliuhreyfli.
12. **Skipverji** er hver sá maður, sem skráður er á skip eða á því er og skyldi skráður.
13. **Eldfim efni** (sbr. 46. gr.) eru: eter (naphta) og aðrir vökkvar, sem blandaðir eru eter, brennisteinskolefni, steinoliú-eter, gasolia, benzín og aðrir slikir vökkvar, er logamark þeirra er undir 22° á Celsius með 760 mm loftvogarstöðu.
14. **Ákvæði laganna um stálskip** eiga einnig við um járnskip.
15. **Par**, sem rætt er um ráðherra í lögum þessum, er átt við ráðherra þann, sem fer með siglingamál.

2. gr.

Par, sem ekki er annars getið, taka ákvæði laga þessara til allra íslenzkra skipa og báta, sem eru 6 metrar eða lengri, mælt milli stafna, og gerðir eru út hér á landi, hvort heldur er til farþegaflutninga, vöruflutninga eða fiskveiða.

Ákvæði laganna taka og til erlendra skipa og báta, sem íslenzkir ríkisborgarar hafa á leigu, ef þau eru gerð út hér eða í fórum hingað eða héðan, með íslenzkum skipverjum.

Sé um að ræða erlent skip flokkað í flokkunarfélagi viðurkenndu af ráðherra, ná löginn þó aðeins til öryggisbúnaðar þess.

Ákvæði laganna taka enn fremur til allra báta án tillits til stærðar, flytji þeir farþega, hvort sem er á sjó eða vötnum.

Ráðherra getur með reglugerð ákvæðið, að eftirlit skuli haft með öryggi annarra fljótandi fara og hvernig því eftirliti skuli haga.

3. gr.

Ákveða má með reglugerð, er forseti setur, að ákvæðum þessara laga skuli beitt að meira eða minna leyti um önnur skip en íslenzk, ef þau koma við í íslenzkri höfn eða athafna sig innan íslenzkrar landhelgi.

4. gr.

Lög þessi raska ekki ákvæðum alþjóðasamninga eða samningum við önnur ríki, er íslenzka ríkið hefur gerzt aðili að á löglegan hátt.

II. KAFLI

Um haffæri skipa, skyldur útgerðarmanna og skipstjóra o. fl.

5. gr.

Skip skal telja óhaffært:

- a. ef gilt haffærisskirteini, hleðslumerkjaskirteini og, sé um farþegaskip að ræða, öryggisskirteini, er ekki sýnt, þegar þess er krafist af embættismanni eftirlitsins eða trúnaðarmanni þess, sbr. 19. og 20. gr.;
- b. ef það liggur dýpra en hleðslumerki þess leyfa;
- c. ef bol þess, búnaði, vél eða vélartækjum eða skipshöfn er svo áfatt, það svo of-hlaðið mönnum eða munum, vanhlaðið, kjölfestulíð, illa birgt af vistum, vatni, kolum, oliu eða öðrum vélanaudsynjum sé það vélskip, eða af öðrum ástæðum er svo á sig komið, að telja verður vegna sjóferða þeirra, er skipið skal fara, að hættulegra sé að vera í fórum með það en venjulegt er við siglingar.

6. gr.

Eiganda skips, útgerðarmanni svo og skipstjóra er skylt að sjá um, að lögskip-aðar skoðunargerðir fari fram á skipi og því sé haldið haffæru, hvort heldur það erstatt í höfn eða á hafi úti.

7. gr.

Nú tekur skip grunn, slæst við bryggju, verður fyrir hvers konar árekstri, eða það annað ber til, er ætla má, að af muni hljótast, að skipið verði óhaffært, og er skipstjóra þá skylt að láta rannsaka tjón það, sem orðið hefur, með skoðunargerð á þeim stað, er henni verður fyrst við komið.

Verði því komið við án verulegrar tafar, skal skoðun framkvæmd af skoðunarmönnum skipaeftirlitsins, en annars skal hún gerð af sérfróðum mönnum, er kvaddir skulu af sjódómi á þeim stað.

Ef svo ber við, að ekki verður náð til sérfróðra manna, þar sem skipið er statt, skal skipstjóri, yfirvélstjóri og yfirstýrimaður ásamt tveimur mönnum, er skipshöfn velur, framkvæma bráðabirgðaskoðun á tjóninu. Ágrip af skoðunarskýrslunni skal ritað í eftirlitsbók skipsins og undirritað af þeim öllum, er hana önnuðust. Þar skal kveðið skýlaust á um haffæri skipsins. Afrit af því, sem bókað var, skal þá þegar sent eftirlitsmanni í því umdæmi, eða til þess eftirlitsmanns, er fyrst næst til, og ákvæður hann, hvort ný skoðun skuli fara fram.

III. KAFLI Skipaeftirlitið.

8. gr.

Eftirlit með öryggi skipa er undir yfirumsjón ráðherra.

9. gr.

Forseti skipar skipaskoðunarstjóra til að annast framkvæmd þessara mála.

Hann skal hafa starfið sem aðalstarf, vera skipaverkfræðingur, vélfræðingur, sérfræðingur um smíði tréskipa eða siglingafræðingur og fullnægja kröfum þeim, sem þarf til þess að vera embættismaður hér á landi. Eigi má hann hafa þau störf á hendi, er telja má ósamrýmanleg stöðu hans, svo sem venjulegt skipaeftirlitsstarf.

Launuð aukastörf má hann engin hafa á hendi nema með leyfi ráðherra.

Skipaskoðunarstjóri hefur skrifstofu í Reykjavík.

Um verksvið hans og starfshætti skal ákveðið í reglugerð, er ráðherra setur, að því leyti, sem ákvæði þessara laga ná ekki til.

10. gr.

Skipaskoðunarstjóri skal hafa sérfróða fulltrúa, er starfi við skipaeftirlitið að öllu eða nokkru leyti. Skal einn þeirra vera skipaverkfræðingur, annar vélfræðingur, þriðji sérfræðingur um smíði tréskipa og fjórði siglingafræðingur (skipstjóri).

Peir skulu skipaðir af ráðherra að fengnum tillögum skipaskoðunarstjóra og fullnægja kröfum þeim, er þarf til þess að vera embættismaður hér á landi.

Ráðherra getur ákveðið, að skipaskoðunarstjóri skuli annast eitt þessara sérfræðistarfa.

11. gr.

Landið skiptist í 5 eftirlitssvæði. Þau eru:

1. eftirlitssvæði:

Frá Hjörleifshöfða að Skor á Barðaströnd. Allar Breiðafjarðareyjar með-talar.

2. eftirlitssvæði:

Frá Skor í Hrútafjarðarbotn.

3. eftirlitssvæði:

Frá Hrútafjarðarbotni að Gunnólfsvíkurþjalli

4. eftirlitssvæði:

Frá Gunnólfsvíkurþjalli að Hjörleifshöfða.

5. eftirlitssvæði:

Vestmannaeyjar.

12. gr.

Skipaskoðunarstjóri skipar eftirlitsmann á hvert eftirlitssvæði. Annast hann framkvæmd eftirlitsins þar og umsjón með skoðunarmönnum undir yfirstjórn skipaskoðunarstjóra.

Eftirlitsmenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmana, vera búsettir á þeim stað innan svæðis síns, er skipastoðunarstjóri ákveður, vera svo heilir og hraustir, að þeir megi rækja starfann, og hafa reynslu og þekkingu á siglingum og skipum.

Skipaskoðunarstjóri setur þeim erindisbréf og starfsreglur.

13. gr.

Eftirlitsmaður skal sjálfur annast allt eftirlit þar á svæði sínu, sem mest þörf er eftirlits, á hverjum tíma árs. Ef erfiðleikar eru á því, að hann vegna fjarlægðar geti á sama tíma haft fullnægjandi eftirlit á öðrum stað eða stöðum á svæðinu, þar sem er sérstök þörf eftirlits, ber honum að fela hæfum manni eftirlit þar, enda full-

nægi sá skilyrðum þeim, sem sett eru um eftirlitsmenn, og fallist skipaskoðunarstjóri á, að þörf sé sérstaks eftirlits á þeim stað.

Eftirlitsmenn skulu halda dagbók um störf sin og senda skipaskoðunarstjóra mánaðarlega skýrslu um þau.

14. gr.

Hvert eftirlitssvæði skiptist í skoðunarsvæði. Þau eru:

I. eftirlitssvæði:

1. skoðunarsvæði: Frá Hjörleifshöfða að Jökulsá á Sólheimasandi.
2. — Frá Jökulsá á Sólheimasandi að Þjórsá.
3. — Frá Þjórsá að Grindavík.
4. — Grindavík og Reykjanesskagi að Hafnarfirði.
5. — Hafnarfjörður, Garðahreppur og Bessastaðahreppur.
6. — Reykjavík og Kjósarsýsla.
7. — Borgarfjarðar- og Mýrasýsla (frá Hvalseyjarðarbotni til Hítarár).
8. — Frá Hítará að Búlandshöfða.
9. — Frá Búlandshöfða að Skor. (Allar Breiðafjarðareyjar meðtalar.)

II. eftirlitssvæði:

10. skoðunarsvæði: Frá Skor að Kópanesi.
11. — Allur Arnarfjörður.
12. — Allur Dýrafjörður.
13. — Allur Önundarfjörður.
14. — Allur Súgandafjörður.
15. — Frá Gelti til Geirhólma.
16. — Frá Geirhólma í Hrútafjarðarbotn.

III. eftirlitssvæði:

17. skoðunarsvæði: Frá Hrútafjarðarbotni að Skagatá.
18. — Frá Skagatá að Haganesvík.
19. — Haganesvík að Siglunestá.
20. — Frá Siglunestá að Ólafsfjarðarmúla.
21. — Frá Ólafsfjarðarmúla að Gjögri, svo og Grímsey.
22. — Frá Gjögri að Tjörnestá, svo og Flatey á Skjálfsanda.
23. — Frá Tjörnestá að Gunnólfsvíkurfljalli.

IV. eftirlitssvæði:

24. skoðunarsvæði: Frá Gunnólfsvíkurfljalli að Lagarfljóti.
25. — Frá Lagarfljóti að Loðmundarfirði.
26. — Loðmundarfjörður og Seyðisfjörður.
27. — Frá Dalatá að Gerpi.
28. — Frá Gerpi að Fáskrúðsfirði.
29. — Fáskrúðsfjörður, Stöðvarfjörður og Breiðdalsvík.
30. — Frá Breiðdalsvík að Austurhorni.
31. — Frá Austurhorni að Hjörleifshöfða.

V. eftirlitssvæði:

32. skoðunarsvæði: Vestmannaeyjar.

15. gr.

Skipaskoðunarstjóri skipar að fengnum tillögum eftirlitsmanns skoðunarmenn á hvert skoðunarsvæði. Tölu skoðunarmanna á hverju skoðunarsvæði ákveður skipaskoðunarstjóri að fengnum tillögum eftirlitsmanns. Skoðunarmenn skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru til opinberra sýslunarmanna, vera búsettir á svæði sínu, hafa reynslu og þekkingu á siglingum, skipum og vélum og vera svo heilir og hraustir, að þeir megi rækja starfann.

Eftirlitsmaður skiptir með þeim verkum eftir sérþekkingu þeirra.

...

16. gr.

Áður en embættis- og sýslunarmenn skipaeftrirlitsins taka til starfa, skulu þeir undirrita eið eða drengskaparheit um, að þeir vilji rækja starfann eftir beztu samvizku og bekkingu.

EKKI MEGA ÞEIR SKOÐA ÞAU SKIP EÐA ANNAST ÖNNUR STÖRF SKIPAETTRLITSINS, AÐ ÞVI ER SNERTIR SKIP, ER ÞEIR EIGA SJÁLFIR AÐ MEIRA EÐA MINNA LEYTI EÐA EF ÞEIR ERU Í ÞJÓNUSTU SLIKRA AÐILJA. EIGI MEGA ÞEIR HELDUR ANNAST SKIPASKOÐUNARSTÖRF AÐ ÞVI ER SNERTIR ÞAU SKIP, SEM ÞEIR ERU Á EINN EÐA ANNAN HÁTT VIÐ RIÐNIR, ÞANNIG AÐ ÞEIR VERÐI EIGI TALDIR ÓVILHALLIR.

Skipaeftrirlitsmaður sker úr, hvort skoðunarmenn séu óvilhallir.

17. gr.

Skipaskoðunarmenn annast allar skoðanir, er ræðir um í lögum þessum, tilskipunum eða reglugerðum, er settar verða samkvæmt þeim, og gerðar skulu innan umdæmis þeirra, hvort sem skipið er skrásett eða eigi.

Nú er um skoðun að ræða, er eftirlitsmaður telur þannig vaxna, að meiri sérfræðilegrar þekkingar sé þörf, og skipar hann þá sérfróðan mann eða menn skoðunar-mönnunum til aðstoðar.

Ef þörf krefur, getur skipaskoðunarstjóri kvatt mann til skoðunar utan umdæmis síns.

18. gr.

Við skoðunargerðir er skipaskoðunarmönnum skyld að gæta þess, að fullnægt sé kröfum þeim, sem gerðar eru í lögum þessum, tilskipunum eða reglum, er settar kunna að verða samkvæmt þeim, um öryggi skipa þeirrar tegundar, sem skip það er, sem þeir skoða, og í þeim ferðum, sem því eru ætlaðar.

Skoðunar- og eftirlitsmenn skulu líta eftir umgengni og hreinlæti í vistarverum og forðageymslum.

Að lokinni skoðun er skipaskoðunarmönnum skyld að sjá um, að bætt sé úr því, sem þeir telja áfátt. Telji skoðunarmenn eigi öruggt, að skip sé í fórum, skulu þeir eigi láta skoðunarvottorð af hendi, en tilkynna útgerðarmanni eða skipstjóra, að vottorð verði eigi afhent, fyrr en úr göllunum sé bætt, enda skal og skipinu bannað að vera í fórum.

Um málið fer síðan samkvæmt VII. kafla.

Ef það, sem áfátt þykir, er þannig vaxið, að haffæri skips er óskert og eigi er hægt að bæta úr því þegar í stað, þar sem skipið er statt, skal skoðunarmaður gefa skipstjóra hæfilegan frest til þess að fullnægja gerðum kröfum, þó eigi lengri en 3 mánuði.

Hvers vant er, ástæður til frestveitingar og lengd frests skal skráð í eftirlitsbók.

Þegar frestur er liðinn, ber skoðunarmanni að ganga úr skugga um, að bætt hafi verið úr því, sem áfátt var. Hafi það eigi verið gert, ber honum tafarlaust að skýra eftirlitsmanni frá, og ákveður hann þá, hvort frestur skuli framlengdur eða hvort útgerðarmaður eða skipstjóri skuli sóttir til saka.

Verði ekki náð til skipsins, þegar fresturinn er útrunninn, skal eftirlitsmaður leita aðstoðar skipaskoðunarstjóra í málínu, og ákveður hann þá, hvað gera skuli.

19. gr.

Eftirlitsmönnum ber hverjum í sínu umdæmi að gæta þess, að fullnægt sé fyrirmælum um öryggi skipa. Í því skyni ber þeim m. a. að athuga skip i umdæmi sínu, hleðslu þeirra og haffæri fyrirvaralaust, þegar hentugt þykir eða ástæða virðist til, einkum er skip kemur til hafnar eða fer úr höfn. Komi fram, að vafi leiki á því, hvort skip sé haffært samkvæmt lögum þessum, skal það stöðvað til bráðabirgða samkvæmt 47. gr.

Ef skipaskoðunarstjóri telur ástæðu til, getur hann tilnefnt trúnaðarmenn til þess að annast einstök störf eftirlitsmanna, og hafa þeir þá sama rétt og skyldur og eftirlitsmenn.

20. gr.

Verði skoðunarmenn, löggreglumenn, hafnsögumenn, hafnaryfirvöld, tollmenn, trúnaðarmenn stéttarfélaga sjómanna á staðnum eða skrásetningarástjórar varir við, að lög þessi séu brotin eða reglugerðir settar samkvæmt þeim, eða telji þeir sig hafa ástæðu til þess að ætla, að skip sé ekki haffært, skulu þeir tafarlaust gera næsta eftirlitsmanni aðvart, og skal hann þá að athuguðu máli gera nauðsynlegar ráðstafanir samkvæmt 19. gr.

Sama gildir um starfsmenn skipasmíðastöðva, er þeir eru að starfi sínu, þó þannig, að þeir skulu gera forstjóra stöðvarinnar aðvart. Athugar hann málið og snýr sér til eftirlitsmanns skipaskoðunarinnar, ef hann telur ástæðu til.

21. gr.

Þegar embættis- og sýslunarmenn skipaeftrilitsins eru að starfi, hafa þeir rétt til þess að fara um borð í hvert íslenzk eða útlent skip, semstatt er í íslenzkri höfn eða innan íslenzkrar landhelgi, til þess að rannsaka það, sem þeim ber samkvæmt stöðu sinni. Leita ber þó álits eftirlitsmanns eða skipaskoðunarstjóra, ef eigi er nauðsyn skjótra aðgerða.

Útgerðarmenn, skipstjórar, vélstjórar og aðrir, er i þeirra umboði starfa, svo og aðrir skipverjar eru skyldir til að veita eftirlitinu alla aðstoð og upplýsingar, sem óskað er og starfið varða.

Trúnaðarmenn eftirlitsins skulu á hinn bóginn gæta þess að valda ekki skipi óþarfa töfum né torvelda vinnu um nauðsyn fram.

22. gr.

Embættis- og sýslunarmenn eftirlitsins eru opinberir starfsmenn og njóta réttar og bera skyldur í samræmi við það.

IV. KAFLI
Skoðun skipa.

23. gr.

Auk hins almenna eftirlits og skyndiskoðana, sem um ræðir í III. kafla, einkum 19. gr., sbr. og 7. gr., eru skoðunargerðir á skipum þrenns konar: aðalskoðun, aukaskoðun og sérstök aukaskoðun.

24. gr.

Skoðun á þiljuðum skipum annast tveir sérfróðir skoðunarmenn, sbr. þó 17. gr., 2. mgr.

Skal annar þeirra vera vélfróður, en hinn eftir atvikum skipasmíður eða siglingafróður maður.

Skoðun á opnum bát, hvort sem hann er með vél eða án vélar, skal framkvæmd af einum manni nægjanlega sérfróðum.

25. gr.

Aðalskoðun skal gera á skipinu, sem hér segir:

- a) Áður en skip leggur úr höfn hér á landi í fyrsta sinn, er smíðað hefur verið hér á landi eða breytt þannig, að farmrými hefur verið stækkað, yfirbygging aukin, breytt um aðalvél eða því hefur verið breytt svo mjög, að mæla þurfí það af nýju.
- b) Þegar skip er fengið frá öðrum löndum, hvort heldur nýsmíðað eða notað, til skrásetningar undir íslenzkan fána eða til útgerðar hér á landi.

- c) Á öllum farþegaskipum, öllum stálskipum eldri en 12 ára og tréskipum eldri en 16 ára einu sinni á ári.
- d) Á öllum öðrum skipum annað hvort ár.

26. gr.

Við aðalskoðun skal athuga vandlega allt öryggi skips, bæði sjálfs bols þess, þilfars og skilrúma, siglu og reiða, véla og vélatækja, búnaðar alls og áhalda, svo og allt annað, er lýtur að öryggi skips.

Ef skip er í viðurkenndu flokkunarfélagi, skal sú skoðun, sem fram fór á því til endurnýjunar á floknum, talin fullnægjandi um styrkleika bols, véla og eimkatla, ef farið hefur verið eftir reglum, sem settar hafa verið samkvæmt Kaupmannahafnarþamþykktinni frá 28. janúar 1926, um haffæri og búnað skipa og um samvinnu milli viðurkenndra flokkunarfélag og skipaskoðunarinnar.

27. gr.

Að lokinni aðalskoðun skips skulu skipaskoðunarmenn senda löggreglustjóra (í Reykjavík tollstjóra) vottorð um skoðunina og álit sitt um, hvort þeir telji skip haffært eða eigi. Jafnframt ber þeim að senda eftirlitsmanni skýrslu um skoðunina, hvort tveggja ritað eftir fyrirmynnd, er ráðherra setur. Skýrsluna sendir síðan eftirlitsmaður skipaskoðunarstjóra ásamt athugasemdu sínum.

Hafi skoðun leitt í ljós, að skip sé haffært, skal löggreglustjóri (tollstjóri) eða skipaskoðunarstjóri gefa því haffærisskírteini. Öryggisskírteini farþegaskipa, sem út eru gefin samkvæmt alþjóðasamþykkt um öryggi mannslifa á sjónum, 31. maí 1929, skal þó skipaskoðunarstjóri gefa út.

Í haffærisskírteini skal tilgreina nafn skips og heimili, skrásetningarbókstafi þess, númer þess á fiskiskipaskrá og umdæmisbókstafi, ef um fiskiskip er að ræða, rúmlestatal, hvort skip sé seglskip eða vélskip, opíð eða þiljað, til hvaða ferða skip sé ætlað, tölu farþega, er það má flytja, sé um farþegaskip að ræða, svo og, að skip fullnægi þeim kröfum um öryggi skipa, er gerðar eru í lögum þessum, tilskipunum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim.

Haffærisskírteini skipa, sem um ræðir í c-lið 25. gr., gildir í eitt ár, frá því að það var gefið út.

Haffærisskírteini skipa, sem um ræðir í d-lið 25. gr., gildir í tvö ár, frá því að það var gefið út, enda hafi lögboðin aukaskoðun farið fram.

Nú er skip eigi í höfn hér, þegar haffærisskírteini þess gengur úr gildi, og getur þá skipaskoðunarstjóri fram lengt gildi skírteinis um ákveðinn tíma, þó eigi lengur en 3 mánuði, enda sé eigi ástaða til að ætla, að skip sé ekki haffært. Nú eru annars sérstök vandkvæði á, að skírteini verði endurnýjað, án þess að eiganda, útgerðarmanni eða skipstjóra verði um kennt, og getur skipaskoðunarstjóri þá fram lengt gildi skírteinis um allt að 45 daga, enda sé engin ástaða til að ætla, að skip sé ekki haffært.

Haffærisskírteini skal fylgja skipsskjölunum og ávallt sýnt við tollafgreiðslur skips, lögskráningu á það, greiðslu slysatryggingargjalds skipverja, þegar um skip er að ræða, sem ekki er skylt að lögskrá á, og þegar þess er krafist af trúnaðarmönnum skipaeftlitsins, sbr. III. kafla, eða löggreglunni. Nú er sá tími, er skírteinið gildir, á enda, eða skoðun, er gerð skyldi á skipi á þeim tíma samkvæmt lögum þessum, er vanrækt, hvort sem er aðalskoðun eða aukaskoðun, eða það kemur í ljós við slika skoðun, að skip sé óhaffært, og skal skip þá lagt í farbann, sbr. 47. gr.

28. gr.

Almenn aukaskoðun skal gerð einu sinni á ári á skipum þeim, er ræðir um í 25. gr., d-lið, í lögum þessum, það ár, sem aðalskoðun fer ekki fram á þeim.

* * * * *

29. gr.

Við almenna aukaskoðun skal sérstaklega athuga allan búnað skips og áhöld, botn skips og stýrisbúnað. Þó má botnskoðun gera á öðrum **tíma**, enda sé þá eigi liðið ár frá síðustu botnskoðun.

30. gr.

Sérstök aukaskoðun skal gerð, er svo stendur á sem hér segir:

- Þegar skip hefur sætt verulegri viðgerð, en eigi kveður samt svo mikið að viðgerðinni, að aðalskoðun skyldi gera samkvæmt 25. gr. í lögum þessum.
- Þegar eigandi skips, útgerðarmaður, skipstjóri, meiri hluti skipshafnar, vélstjóri eða stjórn stéttarfélags eða félaga sjómanna á staðnum krefst skoðunar. Krafa skal send eftirlitsmanni og vera skrifleg og rökstudd. Trúnaðarmenn eftirlitsins eru bundnir þagnarheiti um, hver kært hefur.
- Þegar annars þykir ástæða til að rannsaka öryggi ákveðinna hluta skips eða búnaðar þess, svo sem er skip skiptir um veiðiaðferð.

Synji eftirlitsmaður um skoðun, er hennar er krafist samkvæmt b-lið, má skjóta málínu til skipaskoðunarstjóra.

31. gr.

Við sérstaka aukaskoðun skal athuga þá hluta skips eða skipsbúnaðar, er ástæða þykir til vegna atvika þeirra, er skoðuninni valda.

32. gr.

Að lokinni aukaskoðun á skipi skulu skoðunarmenn senda lögreglustjóra (í Reykjavík tollstjóra) vottorð um skoðunina og álit sitt um, hvort þeir telji skip haffært eða eigi. Jafnframt ber þeim að senda eftirlitsmanni skýrslu um skoðunina, og skal hvort tveggja þetta ritað eftir fyrirmynnd, er ráðherra setur. Skýrsluna sendir síðan eftirlitsmaður skipaskoðunarstjóra ásamt athugasemdum sínum.

Telji skoðunarmenn skip haffært, ritar lögreglustjóri eða skipaskoðunarstjóri á haffærisskirteini þess athugasemd um, að aukaskoðun hafi farið fram og að hún hafi eigi leitt neitt það í ljós, er geri skipið óhaffært.

33. gr.

Nú fer fram auka- eða skyndiskoðun á skipi, og getur þá skipaskoðunarstjóri ákveðið, að aðalskoðun skuli fara fram þá þegar, enda skal sú ákvörðun rökstudd.

34. gr.

Synji skipaskoðunarstjóri um skoðun, þegar hennar er krafist samkv. b-lið 30. gr., eða telji einhver þeirra aðila, sem þar um ræðir, sig eigi geta unað úrslitum skoðunargerðar, getur sá, er telur sig vanhaldinn, stefnt ágreiningnum fyrir siglingadóm, sbr. 52. gr. Um slik mál fer sem segir í 50. gr.

Dómurinn kveður endanlega á um, hvort skoðun eða eftir atvikum yfirskoðun skuli fara fram.

Dómurinn annast yfirskoðun sjálfur eða kveður til sérstaka yfirskoðunarmenn, ef þörf þykir. Þeir skulu vera þrír eða fimm eftir ákvörðun dómsins, sérfróðir, hæfir og óhlutdrægir menn, er fullnægja skilyrðum til þess að gegna embætti eða sýslan hér á landi.

Yfirskoðunargerð verður ekki haggað, ef hún hefur farið löglega fram. Hún skal staðfest með eiði eða drengskaparheiti, ef krafist er af einhverjum þeim, er hlut á að mali.

V. KAFLI

Um smíði, búnað, breytingar og innflutning á skipum.

35. gr.

Skip skal að jafnaði fullnægja skilyrðum þeim, sem hér segir:

A. Skrokkur, reiði og vélar.

1. Skrokkur og yfirbygging, reiði og reiðabúnaður og vélar skal vera nægilega sterkt og í góðu ástandi.
2. Í stálskipi skulu vera fullnægjandi vatnsþétt skilrúm.
3. Stýri og stýrisbúnaður, akkeri, keðjur, kaðlar og dælubúnaður skal vera fullnægjandi og í góðu ástandi. Vélknúnar austurdælur skulu vera í skipum, sem eru 50 rúmlestir eða stærri.
4. Í skipi skulu vera varahlutir, verkfæri og önnur nauðsynleg áhöld.
5. Skip skal láta vel að stjórn og vera nægilega stöðugt, svo að því verði örugglega siglt. Athugun á stöðugleika annarra skipa en þeirra, sem um ræðir í 37. gr., framkvæmir skipaskoðunarstjóri á þann hátt, er hann telur fullnægjandi, eftir atvikum með tæknilegri rannsókn.

Sé eigi annars getið í lögum þessum eða reglugerðum settum samkvæmt þeim, skal kröfum þeim, sem um ræðir í 1.—5. lið, að jafnaði talið fullnægt, ef skip fullnægir þeim kröfum, er flokkunarfélag, viðurkennt af ráðherra, gerir til þess á hverjum tíma, að slikt skip nái 1. flokki, þegar gætt er tegundar þess og þeirra ferða, sem því eru ætlaðar.

B. Siglingatæki.

1. Skip skal búið þeim áhöldum og tækjum, sem nauðsynleg eru, til þess að því verði örugglega siglt, þar með talin fjarskipti-tæki, sem fyrirskipuð eru eða kunna að verða.

Í skipi skal vera eigi minna en einn áttaviti og honum komið fyrir á öruggum stað.

Skipaskoðunarstjóri löggildir menn að fengnum tillögum skólastjóra Stýrimannaskólans til þess að rétta áttavita.

Skip skal búið þjóðfána.

C. Öryggisráðstafanir og eldvarnir.

1. Varnir gegn slysum, er leitt getur af venjulegri notkun skips, skulu vera í því horfi, að menn, sem dvelja eða vinna á skipsfjöl eða eru á leið úr skipi eða á, eigi ekki meiðsli á hættu, enda gæti þeir almennrar varfærni.

Auknar kröfur má gera um öryggi tækja, ef gallar á þeim valda sérstakri slysaþættu.

2. Gegn eldhættu skulu gerðar viðeigandi ráðstafanir. Í skipi skulu vera slökkvitæki, sem beita má hvar sem er í því. Vélknúin dæla skal vera í öllum skipum, 30 rúmlesta eða stærri.

D. Björgunartæki.

1. Skip skal búið traustum björgunartækjum, er komið sé fyrir á hentugum stöðum.
2. Á skipi, sem er í millilandasiglingum, skulu vera nægjanlegir bátar handa öllum, sem á skipi eru.

Á skipi, sem er í strandsiglingum, skulu vera nægjanlegir bátar handa skipshöfn, en um báta og fleytitæki handa öðrum skal setja sérreglur, sbr. 2. lið 36. gr. og 38. gr.

3. Hæfilega margir bjarghringar skulu vera á skipi. Tölu þeirra ber að miða við stærð skips og fjölda þeirra manna, sem þar er ætlað að vera.
4. Nánari reglur skulu settar um notkun og öryggi björgunartækja, þar með taldar reglur um, að hve miklu leyti bátar skuli vera björgunarbátar. Er sér-

staklega stendur á, má krefjast þess, að auk báta skuli vera björgunarflekar eða svipuð fleytitæki. Ef öruggt þykir, má leyfa, að slik tæki komi að nokkru leyti í stað báta.

E. Vistarverur.

1. Vistarverur skipverja og forðageymslur skips skulu fullnægja þeim kröfum, sem gerðar verða í reglugerð um stærð, gerð, búnað, lýsingu, loftræstingu, hitun, hreinlætistæki og viðhald.

Reglur um rúmmál, gólfhlót og lofthæð skulu miðaðar við gerð skips og ferðir, sem því eru ætlaðar.

Sérstök rekkja skal vera fyrir hvern skipverja.

2. Í reglugerð skal og kveða á um búnað skips að lyfjum og hjúkrunargögnum.
3. Reglugerðir, sem um ræðir í 1. og 2. lið, skulu settar af ráðherra að fengnu áliði landlæknis og skipaskoðunarstjóra.

F. Fjarskiptitæki.

Skip, sem siglir meira en 3 sjómilur frá landi og er stærra en 15 rúmlestir, skal hafa loftskeytastöð eða radiotalstöð með ákveðnu lágmarksafli og ákveðnu öldusviði. Einn skipverja, að minnsta kosti, skal hafa starfsrækslusíkriteini fyrir slika stöð, samkvæmt 9. gr. laga nr. 30 27. júní 1941, um fjarskipti.

Stöð þessi er háð eftirliti póst- og simamálastjórnarinnar. Póst- og simamálastjórnin gefur út öryggisvottorð fyrir fjarskiptitækin og tilkynnir skipaskoðunarstjóra árangur skoðunar á þeim, svo og annað varðandi þau, er ástæða þykir til.

G. Skipsskjöl.

1. Auk leiðarbókar (dagbókar) og véladagbókar skal skip hafa eftirlitsbók, sem í eru skráð vottorð skipaeftrilitsins um framkvæmdar skoðunargerðir ásamt greinargerð skipstjóra og vélstjóra um framkvæmd þess eftirlits, sem á þeim hvílir, auk annarra upplýsinga um skipið, sem krafist kann að verða.

Bjóða má, að skip hafi segulskekkjubók, sem í er skráð segulskekkja áttavitanna.

Gerð og færslu eftirlitsbókar og segulskekkjubókar skal hagað á þann hátt, er skipaskoðunarstjóri kveður á um.

2. Lög þau og reglur um siglingamál, sem boðið er, skulu vera á skipi. Á þar til gerðum stöðum skal festa auglýsingar um þau efni, er krafist er, að þannig séu birt.
3. Auk þjóðernis- og skrásetningarsíkriteinis og mælingabréfs skal skip hafa haffærissíkriteini, hleðsluskíriteini og leyfishréf fyrir radiostöð. Enn fremur öryggissíkriteini, þar sem þess er krafist.

36. gr.

Um farþegaskip gilda ákvæði 35. gr. með þeim breytingum og viðbótum, er hér segir:

1. Farþegaskip skal að öllu vera þannig gert og búið, að því er snertir öryggi mannslifa, að hæft sé til mannflutninga og ferða þeirra, sem það er notað til.
2. Um búnað og björgunartæki farþegaskipa skal setja sérreglur.
3. Um vistarverur farþega, stærð þeirra, gerð, búnað, lýsingu, loftræstingu, hitun, viðhald og hreinsun setur ráðherra reglugerð að fengnum tillögum skipaskoðunarstjóra.

Pilfarsfarþega skal ætlað hæfilegt rúm í reisn eða milli þilfara, ef ferð hans tekur meira en sex stundir. Salerni skal vera handa pilfarsfarþegum, eitt handa hverjum 50 eða færri.

4. Á skipum, sem fara milli landa, skal þess enn fremur gætt:
að í skipi sé sérstakur klefi ætlaður sjúklingum;
að vistarverur pilfarsfarþega séu ekki hráðahirgeðaskvíli. sem komið er fyrir á

- þilfari, og hvorki fyrir framan stafnþil né á þilfari, sem er lægra en það, sem liggur rétt fyrir neðan sjávarmál, er skip er fullhlaðið;
- að hver þilfarsfarþegi hafi sérstaka rekkju;
- að eigi séu fleiri en tvær rekkjur, önnur yfir hinni;
- að sérstakur svefnklefi sé fyrir konur;
- að hreinlætisklefi sé handa þilfarsfarþegum;
- að þilfarsfarþegar geti dvalizt undir berum himni á efsta þilfari eða öðrum hæfilegum stað.
5. Í skipi skal vera auglýst, svo að á ber, til hvers konar flutninga skip sé ætlað, og hámark farþegafjölda.

37. gr.

Farþegaskip, hvort heldur þau eru smiðuð til millilanda- eða strandsiglinga, skulu vera nægilega stöðug með alla farþega ofan þilfars, og er þá miðað við hæstu tölù farþega, sem hugsanlegt er, að skip flytji.

Að lokinni tæknilegri skoðun á stöðugleika skips skal skipaskoðunarstjóri ákveða í samráði við skipasmíðastöðina, hvernig úr skuli bætt, sé um ófullnægjandi stöðugleika að ræða.

38. gr.

Þegar skip, sem ekki telst farþegaskip samkvæmt lögum þessum, er að álti skipaskoðunarstjóra notað til reglulegra farþegaflutninga, skal hann kveða á um það sérstaklega um hvert skip, hvers krafist skuli um gerð þess og búnað. Þegar svo ber undir, að skip, sem ekki er farþegaskip, flytur annað fólk en skipverja, skulu settar sérreglur um aðbúð þeirra og öryggi.

39. gr.

A. Nýsmiði innan lands:

- Nýsmiði skipa er háð eftirliti skipaskoðunar ríkisins.
- Um nýsmiði tréskipa fer eftir uppdráttum og reglum, er ráðherra setur um smiði þeirra, svo og öðrum þeim reglum, er varða öryggisbúnað skipa.
- Sé um stálskip að ræða, annast skipaskoðun ríkisins eftirlitið, ef skipið er ekki smiðað undir eftirliti viðurkennds flokkunarfélags, en annars skal fela eftirlitið því flokkunarfélagi, er hlut á að mali. Þá skal og skipaskoðun ríkisins annast um, að skip fullnægi þeim kröfum, sem gerðar eru að alþjóðalögum og íslenzkum réttarreglum um öryggi skipa og búnað þeirra.
- Þegar nýtt skip er smiðuð, skipar skipaskoðunarstjóri skoðunarmann, sem hefur daglegt eftirlit með smiðinni af hálfu hins opinbera. Verði því við komið, skal skipa einn hinna föstu skoðunarmanna skipaeftlitsins á staðnum, enda verði hann talinn óhlutdrægur. Enn fremur skulu hinir sérfróðu menn, er um ræðir í 10. gr., ferðast milli skipasmíðastöðvanna samkvæmt ákvörðun skipaskoðunarstjóra, og skulu þeir leiðbeina við skipasmíðina, eftir því sem þörf krefur.

B. Nýsmiði erlendis:

- Tréskip, sem smiðuð eru erlendis til skráningar hér á landi, skulu fullnægja ákvæðum íslenzkra laga og reglugerða um smiði og styrkleika skipa eða reglum flokkunarfélags, sem viðurkennt er af ráðherra, enda sé þá gætt krafna til styrkleika skipa, sem ætluð eru til úthafssiglinga, og séu þær eigi vægari í aðalatriðum en hinár íslenzku reglur.
- Stálskip, sem smiðuð eru erlendis til skráningar hér á landi, skulu fullnægja reglum flokkunarfélagas, viðurkenndra af ríkisstjórninni, alþjóðalögum og íslenzkum reglum, um öryggi skipa og búnað þeirra.
- Þegar ræðir um nýsmiði á tréskipum erlendis, skal skipaskoðunarstjóra skyld að annast daglegt eftirlit með smiðinni, en fullnaðarskoðun skipaeftlitsins

fer fram, þegar skip kemur til landsins. Eftirlit þetta má skipaskoðunarstjóri fela viðurkenndu flokkunarfélagi. Ræði um nýsmiði á stálskipi, skal flokkunarfélag, viðurkennt af ríkisstjórninni, annast hið daglega eftirlit með skipasmíðinni, en fullnaðarskoðun fer fram, þegar skip kemur til landsins.

C. Breytingar á gömlum skipum:

Engar meiri háttar breytingar, sbr. a-lið 25. gr., má gera á gömlum skipum, án þess að sérstakt leyfi skipaskoðunarstjóra sé fengið fyrir fram. Allar breytingar og viðgerðir skipa, sem varða öryggi skips, skulu gerðar undir eftirliti skipaskoðunar ríkisins, og gilda þar um sömu reglur um eftirlit og um nýsmiði véri að ræða. Nánari ákvæði hér að lítandi skulu sett með reglugerð.

D. Innflutningur skipa:

Skip, sem keypt eru frá útlöndum til skrásetningar hér á landi, skulu fullnægja íslenzkum lögum um styrkleika, búnað og haffærni.

Ef skip er í viðurkenndu flokkunarfélagi, þarf skoðun ekki að fara fram, fyrir en skipið er komið heim. Sé skip ekki í viðurkenndu flokkunarfélagi, skal skoðun fara fram, áður en það er keypt. Skoðunin skal skráð á þar til gerð eyðublöð, sem skipaskoðunarstjóri gefur út í þessu skyni. Skoðun framkvæmir innlendur eða útlendur maður, sem hefur þekkingu á skipasmíði að dómi skipaskoðunarstjóra.

Er skipaskoðunarstjóri hefur fengið skoðunarskýrslu, kveður hann á um, hvort hann vilji mæla með innflutningi skips eða ekki. Því aðeins má hann mæla með innflutningi skips, að það fullnægi kröfum þessara laga í aðalatriðum og sé eigi eldra en 12 ára.

Þegar skip er komið heim, fer fram aðalskoðun samkv. a-lið 25. gr., sbr. og 2. mgr. 40. gr.

40. gr.

Skipum, sem voru íslenzk eign eða í smíðum fyrir íslenzka menn 1. júlí 1937, getur ráðherra veitt undanþágu frá lögum þessum, að því er einstök atriði varðar, þó ekki um haffærni skipa, sbr. 5. gr.

Ef alveg sérstaklega stendur á, má veita slikar undanþágur skipum, sem keypt eru frá útlöndum.

Undanþágur frá ákvæðum laganna má veita skipum, sem eru sérstakrar gerðar, úr sérstöku efni eða með sérstökum vélabúnaði, og skipum, er gerð eru til sérstakra ferða í sérstökum tilgangi eða hafa ekki sérstaka afkvél innan borðs.

Undanþágur samkvæmt grein þessari má því aðeins veita, að skipaskoðunarstjóri mæli með þeim, enda er honum heimilt, ef hann telur ástæðu til, að leita um sagnar Farmanna- og Fiskimannasambands Íslands og sjómannafélags þess, er hann telur helzt eiga hlut að málí.

41. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um smíði og búnað skipa og vélá. Ber þar að miða við, hverrar tegundar skip er, stærð þess og notkun, er það er ætlað til, svo og gerð vélá og þær ferðir, sem skipi eru ætlaðar.

VI. KAFLI

Um hleðslumerki o. fl.

42. gr.

Öll íslenzk skip, sem eru í fórum milli Íslands og annarra landa, skulu vera með hleðslumerkjum og hafa hleðslumerkjaskírteini.

Þau íslenzk skip, sem hleðslumerkjasmíðykkt, gerð í London 5. júlí 1930, nær til, skulu hafa allþjóða-hleðslumerkjaskírteini. Önnur íslenzk skip, 50 rúmlestir eða stærri, skulu hafa hleðslumerkjaskírteini, er sýnir minnsta hleðsluborð.

Skipaskoðunarstjóri ákveður hleðslumerki skipa og gefur út hleðslumerkjaskírteini samkvæmt samþykkt þeirri, er um ræðir í 2. mgr., og nánari reglum, er ráðherra setur.

Undanþegin ákvæðum þessarar greinar um hleðslumerki eru skip, meðan þau stunda síldveiði á tímabilinu 1. júni—15. sept., enda hafi þau verið skoðuð samkvæmt c-lið 30. gr. og sú skoðun skráð í eftirlitsbók.

43. gr.

Ráðherra setur með reglugerð sérstök ákvæði um, hvernig umbúnaði undir þilfari og á skuli hagað til öryggis mannslifum og haffæri skipa.

44. gr.

Merkja skal á fram- og afturstefni allra skipa, sem stærri eru en 20 rúmlestir, mælikvarða í desímetrum annars vegar, en í enskum fetum hins vegar, er sýni, hve djúpt skip liggur í sjó.

Þegar skipaskoðunarstjóri hefur ákveðið hleðsluborð skips, skal hann, telji hann ástaðu til, merkja djúpstöðu þess á framstefni, til þess að forðast mishleðslu, enda ráðfæri hann sig við skipstjórann og skipaskoðunarmann.

45. gr.

Hleðslumerkjaskírteini skal fylgja skipsskjölum og ávallt sýnt bæði við tollafreiðslu og þegar þess er krafist af trúnaðarmönnum skipaeftirlitsins, sbr. III. kafla, eða lögreglunni.

Hafi skip hleðslumerkjaskírteini útgefið af þar til bærum erlendum stjórnarvöldum í ríki, sem er aðili að alþjóðasamþykkt gerðri í London 5. júlí 1930, eða viðurkenndu skipaflokkunarfélagi, getur skipaskoðunarstjóri veitt því íslenzkt hleðslumerkjaskírteini í þess stað án þess að láta mælingu þá eða skoðun, er með þarf til ákvörðunar hleðslumerkja, fara fram.

Nú er skipi breytt þannig, að hleðsluborð þess breytist að dómi skipaskoðunarstjóra, og er þá hleðslumerkjaskírteini þess úr gildi fallið.

46. gr.

Bannað er að flytja benzin eða önnur þau eldfim efni, er sérstök sprengingaráhætta stafar af, í farmrúmi eða á þilfari á farþegaskipum.

Um flutning efna þeirra, sem um ræðir í 1. mgr., með skipum setur ráðherra reglur að fengnu áliði skipaskoðunarstjóra.

Um fermingu, flutning og affermingu farms að öðru leyti setur ráðherra reglur að fengnu áliði skipaskoðunarstjóra, þar á meðal um flutning á dýrum.

VII. KAFLI Um farbann o. fl.

47. gr.

Eftirlitsmenn skera úr því, hvort fórr skips skuli bönnuð samkvæmt lögum þessum.

Nú hefur eftirlitsmaður lagt farbann á skip, og skal það þá þegar í stað tilkynnt skipstjóra og, ef hentug þykir, útgerðarmanni. Tilkynningin skal vera skrifleg. Ástaður fyrir banni skulu tilgreindar, svo og skilyrði fyrir því, að banni verði af létt. Skýrslu um málið ásamt nauðsynlegum upplýsingum skal senda skipaskoðunarstjóra, og lokks skal lögreglustjóra, hafnar- og tolfyfirvöldum á staðnum skýrt frá banninu, enda ber þessum aðilum, hverjum á sínu sviði, að veita fulltingi sitt til þess, að banni verði framfylgt.

48. gr.

Skipaskoðunarstjóri skal fella farbann skips úr gildi, ef hann telur það ekki á rökum reist, en telji hann bannið nægilega rökstutt, staðfestir hann það og sendir skipstjóra eða eftir atvikum útgerðarmanni rökstuddan úrskurð sinn.

Telji skipaskoðunarstjóri gögn skorta, sér hann um, að þeirra verði aflað.

VIII. KAFLI

Um siglingadóm og rannsókn sjóslysa.

49. gr.

Siglingadómur hefur aðsetur í Reykjavík og er skipaður þannig: Forseti skipar formann dómsins og varaformann til 6 ára í senn. Þeir skulu fullnægja sömu skilyrðum og hæstaréttardómarar.

Ráðherra skipar 12 meðdómendur og 6 varameðdómendur, alla til sex ára í senn. Þeir skulu fullnægja skilyrðum þeim, er hér segir:

1. Tveir skulu vera eða hafa verið starfandi skipstjórar, annar þeirra á kaupskipi í utanlandssiglingum.
2. Tveir skulu vera eða hafa verið starfandi yfirvélstjórar á skipi og annar þeirra á diesel-skipi.
3. Tveir skulu vera eða hafa verið sjómenn án þess þó að vera eða hafa verið skipstjórar, stýrimenn, vélstjórar eða loftskeytamenn síðastliðin 5 ár.
4. Tveir skulu vera sérfróðir um smíði skipa.
5. Tveir skulu sérfróðir um smíði véla.
6. Tveir skulu sérfróðir um firðtæki.

Einn varamann skal skipa fyrir hverja starfsgrein. Embættis- og sýslunarmenn skipaeftirlitsins geta ekki verið dómendur. Fastir dómendur eru: Formaður dómsins, annar þeirra skipstjóra, sem tilnefndir hafa verið, og annar sjómannanna (sbr. 3. lið).

Formaður dómsins kveður fasta dómendur úr flokki hinna skipuðu dómenda, og gildir sú kvaðning, þar til dómurinn er skipaður næst.

Í meðferð hvers málს taka þátt hinir föstu dómendur og tveir úr flokki aukadómendanna valdir í hvert skipti af föstu dómendumum, eftir því hverrar sérþekkingar er þörf.

Dómendur siglingadóms skulu auk framangreindra skilyrða fullnægja kröfum þeim, sem gerðar eru um almenn og sérstök dómarskilyrði samkvæmt lögum.

50. gr.

- Hlutverk siglingadóms er:
1. Að annast yfirskoðunargerðir samkvæmt lögum þessum og kveðja yfirskoðunarmenn.
 2. Að skera úr um gildi farbanns.
 3. Að dæma og eftir atvikum rannsaka reffsimál, sem höfðuð eru að tilhlutun skipaskoðunarstjóra út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum.
 4. Að skera úr um gjaldskyldu og gjaldsupphæð samkv. 63. gr.

51. gr.

Hafi einhver sa atburður gerzt, er valdi því, að halda beri sjóferðapróf samkvæmt 45. gr. l. nr. 56 30. nóv. 1914, ber að gera eftirlitsmanni í því umdæmi, þar sem sjópróf er haldið, aðvart um það, og sé um að ræða strand skips, verulegar skemmdir á skipi eða farmi, manntjón á skipi eða veruleg meiðsli manna, ber honum að mæta eða láta mæta við prófin.

Eftirlitsmanni ber og að hefjast handa um, að próf sé haldið, ef hann telur ástæðu til að hess er krafist af aðilum heim, sem taldir eru í b-lið 30. gr.

Hinir reglulegu sjódómar annast sjópróf og rannsóknir sjóslysa.

Á I. eftirlitssvæði fer þó siglingadómur með rannsóknina, en getur falið hana sjódómi, þar sem skip erstatt, ef um litilræði er að ræða eða sérstaklega stendur á. Siglingadómur getur haldið sjópróf hvar sem er á landinu, ef hann telur ástæðu til.

Óll sjópróf fara fram að hætti sakamála.

Að prófi loknu skal eftirlitsmanni í því umdæmi, þar sem próf er haldið, sent eftirrit af því. Eftirlitsmaður getur krafist frambaldsprófs, ef hann telur ástæðu til. Hann sendir síðan skipaskoðunarstjóra eftirrit prófanna ásamt athugasemdum sínum.

Telji skipaskoðunarstjóri ástæðu til að ætla, að um reffsivert brot sé að ræða, sendir hann skjölin formanni siglingadóms með kröfum, að málið verði þar tekið fyrir, og lætur fylgja greinargerð og gögnum, er hann telur þurfa.

Siglingadómur ákveður þá fyrirtóku málsins á þeim stað og tíma, er hann telur henta. Skipaskoðunarstjóra og þeim, sem fyrir sök eru hafðir, skal tilkynnt um máls-höfðunina, og skal i þeirri tilkynningu — stefnu — greint efni sakar og annað það, sem taka ber fram í stefnu samkvæmt almennum lögum. Málið skal síðan rekið að hætti sakamála, þó þannig, að málflutningur er munnlegur og opinber.

Skipaskoðunarstjóri sér um sókn málsins af hálfu ríkisvaldsins.

Telji skipaskoðunarstjóri eigi ástæðu til málshöfðunar, geta aðilar þeir, sem um ræðir í 30. gr., b-lið, krafist hennar, enda sjái þeir þá um sókn málsins.

52. gr.

Nú hefur farbann verið lagt á skip og getur þá skipstjóri eða útgerðarmaður kært það fyrir siglingadómi.

Nú er synjað um að leggja farbann á skip eftir kröfum þeirra aðila, sem um ræðir í b-lið 30. gr., og geta þeir þá kært synjunina fyrir siglingadómi.

53. gr.

Málum höfðuðum samkvæmt 34., 52. og 63. gr. þessara laga skal beint gegn skipaskoðunarstjóra. Þeim skal hraðað svo sem föng eru á. Sérstaklega skal, þegar er hægt er, kveðið á um, hvort farbann sé staðfest eða ekki. Þeim úrskurði, sem skal vera rökstuddur, verður ekki áfrýjað.

Frestir reiknast sem aðilar væru búsettir innan sömu þinghár. Um málið fer að öðru leyti sem venjuleg sjódómsmál.

Skaðabótamál vegna ólöglegs farbanns ber undir almenna dólmstóla.

Bótaréttur gegn ríkissjóði fellur niður, ef mál er eigi höfðað innan tveggja mánaða frá því er siglingadómur hefur kveðið á um gildi farbanns.

IX. KAFLI

Um gjöld.

54. gr.

Fyrir aðalskoðun á skipi, sem eigi er í flokki hjá viðurkenndu flokkunarfélagi, skal eigandi greiða í ríkissjóð:

Fyrir opinn bát	kr.	6.00
— — — með vél	—	12.00
— skip minna en 15 rúml.	—	22.00

		pr. rúml. aurar	minnsta gjald kr.
Fyrir skip	15 rúml. allt að	30 rúml.	150 30.00
—	30 — — —	50 —	140 45.00
—	50 — — —	100 —	130 70.00
—	100 — — —	200 —	120 130.00
—	200 — — —	400 —	110 240.00

		pr. rúml. aurar	minnsta gjald kr.
Fyrir skip	400 rúml. allt að 800 rúml.	100	440.00
— — 800	— — 1200 —	90	800.00
— — 1200	— — 1600 —	80	1080.00
— — 1600	— — 2000 —	70	1280.00
— — 2000	— og yfir	60	1400.00

Hluti úr rúmlest reiknast ekki með.

Gjöldin reiknast í heilum krónum, þannig að því, sem er umfram krónu, er sleppt.

Fyrir almenna aukaskoðun á skipum þeim, sem um ræðir í 1. mgr., skal greiða 75% af gjaldi því, sem þar er talið.

Fyrir aðalskoðun og aukaskoðun á skipum, sem eru í flokki hjá viðurkenndu flokkunarfélagi, skal greiða hálf gjald samkvæmt 1. og 2. mgr.

55. gr.

Fyrir fyrstu skoðun á nýsmiðuðu skipi, hvort heldur það er smiðað hér á landi eða erlendis, eða skipi innfluttu frá útlöndum, skal greiða gjald samkvæmt 1. mgr. 54. gr. að viðbættum 50%, og skiptir þá ekki máli, hvort skipið er í flokki hjá viðurkenndu flokkunarfélagi eða ekki.

56. gr.

1. Fyrir eftirlit með smiði tréskips eða óflokkaðs stálskips, sem smiðað er innan lands, skal greiða fjórfalt gjald samkvæmt 1. mgr. 54. gr.
 2. Fyrir eftirlit með breytingum og verulegum viðgerðum á skipum, sbr. C-lið 39. gr., skal greiða gjald samkv. 1. mgr. 54. gr. að viðbælti upphæð, er skipaskoðunarstjóri ákveður í hvert skipti með hliðsjón af því, hve umfangsmikil breytingin eða viðgerðin er.
- Hærra en tvöfalt gjald samkv. 1. mgr. 54. gr. má þó ekki krefja.

57. gr.

Fyrir eftirlit flokkunarfélags eða annars trúnaðarmanns, er skipaeftirlitið hefur samþykkt, greiðir eigandi þeim, sem hlut á að máli.

58. gr.

Fyrir skoðun á eimkatli, þegar sú skoðun er ekki framkvæmd, um leið og aðal-eða aukaskoðun fer fram, skal greiða:

Skip með vél minni en 100 hestöfl	kr. 35.00
— — — frá 100 til 200 hestöfl	— 45.00
— — — 200 — 400 —	— 60.00
— — — 400 — 800 —	— 75.00
— — — 800 — 1200 —	— 90.00
— — — 1200 — hestöfl og þar yfir	— 110.00

59. gr.

Fyrir skoðun og mælingar á skipi til ákvörðunar hleðslumerkjá skal greiða:

Fyrir skip minni en 200 rúmlestir kr. 150.00

— — 200 rúml. allt að 500 rúml.	— 200.00
— — 500 — — 900 —	— 250.00
— — 900 — — 1400 —	— 300.00
— — 1400 — — 2000 —	— 350.00
— — 2000 — — 2700 —	— 400.00
— — 2700 — — 3500 —	— 450.00
— — 3500 — og stærri	— 500.00

Fyrir útgáfu hleðslumerkjaskírteinis, sem gefið er út samkvæmt hleðslumerkjaskírteini frá erlendu stjórnarvaldi eða viðurkenndu flokkunarfélagi, skal greiða 75 krónur.

Fyrir skoðun á skipi til framlengingar eða endurnýjunar á hleðslumerkjaskírteini og útgáfu þess skal greiða 100 krónur.

Fyrir endurnýjun á skírteini, sem glatað er eða ónýtt, skal greiða 50 krónur.

60. gr.

Fyrir endurskoðun á smiðauppdráttum óflokkaðs skips, sbr. 2. lið A. 39. gr., skal greiða tvöfalt gjaldið, sem um ræðir í 1. mgr. 54. gr.

Gjaldið skal miða við rúmlestatölu skips þannig, að margfalda saman smiðamál þess í metrum og deila með 5.

Fyrir endurskoðun á skoðunarskýrslu, sbr. 4. mgr. D-liðar 39. gr., greiðist sama gjald og fyrir endurskoðun smiðauppdráttu.

61. gr.

Fyrir aðrar skoðanir ber að greiða samkvæmt reikningi, er skipaskoðunarstjóri úrskurðar.

62. gr.

Öll framangreind gjöld ber eiganda skips að greiða, og renna þau i ríkissjóð, sbr. þó 57. gr.

Gjöldin skulu innheimt af löggreglustjórum (i Reykjavík tollstjóra) á sama hátt og önnur opinber gjöld til ríkisins. Gjöldunum fylgir lögveð i skipi jafnsett lögveði fyrir lestagjaldi í eitt ár frá því, er gjald var kræft.

63. gr.

Telji gjaldandi gjald ranglega krafið eða of hátt, getur hann leitað úrskurðar skipaskoðunarstjóra, og skal þá greiða gjaldið samkvæmt honum. Gjaldandi getur þó á næstu þrem mánuðum frá því, er honum var kunnugt um úrskurðinn, skotið honum til siglingadóms, er þá sker úr um málid, og verður þeim úrskurði ekki áfrýjað.

Ríkissjóður endurgreiðir gjaldanda að öllu eða nokkru samkvæmt því, sem í úrskurði siglingadóms segir.

Skipaskoðunarstjóri er í fyrirsvari fyrir ríkissjóð í slikum málum.

Réftargjöld í málum samkvæmt þessari grein eru hin sömu og í einkamálum.

X. KAFLI

Um laun.

64. gr.

Skipaskoðunarstjóri tekur laun samkvæmt II. flokki laga um laun starfsmanna ríkisins.

65. gr.

Sérfróðir ráðunautar skipaskoðunarstjóra (sbr. 10. gr.) skulu launaðir samkvæmt samningi, enda séu laun þeirra hvers um sig aldrei hærri en samkvæmt V. flokki laga um laun starfsmanna ríkisins og hlutfallslega lægri, ef um aukastarf er að ræða.

66. gr.

Eftirlitsmenn (sbr. 12. gr.) skulu launaðir samkvæmt VI. flokki laga um laun starfsmanna ríkisins, enda sé starfið aðalstarf þeirra.

67. gr.

Skoðunarmenn skulu launaðir samkvæmt reglum, er ráðherra setur að fengnum tillögum skipaskoðunarstjóra, og skal þar tekið tillit til verks þess, sem í té er látið.

68. gr.

Fastir dómendur siglingadóms skulu launaðir á sama hátt og fastir dómendur í félagsdómi.

Laun aukadómenda ákveða hinir föstu dómendur eftir málavöxtum hverju sinni.

69. gr.

Allir framangreindir embættis- og sýslunarmenn taka laun sín úr ríkissjóði.

Skrifstofukostnaður, ferðakostnaður og nauðsynleg aðstoð greiðist eftir reikningi, er ráðherra úrskurðar.

XI. KAFLI

Um refsingar, svipting réttinda o. fl.

70. gr.

Brot gegn lögum þessum og reglum, sem settar verða samkvæmt þeim, varða sektum, varðhaldi eða fangelsi, ef miklar sakir eru, nema þyngri refsing liggi við samkvæmt öðrum lögum.

Nú er skipi, sem eigi hefur gilt haffærisskírteini eða farbann hvílir á, lagt úr höfn eða skip er annars á ferð óhaffært, án þess að brýnasta nauðsyn sé til, og skal þá eigi beita vaegari refsingu en varðhaldi.

Refsingu skal beitt eigi aðeins við skipstjóra, þann, er í hans stað kemur, og aðra, sem beinan þátt eiga í broti, heldur og eiganda skips, útgerðarmann eða annan yfirboðara, enda sé brotið framið með vitund þess manns eða vilja.

71. gr.

Sektir fyrir brot gegn lögum þessum renna í ríkissjóð. Þeim fylgir lögveð í skipi og búnaði þess jafnsett lögveði fyrir lestagjaldi.

Aðför skal reynd fyrir sekt, áður en til afplánunar kemur.

Við ákvörðun sekta skal hafa hliðsjón af efnahag sakborninga.

72. gr.

Ef skip, sem eigi hefur gilt haffærisskírteini eða farbann hvílir á, er leyst úr höfn, svo og, ef skip er annars á ferð óhaffært, án þess að brýnasta nauðsyn sé til, varðar það skipstjóra missi réttar til skipstjórnar eigi skemur en 3 mánuði.

Sé brot itrekað eða hafi verulegt tjón hlötizt af á mönnum eða verðmætum, skal beitt réttindasviptingu í 6 mánuði og allt að 5 árum eða ævilangt, ef brot er stórfellt.

Réttindasviptingu samkvæmt þessari grein skal beitt við yfirvélstjóra, loftskeytamenn og aðra yfirmenn skips, eftir því sem við á, ef þeir gerast brotlegir gegn lögum þessum eða taka þátt í brotum á þeim.

73. gr.

Lög þessi raska í engu ákvæðum 21. gr. laga nr. 33 9. jan. 1935, að því er snertir viðurlög, ef menn eru undir áhrifum áfengis við störf sín.

74. gr.

Ef maður, sem hefur fengið opinbera viðurkenningu eða próf sem smiður skips, vélar eða búnaðar þess, vanrækir störf sín samkvæmt lögum þessum, varðar það hann refsingu og réttindamissi samkvæmt 70. og 72. gr.

75. gr.

Svipting réttinda samkvæmt lögum þessum skal gerð með dómi.

Hver sá, sem sviptur hefur verið réttindum samkvæmt lögum þessum, skal afhenda lögreglunni réttindaskírteini sitt.

Réttindasvipting skal tilkynnt öllum lögreglustjórum á landinu.

76. gr.

Hafi maður verið sviptur réttindum samkvæmt lögum þessum lengur en 5 ár, getur dómsmálaráðherra veitt honum réttindin aftur, enda séu meira en 5 ár liðin frá réttindasviptingu, sönnur færðar á, að sá, er hlut á að mál, hafi lifað heiðarlegu og grandvöru liferni, hafi enn þá þekkingu og leikni, er til starfans þarf, og ástæður mæli að öðru leyti með.

Endurveiting réttinda samkvæmt þessari grein er þó því aðeins heimil, að skipaskoðunarstjóri og siglingadómur mæli með.

XII. KAFLI

Um gildistöku laganna o. fl.

77. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi, og falla þá jafnframt úr gildi lög nr. 78 11. júní 1938, um eftirlit með skipum og bátum, lög nr. 38 30. júní 1942, um breyting á þeim lögum, svo og önnur þau ákvæði, er eigi fá samrýmt lögum þessum.

78. gr.

Reglugerðir, sem út hafa verið gefnar samkvæmt lögum nr. 78 11. júní 1938, halda gildi sinu, þar til nýjar reglugerðir hafa verið settar.

79. gr.

Auk þess, sem getið er í einstökum greinum, er ráðherra heimilt að setja nánari reglur um einstök ákvæði laganna og framkvæmd þeirra, enda sé tillagna skipaskoðunarstjóra leitað. Í slikar reglugerðir má og setja refsíákvæði innan þeirra marka, er lög þessi setja.

A t h u g a s e m d i r v i ð l a g a f r u m v a r p þ e t t a :

Frumvarp þetta er samið af nefnd, er skipuð var 7. mars 1944 til að endurskoða lögum eftirlit með skipum o. fl., og fylgdi því svo hljóðandi greinargerð:

„Pann 18. febrúar 1944 samþykkti Alþingi ályktun um endurskoðun á lögum um eftirlit með skipum og um athugun á framkvæmd skipaskoðunar.

Pann 7. mars s. l. vorum við undirritaðir skipaðir til þess að framkvæma endurskoðun laganna um eftirlit með skipum, reglugerðir um þau efni og framkvæmd skipaeftirlitsins.

Nefndin taldi sjálfsagt að byrja á endurskoðun laganna, og er framangreint frv. árangur þess starfs. Við samningu frumvarpsins hefur nefndin haft til athugunar samsvarandi löggjöf Danmerkur, Noregs, Svíþjóðar, Hollands, Stóra-Bretlands og Bandaríkja Norður-Ameriku. Hefur ýmislegt, einkum úr löggjöf Norðurlanda og Hollands, verið haft til fyrirmynadar.

Jafnframt hefur nefndin athugað og í ýmsu farið eftir tillögum varðandi þessi mál, er samþykktar voru á 17. fiskiþingi, 7. sambandsþingi Farmanna- og fiskimanna-sambands Íslands og fulltrúafundi stéttarfélaga sjómanna í Reykjavík og Hafnarfirði 15. febrúar þ. á. Þá hefur nefndin aflað þeirra gagna, er kostur hefur verið, um ýmis þau sjóslys, er orðið hafa á síðari tínum, og haft það, sem þar hefur komið fram, í huga við samningu frumvarpsins.

Eins og frumvarpið ber með sér er um allmiklar breytingar að ræða frá því, sem verið hefur. Hinár helztu þeirra eru:

Almennar reglur eru settar um byggingu, breytingar og innflutning skipa og eftirlit í þessum esnum.

Skipaeftirlit ríkisins er eflt og því komið í fastara form en verið hefur.

Sérstakur dómsstóll — siglingadómur — er settur á stofn til þess að dæma í refsímalum út af sjóslysum og brotum á þessum lögum og rannsaka slik mál að nokkru.

Refsiákvæði eru hert verulega og réttindasvipting er lögð við brotum.

Fjárhagshlið eftirlitsins er þannig fyrir komið, að ríkissjóði eru ætluð ákveðin gjöld, sem lögð eru á skip á sama hátt og önnur opinber gjöld, en eftirlitið á hinn bóginn kostað af ríkissjóði, án þess að nokkurt beint samband sé milli þess, hverju gjöldin nemí á aðra hlið, en kostnaðurinn á hina. Reynt hefur þó verið að hafa hér nokkurt samræmi, sbr. athugasemd við IX. kafla.

Um einstakar greinar og kafla skal tekið fram:

UM I. KAFLA

Auk orðaskýringa er hér að finna ákvæði um, til hvorra skipa lögın ná.

Um 1. gr.

Til þess að forðast ónákvæmni eru hér skýrð ýmis orð, er máli skipta í lögum. Er þetta gert í samræmi við þau erlend lög, sem til athugunar hafa verið, sbr. og inngang tilskipunar 20. nóv. 1922, um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra. Vel má vera, að ástæða sé til skýringar fleiri orðum en þeim, sem skýrð eru, og er þess vænt, að þeir, sem síðar fjalla um frumvarpið, hafi það í huga.

Um 2. gr.

Greinin samsvarar 5. gr. laga nr. 78 11. júní 1938, um eftirlit með skipum (hér eftir nefnd 1. nr. 78 1938), að því viðbættu, að lögunum er ætlað að ná til erlendra skipa, þegar atvikum háttar eins og greinin segir.

Ákvæðið takmarkast að sjálfsögðu af samningum, sem gerðir hafa verið við önnur ríki, og alþjóðasamningum. Nefndinni er ljóst, að ákvæði þetta getur orðið erfitt í framkvæmd, og vill því benda á, að til mála gæti komið undanþáguheimild varðandi einstök atriði, ef skipaskoðunarstjóri mælir með.

Tilgangurinn er að sporna við því, að skip, sem ekki fullnægja settum reglum, séu leigð i því skyni að fara í kringum lögín.

Um 3. gr.

Rétt þykir, að til viðbótar því eftirliti, sem boðið er í 2. gr., sé heimilað að beita lögunum á víðara sviði, ef ástæða þykir til og samrýmanlegt er milliríkjjasamningum, sbr. 4. gr.

Um 4. gr.

Gefur ekki tilefni til athugasemda.

UM II. KAFLA

Hér eru sett í sérstakan kafla ákvæði um þau efni, er fyrirsögn hans greinir.

Um 5. gr.

Sjálfsagt er, að hægt sé að finna á einum stað í lögunum heildarákvæði um, hvenær skip telst ekki haffært.

Í fyrsta lagi telst skip óhaffært, hvort sem það er það i raun og veru eða ekki, ef það hefur eigi gild skírteini bau, er greinin telur. En til þess að öruggt sé, að skírteini þessi séu til og handbær, ákveður greinin, að jafnvel þótt skip sé í raun og veru haffært og jafnvel þótt gilt skírteini sé til, þá skuli þó telja skip óhaffært, ef skírteini er ekki sýnt, þegar réttir hlutaðeigendur krefjast. Felst í þessu aðhald um, að skírteini séu eins og vera ber. Jafnframt styrkir þetta aðstöðu embættis- og trúnaðarmanna eftirlitsins til þess að rækja skyldur sínar. Ákvæði svipaðs eðlis er í 2. mgr. 4 gr. 1. nr. 78 1938.

Í öðru lagi telst skip óhaffært, ef það liggur dýpra en hleðslumerki þess leyfa. Hér er sama að segja og um 1. lið, að hleðslumerkin ráða, þannig að þótt sýna mætti,

að skip væri engu síður haffært, stoðar það ekkert. Reglan þarf að vera skýr og óum-deilanleg. Ákvæðið er samhljóða 33. gr. l. nr. 78 1938.

Í þriðja lagi telst skip óhaffært, ef svo er ástatt sem í greininni segir. Ákvæðið er samhljóða 1. gr. l. nr. 78 1938. Hér er um það að ræða, að skip sé óhaffært í raun og veru eða ætla megi, að það sé óhaffært. Þeir, sem einkum eiga að hafa gætur á því, að skip sé haffært, eru taldir í 18., 19. og 20. gr. Samkvæmt 47. gr. er það eftirlitsmaður, er ákvæður, hvort skip sé haffært, en skjóta má álti hans til skipaskoðunarstjóra, sbr. 48. gr., og að síðstu til siglingadóms, sbr. 52. gr., sbr. einnig 1. mgr. 4. gr. l. nr. 78 1938.

Um 6. gr.

Greinin á að efni til að vera í samræmi við 1. mgr. 3. gr., sbr. 23. gr. l. nr. 78 1938. Hér má og minna á 31., 32. 37. og 57. gr. siglingalaga, nr. 56 30. nóv. 1914.

Um 7. gr.

Greinin er að efni til í samræmi við 2. og 3. mgr. 3. gr. l. nr. 78 1938, sbr. og 2. mgr. 7. gr. sömu laga. Þó er aetlazt til, að eftirlitsmaður, en ekki skipaskoðunarstjóri, fái afrit af skoðun og kveði á um, hvort ný skoðun skuli gerð. Virðist það handhægar, og á að mega telja öruggt. Hér má og minna á 41., 42., 45., 46. og 47. gr. siglingal., nr. 56 1914.

UM III. KAFLA

Þessi kafli fjallar um skipulag eftirlitsins, starfsmenn þess, starfssvið þeirra, bæði staðlegt og verklegt, réttindi þeirra og skyldur.

Um 8. gr.

Greinin er að efni til í samræmi við upphaf 6. gr. l. nr. 78 1938.

Um 9. gr.

Greinin svarar til 1. og 2. mgr. 6. gr. l. nr. 78 1938. Þar sem um svo ábyrgðarmikið embætti er að ræða, er eðlilegt, að skipaskoðunarstjóri sé skipaður á sama hátt og aðrir þeir, er ábyrgðarmestu stöðum gegna.

Með orðinu „einstaklingur“ í 2. mgr. er einnig átt við ríkið að því leyti, sem það gerir skip út.

Kröfur um sérþekkingu eru gerðar, og verður að telja það eðlilegt.

Um 10. gr.

Eins og greinin ber með sér, er aetlazt til, að um 4 sérfræðinga sé að ræða, og verður skipaeftirlitið ekki talið fullnægjandi, ef það hefur ekki á að skipa þeirri sér-fræðiþekkingu, sem um er að ræða í greininni. Ætla verður um einhverja þá grein, sem nefnd er, á að mega komast af með þrjá sérfróða menn honum til aðstoðar. Greinin er og þannig orðuð, að eigi þurfa þessir menn, a. m. k. ekki allir, að hafa starfið sem aðalstarf. Er gert ráð fyrir, að þessu verði í framkvæmdinni hagað eftir því, sem þörf krefur, og launakjör því ákvæðin á þann hátt, sem segir í 65. gr.

Um 11. gr.

Í 1. mgr. 8. gr. l. nr. 78 1938 er gert ráð fyrir, að hver landsfjórðungur sé eftirlitssvæði. Ætla verður, að full þörf sé eftirlitsmanns í Vestmannaeyjum, og er því gert ráð fyrir, að eftirlitssvæðin séu 5. Sjálfsagt er, að mörk svæðanna séu tilgreind, þannig að ekki verði um villzt.

Um 12. gr.

Greinin er í samræmi við 1. mgr. 8. gr. l. nr. 78 1938, en nokkru fyllri, enda aetlazt til, að störf þessara manna verði ábyrgðar- og umfangsmeiri en verið hefur.

- - - - -

Um 13. gr.

Greinin gerir ráð fyrir, að eftirlitsmaður flytji sig til innan svæðis síns, eftir því sem þörf krefur, þannig að hann á hverjum tíma árs dveljist þar, sem mest er þörf eftirlits. Auk þess ber honum að sjálfsögðu að ferðast um, eftir því sem ástæða er til. En að því leyti, sem þetta nægir ekki, er gert ráð fyrir, að á vissum tímum þurfi eftirlit viðar en á einum stað. Slikt fer þó mjög eftir árstíma og staðháttum, og verða því ekki settar nákvæmar reglur, heldur verður skipaskoðunarstjóri að hafa vald til þess að kveða á um slikt eftir atvikum hverju sinni, sbr. 9. gr. l. nr. 78 1938, sbr. og 19. gr. 3. mgr. frumvarpsins.

Um 14. gr.

Rétt þykir, að skoðunarsvæði séu ákvæðin í lögum, en ekki aðeins í auglýsingu eins og nú, sbr. 7. gr. l. nr. 78 1938 og auglýsingu 7. nóv. 1923. Um breytingar, sem máli skipta, er ekki að ræða.

Um 15. gr.

Greinin er að efni til að mestu í samræmi við 1. mgr. 7. gr. l. nr. 78 1938. Gert er þó ráð fyrir, að skoðunarmenn séu skipaðir til óákveðins tíma og að skipaskoðunarstjóri skipi þá að fengnum tillögum eftirlitsmanns. Nefndin ætlazt til, að skoðunarmenn láti af störfum, þegar þeir eru 65 ára, sbr. l. nr. 27 9 jan. 1935, nema sérstaklega standi á, sbr. orðin „heilir og hraustir“.

Um 16. gr.

Að efni til er greinin að mestu samhljóða 1. mgr. 7. gr. l. nr. 78 1938, síðari hluta mgr.

Um 17. gr.

Greinin er að efni til að mestu samhljóða upphafi 2. mgr. 7. gr., sbr. 2. mgr. 22. gr. l. nr. 78 1938, sbr. 2. mgr. 7. gr. frv.

Um 18. gr.

Greinin er að efni til nokkurn veginn í samræmi við 3., 4., 5., 6. og 7. mgr. 7. gr. l. nr. 78 1938, en orðalagi nokkuð breytt.

Um 19. gr.

Til samanburðar má benda á 7. mgr. 7. gr., sbr. 1. mgr. 8 gr. l. nr. 78 1938. Nýmæli er, að skoðanir skulu gerðar fyrirvara laust, og á það bæði við skoðun á skipi, búnaði og hleðslu. Að sjálfsögðu er ætlazt til, að slikar skoðanir fari þannig fram, að sem minnstum óþægindum valdi, sbr. 3. mgr. 21. gr. Ákvæði þetta ætti að skapa talsvert ríkt aðhald, einkum að því er snertir hleðslu og búnað skips.

3. mgr. greinarinnar veitir skipaskoðunarstjóra sjálfstæðan rétt til þess að fela sérstökum trúnaðarmanni eftirlit í einstökum tilfellum, ef hann telur þörf, sbr. 13. gr., um heimild eftirlitsmanna í þessu efni.

Um 20. gr.

Greinin telur upp ýmsa flokka manna, er hafa sérstaka aðstöðu til þess að verða þess vísari, ef lögðin eru brotin, og er sú skylda lögð þeim á herðar að benda eftirlitsmanni á það, sem athugavert er. Þetta er í samræmi við dönsku skipaeftirlitslögin (Lov om Tilsyn med Skibe, 29/3 1920, 19. gr.), sbr. og 7. mgr. 7. gr. l. nr. 78 1938, að því er skoðunarmenn snertir.

Til þess er ætlazt, að trúnaðarmenn þeir, sem taldir eru í fyrri málsgrein greinarinnar, geti krafizt þess að sjá skipsskjöl þau, sem talin eru í 1. mgr. 5. gr., og varðar það þá þeim viðurlögum, er þar greinir, ef út af bregður.

Í síðari mgr. er svipuð skylda lögð á starfsmenn skipasmíðastöðva. Er það ákvæði sett samkvæmt eindregnum tilmælum sjómanna, og á að geta orðið til verulegs aðhalds.

Um 21. gr.

Greinin er að efni nálega alveg í samræmi við 1., 2. og 3. mgr. 24. gr. l. nr. 78 1938. Eins og hún nú er orðuð, eru þeir fleiri, sem rétt hafa til þess að fara út í skip til athugunar en samkvæmt 24. gr. Þessa heimild hafa einnig þeir, sem taldir eru í 20. gr., þó aðeins að því leyti, sem störf þeirra varðar.

Um 22. gr.

Greinin er sett til þess, að enginn vafi leiki á um réttarstöðu embættis- og sýslunarmanna eftirlitsins.

UM IV. KAFLA

Eins og fyrirsögn kaflans ber með sér, fjallar hann um skoðun skipa, þ. e. hvenær skoðun skuli fara fram og þá hvers konar og hvernig skoðun skuli hagað í aðaldráttum svo og hverjir geti átt hlut að því, að skoðun fari fram. Kaflinn svarar 11.—19. gr. l. nr. 78 1938, þó þannig, að nokkuð er fellt úr, nokkru bætt við, en sumu breytt, og verður hinna helztu afbrigða getið við hverja grein.

Um 23. gr.

Greinin er að efni til samhljóða upphafi 11., sbr. 14. gr., l. nr. 78 1938.

Um 24. gr.

Samkvæmt 151. gr. tilsk. nr. 43 20. nóv. 1922, um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra (hér eftir nefnd Tskp. nr. 43 1922) skyldu þrír menn skoða skip stærri en 60 rúmlestir, en tveir skip 60 rúmlestir og minni. En samkvæmt 22. gr. l. nr. 78 1938 skyldu tveir menn annast allar skoðanir, nema á opnum bátum einn. Aðstoð sérfróðra manna mátti þó fá.

Nefndin telur nægjanlegt, að tveir menn skoði hvert skip — með aðstoð sérfróðs manns, ef þarf. Eftirlitsmaður skiptir með þeim verkum eftir sérþekkingu þeirra. Til leiðbeiningar vill nefndin láta það álit í ljós, að hún telur, að óflokkað skip, svo sem öll hérland tréskip og smá stálskip, skuli skoðuð af vélsmið og skipasmið, en flokkuð skip, þar sem bolur hefur verið skoðaður af umboðsmönnum flokkunarfélags, skuli skoðuð af vélsmið og siglingafróðum manni.

Um 25. gr.

Greinin svarar til 11. gr. l. nr. 78 1938, sbr. 151. gr. tskp. nr. 43 1922. Aðalbreytingarnar eru, að í a-lið er aukið við orðunum: „farmrými hefur verið stækkað, yfirbygging aukin, breytt um aðalvél“.

Þá hefur því og verið breytt, hvenær reglulegar fastar aðalskoðanir skuli fara fram, þannig að ekki aðeins farbegaskip, heldur öll stálskip eldri en 12 ára og tréskip eldri en 16 ára skuli skoðuð aðalskoðun árlega.

Um 26. gr.

Greinin er samhljóða 12. og 30. gr. l. nr. 78 1938.

Um 27. gr.

Greinin er að efni samhljóða 13. gr. l. nr. 78 1938, en orðalagi vikið nokkuð til.

Um 28., 29. og 30. gr.

Hér ræðir um almenna aukaskoðun.

Greinarnar samsvara 15., 16. og 17. gr. laga nr. 78 1938 og eru nær samhljóða þeim greinum. Í sambandi við b-lið 30. gr. má benda á 2. mgr. 8. gr. og 1. mgr. 25. gr. l. nr. 78 1938.

Um 31., 32. og 33. gr.

Greinarnar samsvara 18., 19. og 21. gr. l. nr. 78 1938, 21. gr. þó lítið eitt breytt.

L'INGENIERIE

Um 34. gr.

Efni greinarinnar samsvarar 25. og 26. gr. l. nr. 78 1938. En samkvæmt því, sem siðar segir um siglingadóm og hlutverk skipaskoðunarstjóra sem ákæranda, en ekki endanlegs aðila til þess að úrskurða ágreining um skoðunarmál, þá er um nokkra breytingu að ræða.

UM V. KAFLA

Pessi kafli er að miklu leyti nýmæli. Hann er mjög sniðinn eftir II. gafla dönsku laganna um eftirlit með skipum, en að mörgu þó breytt til hæfis við íslenzka staðhætti og ýmsu bætt við, sem betur þótti mega fara. Í tskp. nr. 43 1922 er að vísu að finna ýmis ákvæði um þau efni, sem kaflinn fjallar um, sbr. og reglur nr. 100 1936, um smiði tréskipa. Réttara virðist þó, að almenn ákvæði um þetta séu í lögum, en að sjálfssögðu getur þar aðeins verið um mjög almennt orðaðar aðalreglur að ræða. Nánar verður síðan að kveða á um einstök atriði i reglum, sem settar verða.

Um 35. gr.

Greinin nær til allra skipa, sem löggin ná til, nema annars sé getið.

A. 3. Hér er krafzít, að vélknúnar austursdælur skuli vera í skipum 50 rúmlestur og stærri. Mun það nú orðið mjög algengt, að jafnvel minni skip hafi vélknúnar austursdælur.

A. 5. Nefndin telur að ýtarlega rannsökuðu máli, að eigi sé fært að krefjast tækni-legrar rannsóknar á stöðugleika allra skipa, enda mun slík krafa hvergi vera gerð. Hefur því verið lagt á vald skipaskoðunarstjóra að meta, hvað nægilegt sé hverju sinni, og honum heimilað að láta tæknislega rannsóku fara fram, ef hann telur ástæðu til.

B. Ástæða þykir til, að menn, sem leiðréttá áttavita, skuli fá eins konar löggildingu hjá skipaskoðunarstjóra.

C. Stærðin — 20 rúmlestir — er ákveðin í samræmi við það, sem nú mun almennnt orðið.

D. 2—3. Með orðnum „sem á skipi er“ er að sjálfsgöðu ekki átt við menn, sem komnir eru á skip samkvæmt skyldu skipstjóra til björgunar á mönnum.

4. Undanþáguheimild, að því er báta eða björgunarþáta snertir, á fyrst og fremst við snurpubáta á sildveiðum.

E. Hér má minna á 1. gr. I. nr. 38 30. júní 1942. Er ekki ættlað til þess, að dregið sé úr kröfum um hreinlæti og eftirlit með því, heldur þykir eðlilegra, að nánari ákvæði í þessu efni eins og önnur, er hér ræðir um, séu sett með reglugerð, sbr. og 2. mgr. 2. gr. I. nr. 78 1938.

F. Gildi firðtækni til öryggis og hjálpar, þegar hættu ber að höndum, verður ekki dregið í efa. Er því sjálfsgagt, að slík tæki séu á sem allra flestum skipum, helzt öllum. Eigi hefur þó þótt fært að fara neðar en i skip 15 rúmlesta. Þar sem hvort tveggja er, að firðtækni fleygir fram árlega og mjög veltur á, hvert skipið er og ferðir þess, um hverjar kröfur ber að gera, hefur ekki þótt ástæða til að setja reglur um ákveðinn tækjastyrkleika. Er ætlazt til, að slík ákvæði verði í reglugerð, sem sett verði í sambraði við sérfræðinga í þessum efnunum.

G. Upptalning skipsskjalanna er að sjálfsgöðu ekki tæmandi.

Um 36. gr.

Eins og upphaf greinarinnar ber með sér, fjallar hún um þær sérkröfur, sem gerðar eru til farbegaskipa (sbr. 1. gr. 3. lið) umfram önnur skip.

3. Til athugunar var að krefjast hvilu handa hverjum þilfarsfarþega á skipi i strandsiglingu, en þótti ekki fært, þar sem rúm undir þiljum er ýmist notað til farms-eða farþegaflutnings, sbr. aftur á móti 4. lið um millilandasiglingar.

Um 37. gr.

Er í samræmi við 8. gr. alþjóðasamþykktar til öryggis mannslifum á sjó, 31. maí 1929. Engin lög né prófanir geta gert fullkomlega öruggt, að skip verði alltaf haffært. Öll skip má gera óhaffær með ofhleðslu, vanhleðslu eða ranghleðslu. Skyldurækni og árvekni skipstjóra er þar, eins og um flest, er að sjóferðum lýtur, bezta öryggið. Ef út af ber, er því ábyrgð skipstjóra mikil.

Um 38. gr.

Ætlazt er til, að skip, sem ekki er farþegaskip, stundi ekki reglulega farþega-flutninga nema í brýnni nauðsyn. En þetta getur verið óhjákvæmilegt, og þá þarf ákvæði um það.

Um 39. gr.

A. Eftirlit með nýsmiði innan lands er í svipuðu formi og verið hefur. Aukið er við eftirliti og leiðbeiningum sérfræðinga skipaeftirlitsins.

B. Eftirlit með nýsmiði erlendis er allmiklum vandkvæðum bundið, ef það á að vera fullnægjandi, en þó ekki kostnaðarsamt um of. Að ýtarlega athuguðu máli hefur nefndin ekki fundið aðra betri lausn en þá, sem greinin ber með sér.

C. Meiri háttar breyting er nokkuð teygjanlegt orð. Til skýringar er því vísað til A-liðar 25. gr. Eigi er þó ætlazt til, að engin breyting önnur en sú, er undir þá grein fellur, geti fallið undir ákvæði þessa liðar. Krafan um, að leyfi sé fengið fyrir fram, er gerð að gefnu tilefni, enda tjón mikið bæði fyrir þá, sem hlut eiga að máli, og alþjóð, ef skipi er breytt og síðar kemur fram, að skipið fullnægir ekki kröfum þeim, sem gera ber. Vel getur verið nauðsynlegt, að teikningar af fyrirhugaðri breytingu þurfi að senda, áður en leyfið yrði veitt.

D. Hér er átt við þau skip, sem keypt eru til landsins fullsmiðuð. Láti íslenzkur maður smiða skip erlendis eða kaupi slikt skip í smiðum og eigi að flytja það hing-að, á B-liður þessarar greinar við. Þessi liður á við „gömul skip“, og er þá gamalt skip hvert það skip, sem fullsmiðað er, þegar það er keypt, sbr. að framan. Reynslan hefur sýnt, að menn hafa stundum keypt til landsins gömul skip, er svo hafa reynzt, er hingað kom, að þau væru í raun og veru ekki viðgeranleg samkvæmt íslenzkum reglum. Er þá hætt við, að hneigð yrði til þess að bjarga slikum óheppnum kaupanda úr klípunni með því að lina eithvað á kröfum. Til þess að koma í veg fyrir vandræði í þessum efnum, hefur nefndin talið rétt, að komið yrði í veg fyrir kaup á skipum, sem þannig er ástatt um. Pótt sumum þyki hér e. t. v. um of gengið á rétt manna til þess að ráða sjálfir verzunarháttum sínum, en hér á hina hlið um svo verulegt hags-munamál alþjóðar að ræða, að reglur þær, sem greinin setur, verða að teljast nauð-synlegar, enda munu þær og verða til þess að firra þá menn tjóni, er ákvæðið snertir sérstaklega.

Eins og greinin ber með sér, verður sjaldnast um að ræða töf eða óþægindi af ákvæðinu, fyrist og fremst vegna þess, að það snertir ekki flokkuð skip, og í öðru lagi af því, að eins og 3. mgr. sýnir, er aðeins gert ráð fyrir, að sá, sem skip kaupir, hafi með sér í ráðummann, sem skipaskoðunarstjóri telur hæfan. Mundi heppilegt, að skipaskoðunarstjóri auglýsti, hvaða menn hann tæki almennt gilda, t. d., að á trúnaðarmenn viðurkenndra flokkunararfélaga væri litið sem hæfa samkvæmt greininni. Þyrfti þá ekki sérstaka umsögn skipaskoðunarstjóra í hvert skipti.

Ákvæðið um algert bann á innflutningi skipa, sem eldri eru en 12 ára, er í sam-ræmi við 2. mgr. 20. gr. l. nr. 78 1938.

Um 40. gr.

1. og 2. mgr. eru í samræmi við 20. gr. l. nr. 78 1938.

3. mgr. er samkvæmt fyrirmynnd í dönskum lögum og verður að teljast nauð-synleg.

4. mgr. er nýmæli og sett til frekara öryggis um, að undanþágan sé veitt í samræmi við tillögur sérfræðinga.

Um 41. gr.

Gefur ekki tilefni til athugasemda.

UM VI. KAFLA

Kaflinn samsvarar 31., 32., 34. og 35. gr. l. nr. 78 1938. Nokkuð er þó breytt og við aukið, og verður hins helzta þess getið við einstakar greinar.

Um 42. gr.

1. mgr. er óbreytt. Í 2. mgr. er krafist, að skip 50 rúmlesti og stærri skuli hafa hleðslumerkjaskirteini. Reynslan hefur sýnt, að þörf er á slíku ákvæði. Nefndinni er ljóst, að ákvæðið er til óþæginda að því leyti, að oft mun það venjuleg og hættulaus hleðsla skips á heimamiðum, þótt dýpra liggi en hleðsluborð er nú ákveðið, sbr. reglur frá 12. mars 1943.

Úr þessu má bæta með því, að greindum reglum verði breytt þannig, að tréskip fái sama hleðsluborð og stálskip, ef þau eru nægjanlega sterkt að dómi skipaskoðunarárstjóra. Þó verður þá að hafa í huga gildandi alþjóðasamninga.

Hinir sérfróðu menn í nefndinni telja, að tréskip, sem smíðuð eru eftir íslenzkum reglum, fóru sama hleðsluborð og stálskip. Sem dæmi um þann mun, sem nú er, má nefna:

A 20 m tréskipi	er hleðsluborð	225 mm
- - - stálskipi	- - -	150 - -
- 30 - tréskipi	- - -	375 - -
- - - stálskipi	- - -	200 - -

Undanþágu frá hinu ákveðna hleðsluborði virðist þó óhjákvæmilegt að veita skipum á sildveiðum fyrir Norðurlandi á sumrin. Hvorttveggja er, að veður og sjór er þá venjulega með vægasta móti, snurpubátar allgóðir til björgunar, fjöldi skipa oft í nágrenni og siglingaleiðir yfirleitt hættulitlar, eftir því sem gerist. Sjálfsagt er aftur á móti, að svo sé um búið, að skip megi léttu mjög auðveldlega, og aðrar öruggisráðstafanir séu í sem heztu lagi. Er því ætlazt til, að nákvæmar reglur séu um þetta settar og þeirra vel gætt, þegar skoðun fer fram, áður en veiði byrjar.

Um 43. gr.

Greinin er í samræmi við þau erlend lög, sem til athugunar hafa verið. Til mála kæmi að setja hér ýtarlegar reglur í lögini, en þar sem hér veltur á ýmsum nánari atvikum, virðist henta bezt, að nánari reglur séu settar af umboðsvaldinu.

Um 44. gr.

Það hefur komið í ljós við réttarrannsóknir, að settar reglur um hleðsluborð skipa koma ekki að tilætluðum notum, að því er snertir öryggi skips, vegna vanhleðslu.

Við þessu verður að sjá, og telur nefndin, að það megi gera á þann hátt, sem greinin mælir fyrir um. Það er tilætlun laganna, að skipaskoðunarstjóri ákveði hleðsluborð skipa, að sjálfsögðu samkvæmt mælingum og tillögum sérfræðinga, ef hann er ekki sjálfur sérfræðingur.

Um 45. gr.

Greinin er að mestu í samræmi við 32. gr. l. nr. 78 1938.

Um 46. gr.

1. og 2. mgr. eru í samræmi við 3. gr. l. nr. 78 1938, og 30. marz 1942.

3. mgr. er ný. Telja verður nauðsyn, að ákvæði séu til um þau atriði, er nefnd eru í greininni, enda er það svo í þeim erlendu lögum, sem höfð hafa verið til hliðsjónar. Og í sumum þeirra eru ýtarleg ákvæði um þetta efn, svo sem t. d. 55.—80. gr. í norsku lögnum (Lov om statskontroll med skibs sjödyktighet, 9. júní 1903, með síðari breytingum). Vegna þess, að hér er um nýmæli að ræða, svo og þess, að frumvarpið — eins og lög nr. 78 1938 — nær til miklu smærri skipa og skipa fleiri tegunda en hin erlendu lög, þykir réttara, að nánari reglur séu settar af umboðsvaldinu.

UM VII. KAFLA

Þessi kafli fjallar um, hverjir geti lagt farbann á skip, aðferðum við það og hvað þeir geti til bragðs tekið, sem hlut eiga að máli.

Kaflinn er sniðinn eftir norskum og hollenzkum lögum, en ýmsu breytt til hæfis íslenzkum staðháttum.

Um 47. gr.

Greinin er að nokkru í samræmi við 4. gr. l. nr. 78 1938. Hér er þó mælt svo fyrir, að eftirlitsmaður eigi úrskurðarvaldið um, hvort farbann skuli lagt á skip. Að sjálfsögðu getur skoðunarmaður stöðvað skip undir vissum kringumstæðum, t. d. ef hann við skoðun skips telur eigi öruggt um haffærni þess, sbr. m. a. 18. gr. Sama er að segja um aðra þá menn, er um ræðir í 20. gr. Þeir hafa samkvæmt greininni rétt til þess, hver innan síns starfssviðs, að neita að láta þá þjónustu í té, sem skipi er nauðsynleg til þess að mega fara ferða sinna, þar til er eftirlitsmaður hefur sagt um, hvort skuli bönnuð eða ekki. Á þetta sjaldan að þurfa að taka langan tíma. Sérstaklega getur þó ákvæðið komið erfiðlega niður, þegar um er að ræða, að skip sé ekki haf-fært vegna hleðslu. Athugun á henni hvílir fyrst og fremst á eftirlitsmanni, sbr. 19. gr. Auk þess eru trúnaðarmenn þeir, sem um ræðir í 3. mgr. 19. gr., sbr. og 13. gr. Eftirlits- og kæruskylda þeirra manna, sem taldir eru í 20. gr., verður á hinn bóginn ekki rikari en skyldan, sem yfirleitt hvílir á borgurum landsins til þess að af-stýra hættum eða brotum á lögum, að öðru leyti en því, að aðstaða þeirra skapar þeim meiri taekifæri til þess að sjá það, sem að er.

Eftirlitsmaður á að sjálfsögðu ekkert fullnaðarúrskurðarvald um, hvort lagt skuli farbann á skip eða ekki. En bann hans hefur þær afleiðingar, sem greinin ber með sér, og því verður að hlíta.

Um 48. gr.

Í þessari grein liggur, að farbann, sem eftirlitsmaður hefur lagt á, verður að bera undir skipaskoðunarstjóra svo fljótt sem auðið er og á þann hátt, er fyrst má. Kveður hann þá endanlega á umi það af hálfu umboðsvaldsins. En þar sem hér er um að ræða ráðstafanir, sem mikla fjárhagslega þýðingu geta haft, og skoða verður skipaeftirlitið aðila umboðsvaldsins að þessu leyti, telur nefndin nauðsyn á því, að endanlegur úrskurður í þessum efnum sé ekki þar, eins og nú er, heldur hjá dómstóli, sbr. VIII. kafla.

UM VIII. KAFLA

Kaflinn er nýmæli að miklu leyti. Siglingadómur sá, sem ætlazt er til, að settur verði, er sniðinn eftir siglingadómi Hollendinga. Að sumu leyti eru ákvæði í lögum Norðmanna einnig höfð til hliðsjónar, og að því er innlendar fyrimyndir snertir, hefur félagsdómur helzt verið hafður í huga.

Aðalnýmæli kaflans eru í raun og veru tvö. Í fyrsta lagi er skipaeftirlitinu fengið ákærvald hins opinbera í hendur, að því er til sjóslysa tekur og brota á þessum lögum. Í öðru lagi er ætlazt til, að úrskurðarvald umboðsvaldsins, — skipaskoðunarstjóra og ráðherra —, verði ekki endanlegt eins og nú, heldur í höndum dómsvalds-

ins. Er eðlilegt, að borgararnir hafi það öryggi, þar sem svo miklir hagsmunir eru í húfi, t. d. þegar farbann er lagt á skip. Og samkvæmt reynslu sinni hafa eins reyndar siglingaþjóðir og Hollendingar og Norðmenn skipað þessum málum þannig. Að sjálfssögðu má segja, að tilganginum yrði náð með því að gera hina venjulegu sjódóma að þeim aðila, sem hér um fjallar. Og því verður ekki neitað, að þetta er hægt. Þannig hafa til dæmis Norðmenn farið að. Hollendingar hafa aftur á móti farið þá leið, sem hér er lagt til, að farin verði. Ástæðan til þess, að aðferð Hollendinga er höfð að þessu leyti, er þessi:

Svo hefur æxlazt þróun hér, að sjódómarnir, — sem samkvæmt lögum nr. 52 3. nóv. 1914, um sjódóma og réttarfar í sjómálum, sbr. og að nokkru l. nr. 85 1936, — eiga að hafa með höndum rannsókn sjóslysa, þ. e. hina opinberu rannsókn, munu yfirleitt ekki hefjast handa um rannsókn, nema eigendur skipanna og vátryggjendur fari fram á það. Skipstjórarnir munu og ekki heldur gangast fyrir því, að sjópróf séu haldin, nema framangreindir aðilar telji ástæðu til, enda getur og oft verið um að ræða, að þeir sjálfrir séu sá aðilinn, sem rannsóknin hlýtur að beinast að.

Afleiðingin af öllu þessu hefur orðið sú, að rannsókn sjóslysa hefur að mestu eða öllu farið að hætti einkamála, og verður að telja slikt óviðunandi réttarástand, ekki sízt þar sem oft er um að ræða stórfellt tjón á mönnum og munum.

Úr þessu hefur nefndin viljað bæta á þann hátt að búa svo um ákærvald í þessum málum, sem að framan er lýst.

Þá hefur og nefndin talið rétt, að beint væri tekið fram, sbr. 51. gr., að rannsókn skuli fara fram að hætti sakamála. Að vísu mun oft og tiðum bera að haga henni þannig að gildandi lögum, en út af því hefur viljað bregða, eins og fyrr er greint. Verði hinn nýi háttur upp tekinn, verður gangur þessara mála með svipuðum hætti og nú gerist í bifreiðamálum, þ. e. hið opinbera lætur fyrst til sín taka, að gengið sé úr skugga um, hvort brot hefur verið framið. Síðar koma einstaklingar til í venjulegu einkamáli, ef þeir telja sínum hagsmunum misboðið.

Um fyrirskipun rannsókna og ákærvald er þess enn getandi, að ef eftirlitsmenn eða skipaskoðunarstjóri þykja ekki gera þann reka að málum, sem lög standa til, er séð fyrir því, að aðrir, sem hlut eiga að máli, geti hafist handa, sbr. 2. mgr. og 11. mgr. 51. gr.

Samkvæmt frumvarpinu er ætlazt til, að hinir venjulegu sjódómar fari yfirleitt með frumrannsóknir sjóslysa, og er að því leyti ekki um breytingar að ræða frá því, sem verið hefur.

En siglingadómi er ætlað að rannsaka eða láta rannsaka málin að því leyti, sem viðbótarrannsóknar þykir þörf. Og sjálfum er dómnunum ætlað að rannsaka þau mál, er hann fær bezt við komið, og þegar um stórmæli er að ræða.

Aðalhlutverk siglingadóms er þó að dæma málin.
Nefndin telur ríka þörf á slikum dómtóli. Má i því efni benda á mörg rök. Þessi eru hin helztu:

Pegar um sjóslys, farbann eða annað slikt er að ræða, er brýn nauðsyn sérþekkingar á siglingum og skipum. Því er ekki treystandi, að á slikri sérþekkingu sé völ alls staðar þar, sem venjulegir sjódómar eru.

Jafnfraamt því, sem skipaeftirlitið er eft að þekkingu, mannafla og völdum, þykir rétt, að þeim, sem lenda í andstöðu við það, sé veitt fullt öryggi um réttidæmi. Margir hinna venjulegu sjódóma eru ekki það traustir né vel um þá búið, að þeir valdi hlutverki sínu til fulls.

Hæstiréttur hefur ekki beint á að skipa sérþekkingu þeirri á siglingum og skipum, sem þörf er á. Hann þarf því að leita hennar utan sinna vélbanda, og er þá eðlilegt, að til sé óhlutdræg stofnun, sem ætla má, að til þess sé fær að láta nauðsynlega sérþekkingu í té.

Samræmi í meðferð málanna verður bezt tryggt með því, að sami dómtóllinn fjalli um þau, enda málin væntanlega ekki fleiri en svo, að einn dómtóll megi hæg-

Að því er farbann snertir, er nauðsyn skjóts úrskurðar. Áfrýjun til hæstaréttar á slikum úrskurði mundi valda óhæfilegum töfum, auk þess sem hæstiréttur hefur enga sérstaka þekkingu til þess að kveða á um réttmæti farbanns. En örugglega verður þá að búa um þann aðila, sem kveður upp endanlegan dóm á því sviði.

Í stuttu máli telur nefndin, að með stofnun siglingadóms eflist réttmætt aðhald í þeim málum, sem til hans eru lögð, en jafnframt séu tryggð, eins og auðið er, réttindi þeirra, sem fyrir sökum eru hafðir.

Um einstakar greinar verður rætt hér á eftir.

Um 49. gr.

Auk þess sem greinin fjallar um stofnun dómsins, ræðir hún um skipun hans og dómaraskilyrði.

Að því er skipan dómsins snertir, er reynt að tryggja tvennt: í fyrsta lagi, að í dómnnum séu menn, sem reyndir eru i dómsstörfum og almennt fróðir um þau mál, er dómurinn fjallar um. Í öðru lagi, að í hverju máli hafi dómurinn á að skipa full-nægjandi sérþekkingu um þau efni, sem í hvert skipti eru til meðferðar.

Um 50. gr.

Ætlazt er til, að dómurinn geti --- og eigi --- að annast yfirskoðunargerðir, eftir því sem hann telur sig færð til, sbr. 34. gr. Er slík yfirskoðun þá endanleg á sínu sviði eins og aðrar yfirskoðunargerðir. Telji dómurinn sig ekki geta né hafa tök á að annast yfirskoðun, t. d. vegna fjarlægðar eða einhverrar alveg sérstakrar þekkingar, sem nauðsyn er talin á, útnefnir hann yfirskoðunarmenn á sama hátt og venja er til.

Eins og fyrr er getið, kveður eftirlitsmaður á um það í fyrstu, hvort farbann skuli lagt á skip, sbr. 19., 20. og 47. gr. En samkv. 48. gr. sker skipaskoðunarstjóri endanlega úr því af hálfu umboðsvaldsins, hvort farbann skuli lagt á skip eða ekki. En samkv. 52. gr., sbr. 53. gr., er þeim aðilum, sem þar eru nefndir, opnuð leið til þess að fá úrskurð skipaskoðunarstjóra prófaðan af siglingadómi. Úrskurði siglingadóms um gildi farbanns verður ekki áfrýjað, sbr. 53. gr.

Loks er það hlutverk siglingadóms að dæma í refsímalum, sem höfðuð eru að tilhlutun skipaskoðunarstjóra, af hálfu hins opinbera út af sjóslysum eða brotum á lögum þessum. Þau mál, sem siglingadómur fer með, eru fyrst og fremst mál út af brotum á þessum lögum, en auk þess „refsímál út af sjóslysum“. Orðalagið er mjög rúmt, en nokkru nánari skýring á því má finna í 51. gr., þar sem rætt er um, að ætið, þegar sjópróf skuli halda samkvæmt 45. gr. siglingalaganna, skuli skipaeftirlitið hafa vakandi auga á því, sem fram kemur, og skipaskoðunarstjóri hefjast handa sem ákærandi, ef hann telur ástæðu til, vegna þess, sem fram hefur komið við rannsóknina. Um þau mál, sem hér skipta máli, hafa verið ákvæði í lögum nr. 52 30. nóv. 1914, sbr. m. a. 1., 12., 13. og 14. gr., og eru það þau ákvæði, sem einkum ber að hafa í huga. Samkvæmt þessu má segja, að til siglingadóms skuli falla öll refsímál, er sjódómur fjallar um samkvæmt gildandi lögum. Um einkamál, t. d. björgunarmál, skaðabóta-mál út af árekstri eða öðrum spjöllum, mál út af farmsamningum, vinnusamningum o. s. frv., fer samkvæmt því, sem áður hefur gilt, m. a. að því leyti, að hinir venju-legu sjódómar dæma þau.

Af þessu leiðir, að t. d. skaðabótakröfum verður ekki komið að í refsímalí, sem rekið er fyrir siglingadómi, og er það í rauninni engum til baga.

Um 51. gr.

Greinin ræðir um, hvernig rannsókn sjóslysa, ákæru og málsmeðferð, sé nánar hagað. Hefur sumt af því verið rætt hér að framan.

Ástæða er til að vekja eftirtekt á því, að öll sjópróf skuli fara að hætti sakamála, enda til þess aðlazt, að trúnaðarmenn hins opinbera séu vel á verði í þessum efnunum.

Af ákvæðinu leiðir, að dómurinn hefur sama rétt og skyldur og dómarar í venju-legum sakamálum.

Eftir að mál er höfðað, er ætlazt til, að meðferð þess sé lik því, sem nú gerist í hæstarétti, að því leyti, sem við getur átt, og eftir því, sem sakamálsmeðferð fyrir undirrétti getur samrýmt slikri málsmeðferð.

Um 52. gr.

Í málum höfðuðum samkvæmt þessari grein eru einstaklingar sækjendur, en ríkisvaldið verjandi. Eigi þykir ástæða til, að fleirum en þeim, sem greinin nefnir, sé veitt aðild slikra mála.

Um 53. gr.

Eins og getið er við 52. gr., eru mál, höfðuð samkvæmt henni og 54. gr., annars eðlis en önnur mál, sem siglingadómur fjallar um. Þau bera meiri keim einkamála og því ætlazt til, að málsmeðferð sé sem likust meðferð einkamála fyrir sjódómi.

Reynt er að sjá fyrir því, að dómur fáist svo fljótt sem auðið er.

Um farbann segir, að úrskurði um gildi þess verði ekki áfrýjað. Í því liggur þá óbeint, að öðrum úrskurðum og dónum siglingadóms megi áfrýja til hæstaréttar á venjulegan hátt, þ. e. eftir atvikum sem refsimálum eða venjulegum sjódómsmálum. Hér má þó einnig minna á ákvæði 34. gr. um, að yfirskoðun siglingadóms verði ekki áfrýjað fremur en öðrum yfirskoðunargerðum.

Ætlazt er til, að bótamál, ef til koma vegna ólöglegs farbanns, beri undir almenna dómstóla. Jafnframt er settur stuttur fyrningarfrestur á slikar kröfur, og er það í samræmi við hinar erlendu fyrirmyn dir.

Nefndin vill sérstaklega taka fram, að tilætlun hennar er ekki að raska í neinu efnisreglum um skaðabótaábyrgð ríkisins, og ákvæðin varðandi hana því aðeins sett til takmörkunar slikri ábyrgð að svo miklu leyti sem henni er til að dreifa samkvæmt gildandi lögum.

UM IX. KAFLA

Samkvæmt lögum nr. 78 1938, sbr. m. a. 8. og 9. mgr. 7. gr., niðurlag 13. gr., 27. gr., niðurlag 31. gr., sbr. og 3. mgr. 6. gr. og 10. gr., sýnist helzt til þess ætlazt, að eigendur skipa greiði fyrir skoðanir og önnur verk trúnaðarmanna eftirlitsins hið sama og þessum mönnum er greitt, þó þannig, að laun skipaskoðunarstjóra og eftirlitsmannar svo og skrifstofukostnaður og ferðakostnaður greiðist úr ríkissjóði, án þess að neitt komi í staðinn. Gjöld þessi eru í raun og veru beinn skattur á skipin. Það er því mjög eðlilegt, að um upphæð skattsins séu skýr ákvæði í lögum, enda hin aðferðin, að láta upphæðina ráðast samkvæmt reglugerðum og jafnvel álitum einstakra manna, naumast í samræmi við ákvæði stjórnarskrárinna um álagningu skatla og a. m. k. ekki þá hugsun, sem þar liggur á bak við.

Nefndin hefur því talið sjálfsgað að setja ákvæði um þetta inn í lögini, og er það í samræmi við reglur annarra þjóða.

Að því er snertir upphæðir gjaldanna, verða þær einatt álitamál, og veltur á því, hvort ætlazt er til, að skipastóllinn standi undir kostnaðinum, að meira eða minna leyti honum öllum, eða jafnvel, að skatti til annarra þarfa sé komið fyrir í þessu formi.

Nefndin hefur farið þá leið, að útkoman yrði nokkuð svipuð og verið hefur, þannig að kostnaður við almennar skoðanir og reglulegar aukaskoðanir fengist sem mest greiddur af skoðunargjöldum, að kostnaður við sérstakar skoðanir og sérstakt eftirlit verði greiddur hverju sinni af þeim, sem hlut eiga að mál, en að kostnaður við yfirstjórn skipaeftrilitsins, skrifstofu þess og hinn almenni eftirlitskostnaður hvili á ríkissjóði.

Um 54. gr.

Hér er hin almenna gjaldskrá fyrir skoðun skipa, og er efni hennar mjög sniðið eftir dönsku lögum. Ekki er ætlazt til, að sérstakt gjald sé tekið fyrir útgáfu skírteinis. nema þess sé sérstaklega getið.

Hér fer á eftir áætlun um, hvernig ætla má, að heildarútkoman verði samkvæmt nýju reglunum. Er þar miðað við skipastólinn eins og hann er samkvæmt sjómanna-almanaki 1944 og gert ráð fyrir, að skip yfir 200 rúmlestir séu flokkuð og beri því aðeins hálft gjald, sbr. niðurlag greinarinnar.

Fer hér á eftir skýrsla yfir tekjurnar.

272	skip	minni en	15	rúml.,	samt.	2310	rúml.,	22	kr. á skip,	kr.	5984.00	
189	—	15	til	30	rúmlestir,	samtals	3863	rúml.	á	1.50	kr.	5794.20
61	—	30	—	50	—	—	2399	—	—	1.40	—	3358.60
56	—	50	—	100	—	—	3686	—	—	1.30	—	4791.80
25	—	100	—	200	—	—	3223	—	—	1.20	—	3867.60
35	—	200	—	400	—	—	10701	—	—	0.55	—	5885.55
7	—	400	—	800	—	—	3539	—	—	0.50	—	1769.50
1	—	800	—	1200	—	—	811	—	—	0.45	—	364.95
7	—	1200	—	1600	—	—	10351	—	—	0.40	—	4140.40
<hr/>			653	skip			40883	rúml.			kr.	35956.90

Séu dregin frá gjalldskrá þessari 50%, er munu nálega svara til grunnkaupshækkana, og 25%, er samsvara gengismun danskrar og íslenzkrar krónu, verður hlutfallið milli gjalda í Danmörku og hér nálægt 3 á móti 4.

Því verður ekki við komið að reikna visitölu á þessi gjöld fremur en aðra skatta. Verður því að bæta við þeirri upphæð, sem hæfileg þykir. Virðist nefndinni, að eins og sakir standa, geti álagið ekki verið minna en 100%, og mundu þá tekjurnar nema kr. 71913.80.

Það er svo hegðunaratriði, hvort álagið hækki eða lækki eftir ástæðum, og eins mætti að sjálfsögðu ákveða gjöldin nú þegar 100% hærri, ef hentara þykir. Að sjálfsögðu þarf að gæta þess, að sett séu inn í lögini ákvæði um þessa viðbót.

Til samanburðar fer hér á eftir áætlun um laun skoðunarmanna. Er þá miðað við væntanleg grunnlaun að viðbættri visitöluuppbót, sem reiknuð er 250. Ætlazt er til, að ráðherra setji nánari reglur um launakjör.

Fyrir	272	skip	minni en	15	rúmlestir	á	60	krónur,	samtals	kr.	16420.00	
—	189	—	15	til	30	—	—	100	—	—	—	18900.00
—	83	—	30	til	60	—	—	140	—	—	—	11620.00
—	59	—	60	til	200	—	—	200	—	—	—	11800.00
—	35	—	200	til	400	—	—	200	—	—	—	7000.00
—	15	—	400	til	1600	—	—	200	—	—	—	3000.00
<hr/>			653	skip					Samtals	kr.	68740.00	

Í Danmörku, þar sem um miklu fleiri og stærri skip er að ræða, ber skipastóllinn, að því er virðist, uppi allan kostnað við eftirlitið. Eftir því sem skipum fjölgar hér og þau stækka, mundi útkoman hér færast í svipaða átt.

Um 55. og 56. gr.

Par sem hér er um umfangsmeiri skoðanir og verk að ræða en þegar almenn skoðun fer fram, er gjaldið ákveðið hærra.

Um 57. gr.

Afskipti skipaefstirlitsins eru hér aðeins þau að tryggja, að eftirlit sé í góðu horfi, en annars ber eiganda að semja við þá, sem það annast, og greiða fyrir það.

Um 58. og 59. gr.

Þessar greinar gefa ekki tilefni til sérstakra athugasemda. Við ákvörðun gjaldanna eru höfð í huga gjöld, þau, sem nú eru greidd, og þær almennu reglur, sem að framan greinir. Einnig hér þarf að hafa í huga hækjun þá, sem um er rætt í sambandi við 54. gr.

Um 60. gr.

Greinin þarf ekki skýringa.

Um 61. gr.

Hér er rætt um þær skoðanir, sem falla ekki undir önnur ákvæði kaflans, þ. e. fyrst og fremst sérstakar aukaskoðanir, sbr. einkum 7. og 30. gr., sbr. 17. gr.

Um 62. gr.

Rétt þykir að tryggja gjöldin með lögveði á sama hátt og lestagjald. Innheimtu er fyrir komið á sama hátt og verið hefur, sbr. þó 63. gr.

Um 63. gr.

Í samræmi við það, sem segir í VIII. kafla, er gjaldendum heimilað að skjóta úrskurði skipaskoðunarstjóra um réttmæti gjalda eða upphæðar til siglingadóms. Virðist einkum geta orðið ástæða til slíks, þegar gjald er krafnið samkvæmt 2. mgr. 56. gr. og 61. gr.

Þótt svo sé til orða tekið, að eigandi skips skuli greiða gjaldið, er þar aðeins átt við, að hann skuli greiða samkvæmt úrskurði skipaskoðunarstjóra, en geti fengið gjald endurgreitt að öllu eða nokkru eftir úrskurði siglingadóms. Orðalagið „öllu eða nokkru“ á að ná til þess, að hafi skoðun eða yfirskoðun farið fram, án þess að ástæða væri til að álti siglingadóms, mundi eigandi eiga rétt á endurgreiðslu, sbr. og 27. gr. l. nr. 78 1938.

UM X. KAFLA

Eins og getið er í greinargerð fyrir IX. kafla, er ætlazt til, að allir embættis- og sýslunarmenn eftirlitsins fái laun sín úr ríkissjóði, en þurfi ekki að innheimta þau hjá skipseigendum. Gildir þetta einnig um skoðanir, almennar og sérstakar, svo og yfirskoðanir. Á hinn bóginn er til þess atlazt, eins og áður segir, að ríkissjóður fái samsvarandi tekjur að öðru leyti en hina almennu yfirsjór og hið almenna öryggiseftirlit snertir. Ef til vill væri eðlilegra að fella launaákvæði skipaskoðunarstjóra, ráðunauta og eftirlitsmanna í hin almennu launalög. Launin eru ákveðin í samræmi við hið nýja launalagafrumvarp.

Um 64. gr.

Embætti skipaskoðunarstjóra er svo ábyrgðarmikið og vandasamt, að það verður að vera vel launað. Þykir embætti hans samkvæmt lögum fullkomlega sambærilegt við embætti vegamála-, vitamála- og hafnarmálastjóra ríkisins, sbr. og skrifstofustjóra í stjórnarráðinu og forstjóra Skipaútgerðar ríkisins.

Um 65. gr.

Eins og getið er við 10. gr., er ekki gert ráð fyrir, að þessir menn allir hafi starfið sem aðalstarf. En að því leyti, sem um aðalstarf er að ræða, er ætlazt til, að laun verði samkvæmt V. flokki launalaganna. Eru þar höfð til hliðsjónar laun verkfræðinga vega-, vita- og hafnarmála, sérfræðinga í atvinnudeild háskólans, verkfræðinga Landssímans og efnafræðinga Fiskifélagsins. Virðast störf þessi mjög sambærileg.

Um 66. gr.

Störf eftirlitsmanna eru svo þýðingarmikil og vandasöm, að valda menn þarf til þeirra, enda óhjákvæmilegt, ef vel á að vera, að þeir vinni talsvert sjálfstætt. Virðast launin varla mega vera lægri, til þess að þetta sé tryggt, sbr. m. a. ákvæði launalaugafrumvarpsins um 1. flokks fulltrúa bæjarfógeta og sýslumanna. Til mála getur komið, að ekki þurfi að vera um aðalstarf að ræða allt árið hjá einstökum eftirlitsmönnum, og gætu þá laun verið eithvað lægri, þegar þannig stendur á. Nefndin telur þó óvarlegt að fara inn á þá braut, svo að nemi. Jafnframt vekur nefndin eftirtekt

á ákvæðum 13., 17. og 19. gr., er gera má ráð fyrir, að nokkrum útgjöldum valdi. Þó gerir nefndin ráð fyrir, að sérfræðingar skipaeftirlitsins og aðrir fastir trúnaðar-menn þess geti oft annazt skoðanir án sérstakra launa.

Um 67. gr.

Eins og greinin ber með sér, er ætlazt til þess, að almennar reglur séu settar um laun skoðunarmanna og að launin séu miðuð við starfið, sem í té er látið, og tímann, sem það tekur, en ekki skipsstærðina eina, sbr. á hinn bóginn gjöldin, sem ríkis-sjóður tekur samkv. IX. kafla.

Um 68. gr.

Meðan engin reynsla er fengin, er erfitt að segja um, hver laun dómenda eigi að vera. Hér er miðað við félagsdóm, en vel má vera, að breyta þurfi til, þegar reynsla fæst.

2. mgr. er í samræmi við reglur þær, sem fylgt er, þegar varadómendur taka sæti í hæstarétti.

Um 69. gr.

Er í samræmi við l. nr. 78 1938, sbr. 3. mgr. 6. gr., 9. mgr. 7. gr., 10. gr. og 27. gr.

UM XI. KAFLA

Til hliðsjónar við samning þessa kafla hefur auk l. nr. 78 1938 og erlendra laga, sem áður getur, einkum verið hafður í huga VII. kafli bifreiðalaga, nr. 23 16. júlí 1941.

Auk þeirra refsiákvæða, sem hér eru sett, koma og oft til greina, að því er sjó-slys snertir, refsiákvæði siglingalaganna og hegningarlaganna, nr. 19 1940. Að því er hin síðarnefndu snertir, má einkum minna á XIV. kafla, að því er snertir skyldubrot embættis- og sýslunarmanna skipaeftirlitsins, og um refsingar að öðru leyti t. d. 164., 165., 167. og 169. gr., sbr. og 215. og 220. gr. o. fl.

Um 70. gr.

Refsiákvæðin eru rúm og því allmikið mat á hæð refsingar lagt á vald dómstól-anna. Er slikt óhjákvæmilegt, þar sem um svo margvisleg og misjöfn brot er að ræða.

Allhörð refsing er þó fortakslaust lögð við broti samkvæmt 2. mgr., enda þar um að ræða alvarlegar yfirsjónir, þótt sumar séu aðeins formlegar.

Um 71. gr.

Rétt þykir, að lögveð i skipi sé fyrir sektum, sbr. lög um bann við botnvörpu-veiðum, nr. 5 18. maí 1920, áfengislög, nr. 33 9. jan. 1935, o. fl. Hugsunin er sú, að brot sé venjulega drýgt eigendum skips til hagnaðar og oft með vitund þeirra, án þess að sannað sé. Þykir því ástæða til, að tjón falli á hann, enda viðurkennd regla í einka-málarétti, að eigandi skips beri ábyrgð á skaðaverkum skipstjóra, og þá ekki óeðli-legt, að sama gildi um sektir fyrir refsivert brot.

Um 72. gr.

Óhjákvæmilegt þykir, að skipstjórar og aðrir þeir, sem lögin hrjóta að verulegu leyti, fái harða áminningu, enda lítið öryggi í því, að skipstjórar, sem ábyrgðin hvílir fyrst og fremst á og ætíð hljóta að vera eðlilegustu og sjálfsögðustu verðir öryggis og gætni á sjó, séu látnir fótumtroða skyldur sínar, án þess að ströng viðurlög séu sett.

Ákvæðin eru mjög á sömu lund og ákvæðin um réttindasviptingu bifreiðastjóra.

Um 73. gr.

Greinin, sem vísað er til, hljóðar þannig:

„Ef flugmenn, bifreiðastjórar, skipstjórar, stýrimenn, bátaformenn eða vélstjórar eru undir áhrifum áfengis við flug, akstur, stjórni skips eða vélar, varðar það að jafn-

aði missi réttar til þess að stjórna flugvél, bifreið, skipi, bát eða vél um stundarsakir, bó eigi skemur en 3 mánuði eða fyrir fullt og allt, ef miklar sakir eru eða brot er ítrekað.

Sömu refsingu skulu framangreindir menn sæta, þótt annar hafi haft með höndum starf þeirra í farartækinu, ef þeir eru sjálfir í því og áttu að annast starfið, en hafa vanrækt það sökum ölvunar og verulegt slys hlötzt af því.

Það varðar refsingu að veita mönnum þeim, sem tilgreindir eru í 1. málsg., afengi, þegar þeir eru að störfum.“

Um 74. gr.

Sömu sjónarmið liggja hér til grundvallar og um ræðir við 72. gr.

Um 75. gr.

Greinin er í samræmi við bifreiðalögini.

Um 76. gr.

Greinin er í samræmi við bifreiðalögini. Hún er sett til þess, að hendur umboðsvaldsins séu nokkuð bundnar um endurveiting réttinda. Á hinn bóginn þykir ekki verða hjá því komist, að heimild til endurveitingar réttindum sé til, ef ríkar ástæður mæla með.

Um 77. gr.

Þarf ekki skýringar.

Um 78. gr.

Hér er aðeins um að ræða bráðabirgðaákvæði. Að sjálfsögðu halda umræddar reglugerðir aðeins gildi að því leyti, sem samrýmanlegt er lögunum.

Um 79. gr.

Viða í lögunum eru heimildir til þess að setja reglugerðir um einstök atriði og þá, á hvaða hátt þær skuli settar.

Nauðsynlegt þykir þó, að heimild sé til þess að setja reglur um önnur efni en þau, sem sérstaklega eru nefnd. Má þar t. d. nefna reglur um búnað skipa á ófriðartímum eða þegar annars stendur sérstaklega á, nánari reglur um gjaldinnheimtu og greiðslur fyrir skoðanir, um störf siglingadóms o. fl. o. fl.

Í þinghléi því, sem nýlega er lokið, var frumvarpið, eins og það var upphaflega samið af nefnd þeirri, sem skipuð var 7. marz 1944, tekið til endurskoðunar af henni og skipaskoðunarstjóranum. Voru þá gerðar á því ýmsar breytingar, sem teknar eru upp í frumvarpið eins og það nú liggur fyrir. Fylgdi þá eftirfarandi viðbótargreinar-gerð nefndarinnar með breytingartillögum hennar.

Greinargerð.

Samkvæmt bréfi samgöngumálaráðherra, dags. 27. des. f. á., höfum við undirritaðir setið allmarga fundi með skipaskoðunarstjóra, til þess að samræma frumvarp það, um eftirlit með skipum, er vér á sínum tíma söndum, og tillögur hans um breytingar á frumvarpinu.

Formaður nefndarinnar, Bárður Tómasson, hefur verið erlendis og því ekki getað tekið þátt í þessu starfi.

Vér höfum orðið sammála um breytingatillögur þær, sem hér fara á eftir. Skipaskoðunarstjóri er þeim og samþykkur og hefur fallið frá öðrum breytingartillögum sínum.

Þorri breytinganna er fram kominn að gefnu tilefni frá skipaskoðunarstjóra, aðrar eftir ráðleggingu Farmanna- og fiskimannasambands Íslands (F.F.S.I.) og

Póst- og sínamálastjórnarinnar og enn aðrar eru leiðrétingar á prentvillum, sem inn í frumvarpið hafa slæðst, eða breytingar, er oss hafa við nánari athugun þótt horfa til bóta.

Eins og ljóst verður af samanburði á breytingartillögum skipaskoðunarstjóra og frumvarpinu, hafa ýmsar tillögur hans verið tekna til greina óbreyttar, aðrar breyttar, en öðrum hefur hann fallið frá. Verður nánari grein gerð fyrir breytingum hverrar greinar hér á eftir, og mun þá koma í ljós að ekki er um grundvallarbreytingar að ræða, heldur aðallega breytingar að því er snertir framkvæmdaratriði. Nokkrar efnisbreytingar eru þó gerðar og orðalagi sunstaðar vikið við.

Um einstakar greinar viljum vér láta þessa getið:

Um 1. gr.

4. liður. Skipaskoðunarstjóri og F.F.S.Í. hafa bent á, að menn ferðist oft á skipum með samþykki útgerðarmana eða í erindum þeirra, án þess að greiða fargjald, og að oft beri við, að skipverjar fái að láta ættingja sína fljóta með án greiðslu. Þurfi því hjartgæki fyrir slikt folk. Nefndin getur fallizt á breytinguna, þótt 38. gr. geymi væntanlega næga heimild til úrbóta.

8. liður. Skipaskoðunarstjóri hefur bent á, að hugtakið „fleytitæki“ muni vera of rúmt.

15. liður. Rétt þykir, að skýrt komi fram í lögnum, við hvaða ráðherra er átt, þar sem ráðherra er nefndur í lögnum.

Um 2. gr.

2. og 3. mgr. Eins og bent er á i greinargerð frumvarpsins var nefndinni ljóst, að ákvæði þess gátu verið varhugaverð, enda gerði skipaskoðunarstjóri athugasemdir og lagði til breytingu, sem nefndin gat þó ekki fallizt á. En samkomulag varð um það orðalag, sem greinin ber með sér, enda telur nefndin, að höfuðtilganginum, sem fyrir henni vakti, þeim, að léleg erlend leiguskip væru ekki notuð í samkeppni við fullkomín íslenzk skip, yrði á þennan hátt náð, án þess að koma þyrfti til vandræða.

Um 5. gr.

Samkvæmt tillögu F.F.S.Í. er bætt inn í upptalninguna í e-lið „kjölfestulitið“. Orðalagi er og lítillega vikið við.

Um 7. gr.

Hér er aðeins um orðalagsbreytingu að ræða. Við er þó bætt, að skýrslu megi senda eftirlitsmanni, er fyrst næst til.

Um 8. gr.

Breytingin er gerð vegna 15. liðs 1. gr.

Um 9. gr.

Tilgangur ákvæðisins í niðurlagi greinarinnar var sá, að skipaskoðunarstjóri hefði ekkert skoðunar- eða eftirlitsstarf með höndum, annað en það, sem felst í stöðu hans. Skipaskoðunarstjóri hefur talið heppilegra orðalag það, sem hér er haft og getur nefndin fallizt á það, enda á hugsunin að vera hin sama og var.

Um 10. gr.

Hér er aðeins um orðabreytingar að ræða.

Um 11. og 14. gr.

Samkvæmt fenginni reynslu hefur skipaskoðunarstjóri talið, að breytingar þær, sem hér eru gerðar, væru til bóta, og telur nefndin sjálfsagt, að taka þær bendingar til greina.

Um 17. gr.

Aðeins breytt orðalagi.

Um 18. gr.

Nefndin hefur komið að raun um, að þetta ákvæði hafi af vangá fallið úr, sbr. nú 1. gr. l. nr. 38 30. maí 1942.

Um 21. gr.

Þar sem það getur valdið óþægindum gagnvart erlendum ríkjum, ef óvarlega er farið að í þeim efnuni, sem hér ræðir um, telur nefndin rétt að breyta greininni á þann hátt sem gert er, enda hefur skipaskoðunarstjóri óskað þess.

Um 23. gr.

Skipaskoðunarstjóri hefur lagt til, að tilvisun þessi væri í greininni, og er ekkert við það að athuga.

Um 27. gr.

Hér er um leiðréttið að ræða samkvæmt hendingu skipaskoðunarstjóra.

Um 35. gr.

A. 3. Hér er um leiðréttið á prentvilli að ræða.

B. 1. 1. mgr. Orðalagi er breytt samkvæmt tillögu Póst- og símamálastjórnarinnar.

B. 1. 3. mgr. Aðeins orðabreyting.

C. 2. Nefndin gat fallizt á að það væri í samræmi við önnur ákvæði laga varðandi skip, að miða hér fremur við 30 rúmlestir en 20.

D. 2. Skipaskoðunarstjóri heldur því fram, að eins og mannflutningum á sjó er háttar hér við land, sé ekki hægt að fullnægja þeim kröfum, sem í frumvarpinu eru gerðar. Nefndin vill ekki vífengja þetta, og hefur því orðið samkomulag um breytninguna.

D. 3. Breytingin er gerð að tillögu skipaskoðunarstjóra.

E. 1. Nefndinni virðist betur fara á því orðalagi sem hér er haft.

E. 3. Breytingin er gerð til þess að taka af öll tvímæli. Annars taldi nefndin sjálf sagt að skipaskoðunarstjóri væri með í ráðum um setningu þessara reglna, sem og allra annarra er eftirlitið varða.

F. Póst- og símamálastjórnin hefur mælt með þessum breytingum.

G. 3. Breytingarnar eru gerðar samkvæmt tillögum skipaskoðunarstjóra og Póst- og símamálastjórnarinnar.

Um 36. gr.

3. 2. mgr. Nefndin og skipaskoðunarstjóri eru sammála um að aðbúð þilfarsfarþega í skipum og bátum er sigla með ströndum fram, sé mjög ábótavant. Skipaskoðunarstjóri telur á hinn bóginn óframkvæmanlegt, eins og sakir standa, að fullnægja þeim kröfum, sem gerðar eru í frumvarpinu. Samkomulag varð þó um að málsgreinin yrði ekki felld niður, heldur breytt á þann hátt, er hún ber með sér.

Um 38. gr.

Því hefur verið haldið fram, að niðurlag greinarinnar mætti skilja þannig, að fólk það, sem um ræðir, ætti kröfu til sömu aðbúðar og skipverjar, en þeir njóta, eins og kunnugt er, að ýmsu leyti betri aðbúðar en farþegar. Þetta var ekki hugmynd nefndarinnar, heldur að fólk það, sem um ræðir, ætti ekki kröfu til aðbúðar sem farþegar, samkvæmt 36. gr., og aldrei kröfu til betri aðbúðar eða öryggis en skipshöfn. Skipaskoðunarstjóri hefur og bent á, að hér verði nokkuð að fara eftir atvikum. Nefndin hefur því getað fallizt á að málsgreinin breytist á þann hátt er tillagan ber með sér.

...

Um 39. gr.

A. 2. Hér er um leiðréttigu á prentvilli að ræða.

A. 3. Breytingarnar eru gerðar að tillögu skipaskoðunarstjóra.

B. 1. Nefndin hefur getað fallizt á þá tillögu skipaskoðunarstjóra, sem í breytingunni felst, en hún felur í sér að tréskip sem smiðuð eru undir eftirliti viðurkennds flokkunarfélags, á þann hátt sem greinin segir, þurfi ekki að vera í samræmi við islenzkar smiðareglur í öllum greinum. Skipaskoðunarstjóri telur að öryggiskröfur séu í engu skertar.

Um 40. gr.

Breytingar þær, sem hér ræðir um, eru gerðar vegna tilmæla sjómannastéttarinnar og F.F.S.Í. og eiga að geta verið skipaskoðunarstjóra styrkur, án þess að raska sjálfsögðu úrskurðarvaldi hans í þessum efnum.

Um 41. gr.

Breytingin er gerð til samræmis.

Um 42. gr.

Orðalagi er breytt í skýrari átt, en um efnisbreytingu er ekki að ræða.

Um 44. gr.

Skipaskoðunarstjóri telur vandkvæði á framkvæmd þess sem boðið er í 2. mgr. frumvarpsgreinarinnar. Hefur nefndin því fallizt á þá breytingu, sem málsgreinin ber með sér.

Um 45. gr.

Breytingin er gerð til samræmis við orðalag annars staðar í lögnum.

Um 49. gr.

Breytingarnar eru gerðar samkvæmt tillögum F.F.S.Í.

Um 51. gr.

Hér er aðeins um leiðréttigu að ræða.

Um 56. og 60. gr.

Skipaskoðunarstjóri telur hækkun þá, sem um ræðir, eðlilega, þegar gætt er starfs þess, sem í té er látið. Nefndin fellst því á breytinguna, enda er um að ræða gjald sem aðeins er greitt einu sinni.

Nd.

419. Breytingartillögur

við frv. til 1. um gagnfræðanám.

Frá menntamálanefnd.

1. Alls staðar í frv. breytist „gagnfræðaráð“ i: fræðsluráð, — „gagnfræðahérað“ i: fræðsluhérað — og „gagnfræðahverfi“ i: skólahverfi.

2. Við 4. gr. Greinin orðist svo:

Í hverju fræðsluhéraði starfar einn gagnfræðaskóli hið minnsta. Þó geta tvö eða fleiri fræðsluhéruð staðið saman um einn skóla, ef hlutaðeigandi fræðsluráð óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir.

3. Við 5. gr. Greinin orðist svo:

Í hverju skólahverfi skal vera að minnsta kosti einn skóli, sem veiti skyldu-fræðslu gagnfræðastigsins. Þó geta tvö eða fleiri skólahverfi staðið saman um

einn slikan skóla, ef hlutaðeigandi skólanefndir óska þess og fræðslumálastjórn samþykkir.

4. Við 6. gr. Greinin falli burt.

5. Við 8. gr. Greinin orðist svo:

Námsstjórar gagnfræðastigsins geta setið fundi fræðsluráðs og skólanefnda með tillögurétti og málfrelsi. Þeir hafa og rétt til að kveðja fræðsluráð og skólanefndir til funda.

6. Við 9. gr.

a. Í stað orðanna „Gagnfræðaráð annast gera tillögur“ komi: Fræðsluráð gera tillögur.

b. Síðari málsgrein falli niður.

7. Við 10. gr. Greinin orðist svo:

Við hvern gagnfræðaskóla og miðskóla skal vera skólanefnd skipuð 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu 4 þeirra kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd.

Ef tvö eða fleiri fræðsluhéruð standa saman um skóla, kýs hver sýslunefnd tvo skólanefndarmenn. Fræðslumálastjóri skipar einn mann í nefndina, og er hann formaður. Skipun hans gildir um sama tímabil.

Þar, sem skyldufræðsla gagnfræðastigsins fer fram í barnaskólum, skal vera sama skólanefnd fyrir bæði skólastigin. Nú standa tvö eða fleiri skólahverfi saman um skóla, sem veitir aðeins skyldufræðslu gagnfræðastigsins, og setur fræðslumálastjórn þá reglur um fjölda skólanefndarmanna og hve margir skulu kosnir fyrir hvert skólahverfi, og skal i því efni hafa hliðsjón af fólksfjölda.

Heimilt er að fela fræðsluráði störf skólanefndar við þessa skóla, ef fræðslumálastjórn og hlutaðeigandi bæjarstjórnir eða sýslunefndir eru sammála um það.

8. Fyrirsögn II. kafla verði: Skólahverfi og skólanefndir.

9. Við 19. gr. Síðasti málsgrein falli niður.

10. Við 22. gr. Greinin orðist svo:

Miðskólapróf veitir rétt til framhaldsnáms í gagnfræðaskólum og ýmsum sérskólum, allt samkvæmt lögum og reglugerðum hvers skóla.

11. Við 26. gr. 1. málsl. orðist svo:

Í fræðsluhéruðum utan kaupstaða, þar sem gagnfræðaskólar eru tveggja ára skólar, starfa þeir samkvæmt námsskrá tveggja efstu bekkja gagnfræðaskólanna.

12. Við 27. gr. Orðin „þó með þeim takmörkunum um bóknámsdeild“ í niðurlagi greinarinnar falli burt.

13. Við 33. gr. Eftir orðunum „setur skólastjórum“ komi: og kennurum.

14. Við 34. gr. Síðari málsgrein falli burt.

15. Við 35. gr. Greinin orðist svo:

Fræðslumálastjórn er heimilt að ráða tvo námsstjóra fyrir gagnfræðastigið.

16. Við 37. gr. Síðari málsgrein falli burt.

17. Við 38. gr.

a. 3. málsgrein orðist svo:

Nú sækir enginn, sem fullnægir þessum skilyrðum, um lausa kennara-stöðu, skal þá skólanefnd og fræðslumálastjórn leitast við að fá til hæfan mann, og má að tveim árum liðnum gera hann að föstum kennara, enda komi meðmæli hlutaðeigandi skólastjóra til.

b. Aftan við greinina bætist:

Ákvæði þessarar greinar taka þó ekki til þeirra, er skipa fastar stöður við skóla gagnfræðastigsins, þegar lög þessi koma til framkvæmda.

18. Við 39. gr.
- Í stað „24“ komi: 25 — og í stað „18“ komi: 20.
 - Við greinina bætist: eða taka tillit til súlkra aukastarfa, þegar ákveðin er lengd árlegs starfstíma kennara. Skólanefnd ákveður kennsluskyldu skólastjóra með samþykki fræðslumálastjórnar.
 - Aftan við gr. komi ný málsggr., svo hljóðandi:
Pegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætíð átt við 45 mínútna kennslustund.
19. Við 40. gr. Greinin falli burt.
20. Við 41. gr. Upphaf greinarinnar orðist svo:
- Nú hefur kennari gegnt embætti í 10 ár og óskar að hverfa frá störfum í eitt ár til að efla þekkingu sína og kennarahæfni, skal hann þá senda fræðslumálastjóra beiðni um orlof ásamt greinargerð um, hvernig hann hyggst að verja orlofsárinu. Ef fræðslumálastjórn telur þá greinargerð fullnægjandi, á hann rétt á ársorlofi með fullum launum og síðan tiunda hvert starfsár á sama hátt og með sömu skilyrðum. Beiðni um orlof skal send fræðslumálastjórn með árs fyrirvara. Fræðslumálastjórn veitir kennurum o. s. frv.
21. Við 44. gr. Orðin „Kennrarar dæma fræðslumálastjórnar“ falli burt.
22. Við 45. gr. Fyrri málsgrein orðist svo:
- Skólastjóri ræður starfsmenn skólanna, aðra en fasta kennara, með samþykki skólanefndar.
23. Við 51. gr. Síðasti málslíður („Pau skulu skólamuna“) falli niður.
24. Við 52. gr. Síðari málslíður („Pau skulu skólamuna“) falli niður.
25. Við 55. gr. Eftir orðin „tekju- og eignarskatt íbúanna“ bætist: eftir meðaltali fimm síðstu ára.
26. Við 56. gr. Greinin orðist svo:
- Fastir kennrarar við skóla gagnfræðastigsins eru embættismenn ríkisins og taka laun úr ríkissjóði samkvæmt launalögum. Ríkissjóður greiðir einnig styrk til stundakennslu samkv. 57. og 63. gr. Annar rekstrarkostnaður greiðist úr skólasjóði. Tekjur skólasjóðs eru: húsaleiga, tekjur af eignum skólans og tekjur af ýmiss konar starfrækslu, sem rekin er í því skyni að afla skólanum tekna. Að svo miklu leyti, sem þessar tekjur hrökkva ekki fyrir gjöldum skólasjóðs, greiða hlutaðeigandi sveitarfélög sjóðnum það, sem á vantar, eftir sömu reglum og stofnkostnaður er greiddur, en ríkissjóður endurgreiðir fjórða hluta þess að fengnum skýrslum um fullnægjandi skólahald samkv. settum reglum og fyrirmælum. Endurgreiðsla ríkissjóðs rennur í skólasjóð og telst til tekna hans á næsta ári. Fræðslumálastjórn ákveður húsaleigu heimavistarnemenda í samráði við skólastjóra og skólanefnd.
27. Við 57. gr.
- Fyrir orðin „allt að 25 er styttri“ komi: 20-30 nemendur komi á hvern kennara, eftir því hve verknám er mikið.
 - Í stað orðanna „25 á hvern kennara“ komi: þá tölu, sem ætluð er föstum kennurum.
28. Við 59. gr. Síðari málsgrein orðist svo:
- Nú fer kostnaður fræðsluhéraðs 15% eða meira fram úr meðalkostnaði miðað við landið í heild og rekja má það til þess, að dómi fræðslumálastjórnar, að í héraðinu starfi gagnfræðaskóli, sem sóttur er úr fleiri héruðum, skal þá endurgreiða úr ríkissjóði þann kostnað, sem fram yfir er meðalkostnað.
29. Við 60. gr. Greinin orðist svo:
- Skólar gagnfræðastigsins skulu vera sérstakir skólar og starfa í eigin húsnæði, þar sem því verður við komið.
- Í skólahverfum í sveitum skal þó að jafnaði starfa unglingskóli í sambandi við barnaskólan. Má þá fela skólastjóra barnaskólangs að hafa einnig forstöðu unglingskólangs.

- ***
30. Við 61. gr. Greinin falli niður.
31. Við 62. gr. Greinin falli niður.
32. Við 67. gr. Orðin „svo og fjórðungs húsmæðraskólar“ falli burt.
33. Við 70. gr. Greinin falli burt.

Nd.

420. Breytingartillaga

við frv. til 1. um girðingar kringum hveri og laugar.

Frá allsherjarnefnd.

Við 1. gr. Aftan við gr. kemur ný málsgri.:

Sveitarstjórn skal semja skrá um þá hveri og laugar, sem girða skal, og tilkynna eigendum.

Nd.

421. Frumvarp til laga

um byggingareftirlit ríkisins.

Flm.: Jón Pálason.

1. gr.

Til að hafa eftirlit með byggingarframkvæmdum ríkisins og starfsgreina þess, þar með taldar byggingarframkvæmdir á jörðum Jarðakaupasjóðs, skal sett á fót stofnun, er heitir „Byggingareftirlit ríkisins“, og heyrir hún undir yfirráð fjármálaráðherra.

2. gr.

Byggingareftirlit ríkisins skal gera kostnaðaráættlanir um byggingarframkvæmdir ríkisins, stofnana þess og starfsgreina og hafa eftirlit með, að allar sliðar byggingar séu vel og haganlega gerðar og eigi til þeirra eytt meira fé en þörf krefur.

Pegar slik verk eru boðin út, skal leita álits byggingareftirlits um útboðsauglysingar og gerð samninga, og eru verktakar háðir tillögum þess og yfirumsjón. Byggingareftirlitið getur ráðið sérstaka eftirlitsmenn með tilteknun verkum, þar sem fulltrúar þess á viðkomandi svæði geta eigi annaðsynlegt eftirlit.

Sé verk unnið í tímavinnu, skal byggingareftirlitið ráða aðalnenn til verksins í samráði við hlutaðeigandi stofnanir, einnig annast innkaup á efni og yfirleitt bera ábyrgð á verkinu gagnvart ríkissjóði.

ENN fremur skal byggingareftirlitið aðstoða bæjar- og sveitarfélög svo og einstaka menn í byggingarmálum, eftir því sem við verður komið, allt í samráði við fjármálaráðherra.

3. gr.

Byggingareftirlitið skal hafa eftirlit með viðhaldi húseigna ríkisins, hvar sem er á landinu, svo og öllum breytingum, er gerðar verða, ráða menn til að framkvæma verkið og sjá um innkaup á efni til viðhalds og endurbóta.

4. gr.

Ráðherra skipar forstöðumann og aðstöðarmenn hans. Að öðru leyti ræður forstöðumaður starfsfólk eftir því, sem þörf krefur, og trúnaðarmenn úti um land aðrir hví sem hopp felur nauðsyn á og hefur eftirlit með starfi beirra.

5. gr.

Kostnaður sá, er leiðir af byggingareftirliti ríkisins, leggst á þær byggingar, sem umsjón þess nær til, eftir því sem við verður komið, en greiðist að öðru leyti úr ríkissjóði.

6. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Á síðustu árum hefur ákaflega miklu fé verið varið til opinberra bygginga, og ásókn fer sívaxandi um aukin fjárframlög í þessu skyni. Á þessu ári mun vera byggt fyrir nokkra tugi milljóna króna, og líkur eru til, að á næstu árum verði framhaldið likt.

Húsameistari ríkisins og starfsmenn hans teikna mörg þeirra húsa, sem um er að ræða, og má gera ráð fyrir, að framvegis verði það einnig svo. En að öðru leyti er eftirlit með þessum miklu byggingarframkvæmdum mjög af skornum skammti og allsendis ófullnægjandi. Margvisleg mistök hafa orðið á ýmsum slikum framkvæmdum og mjög miklu fé eytt að óþörfu. Kostnaðaráætlanir fást ekki gerðar, svo viðunandi sé, og oft engar, og allt of mikill skortur er á eftirliti fróðra manna því til tryggingar, að þau nauðsynjaverk, sem um er að ræða, séu svo vel og haganlega gerð sem vera þarf.

Varðandi byggingar einstakra manna úti um landið er Teiknistofa landbúnaðarins til mikillar aðstoðar, en þó er eftirlit hennar mjög ófullnægjandi, enda liggar fyrir þessu þingi frumvarp til laga um byggingarsamþykktir í sveitum, sem stefnir að því að koma þessum málum í betra horf en nú eru þau. En varðandi hinar miklu byggingarframkvæmdir ríkisins, stofnana þess og starfsgreina, þá þarf stórkostlega breytingu á til þess, að vænta megi nágilegs eftirlits og umsjónar. Þess vegna er þetta frumvarp flutt, og mundi sá kostnaður, sem leiðir af samþykkt þess, margfaldlega vinnast upp, þar sem koma mætti í veg fyrir alls konar mistök og óþarfa fjáreyðslu.

Ef byggingarsamþykktir komast á í svitahéruðum, gætu fulltrúar byggingar-eftirlitsins jafnframt verið starfsmenn samþykktarhéðanna, og í bæjunum ættu byggingarnefndir og aðrir ráðamenn byggingarmálanna að hafa samvinnu við byggingareftirlit ríkisins, eftir því sem henta þetti, á svipaðan hátt og á sér stað í raforkumálum o. fl. Hvort eða með hverjum hætti væri farið út á það svið, færí þó að sjálfsögðu eftir því, hversu vel tækist með starfsemi þeirrar stofnunar, sem hér um ræðir, og hvernig háttáð væri á hverjum stað samvinnu milli viðkomandi ráðherra og forstöðumanns við ráðamenn bæjanna í byggingarmálum. Til að byrja með verður að binda starfsemi byggingareftirlits fyrst og fremst við byggingar ríkisins og stofnana þess, enda er þar um mjög mikið og vanrækt verkefni að ræða.

Nd.

422. Nefndarálit

um frv. til 1. um breyt. á 1. nr. 112 9. okt. 1941, um lax- og silungsveiði.

Frá landbúnaðarnefnd.

Nefndin hefur athugað frv. og mælir með, að það verði samþykkt. Einn nefndarmanna (BÁ) var fjarstaddir, er málid var afgr. frá nefndinni.

Alþingi, 13. febr. 1946.

Jón Pálason,
form.

Jón Sigurðsson,
frsm.

Barði Guðmundsson.

Sigurður Guðnason.

Nd.

423. Breytingartillaga

við brtt. á þskj. 420 (Girðingar kringum hveri og laugar).

Frá Gunnari Thoroddsen.

Aftan við till. baetist: Einnig skal hún kveða á um gerð girðinga.

Ed.

424. Frumvarp til laga

um girðingar kringum hveri og laugar.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

1. gr.

Skylt er að afgirða hveri og laugar (50° C og þar yfir), sem í byggð eru eða svo nærri byggð, að mönnum geti stafað hætta af fyrir líf eða limu, að dómi sveitarstjórnar. Skal girðingin vera svo traust, að tilgangi þessum sé náð.

Sveitarstjórn skal semja skrá um þá hveri og laugar, sem girða skal, og tilkynna eigendum. Einnig skal hún kveða á um gerð girðinga.

2. gr.

Girðingarskylda samkvæmt 1. gr. hvílir á eiganda hvers og laugar. Sé slíkum girðingum eigi komið upp innan árs frá gildistöku laga þessara, skal löggreglustjóri héraðsins láta setja þær upp á kostnað eigenda, og má taka kostnaðinn lögtaki.

3. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Sþ.

425. Nefndarálit

um till. til þá. um afnotagjald útvarpsnotenda.

Frá meiri hl. fjárveitinganefndar.

Nefndin hefur athugað gaumagefilega þáttill. á þskj. 164 og brtt. þm. Borgf. á þskj. 245. Nefndarmenn urðu ekki sammála um afgreiðslu málsins. Minni hlutinn (GJ, StgrA og PB) vill afgreiða tillöguna með rökstuddri dagskrá og mun skila sérstakri álitsgerð. Meiri hlutinn litur hins vegar svo á, að Alþingi beri að láta í ljós vilja sinn um það, að ekki verði innheimt hærri afnotagjöld á árinu 1946 en innheimt voru á árinu 1945. Rök meiri hlutans eru fyrst og fremst þau, að rekstur útvarpsins er fullkomlega tryggður með sömu afnotagjöldum og verið hafa. En auk þess er liklegt, að tekjur útvarpsins af viðtækjaverzlun muni aukast verulega á þessu ári. Að sönnu munu uppi ráðagerðir umi það að hefja á þessu ári stórbyggingu fyrir útvarpið. En meiri hl. er því mótfallinn og telur ekki fært að verja meiru en þegar er ákveðið með fjárlögum til annarra bygginga en íbúðarhúsa af því byggingarefnii, sem fást mun flutt til landsins á þessu ári.

* * * * * Þessi tilgreining verði samþykkt með eftirfarandi orðalagi.

BREYTINGARTILLAGA.

Tillgr. skal orða svo:

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að gera ráðstafanir til þess, að á árinu 1946 verði ekki innheimt hærra afnotagjald hjá útværpsnotendum en gert var á árinu 1945.

Alþingi, 14. febr. 1946.

Sigurður Kristjánsson, B. Kristjánsson. Guðm. Í. Guðmundsson.
frsm.

Skúli Guðmundsson. Helgi Jónasson. Pétur Ottesen.

Ed.

426. Nefndarálit

um frv. til 1. um skólakerfi og fræðsluskyldu.

Frá menntamálanefnd.

Nefndin hefur athugað frv. og maelir með því, að það verði samþykkt. Einn nefndarmanna (JJ) var ekki á fundi, er málið var afgreitt. Tveir nefndarmanna (HG og EE) áskilja sér rétt til að koma fram með brtt. eða fylgja brtt., sem fram kunna að koma.

Alþingi, 15. febr. 1946.

Kristinn E. Andrésson, Eiríkur Einarsson, Magnús Jónsson,
form., frsm. fundaskr.

H. Guðmundsson.

Nd.

427. Breytingartillögur

við frv. til 1. um fræðslu barna.

Frá menntamálanefnd.

1. Við 9. gr. Aftan við greinina bætist:

Fraðsluráði er skylt að leita álits hlutaðeigandi skólanefnda um skiptingu fræðsluhéraðs í skólahverfi.

2. Við 14. gr. Eftir orðunum „samanlagðan tekju- og eignarskatt íbúanna“ bætist: eftir meðaltali fimm síðustu ára.

Ed.

428. Nefndarálit

um frv. til laga um áhrif kjötverðs á framfærsluvísítölu.

Frá minni hl. fjárhagsnefndar.

Frumvarpi þessu var vísað til nefndarinnar 8. okt. i haust, en var ekki afgreitt í nefndinni fyrr en rétt fyrir jólín. Var ég þá á förum heim til míni, og varð því ekki af, að ég gæfi út nál. í það sinn. En með því að ég er meðnefndarmönnum mínum ósammála um þetta mál, þykir mér rétt að gera nú grein fyrir afstöðu minni til þess, enda hefur það ekki enn verið tekið til 2. umr.

Frumvarpið er samhljóða bráðabirgðalögum frá 29. sept. s. l. og er lagt fyrir Alþingi til staðfestingar á þeim.

Tæplega mun það orka tvímælis nú, að bráðabirgðalög þessi hafa gefist illa í framkvæmd. Kom það þegar í ljós á s. l. hausti, að þau, ásamt ráðstöfunum „verðlagsnefndar landbúnaðarvara“, höfðu truslandi áhrif á kjötsluna, meðan á sláturtíðinni stóð.

Pegar kjötverðið var ákveðið um miðjan sept. s. l., mun almennt hafa verið búið við, að það yrði ekki hið endanlega verð, heldur mundi ríkisstjórnin gera ráðstafanir til að lækka það með niðurgreiðslum úr ríkissjóði eða á annan hátt, enda hafði hún tekið sér vald til þess með bráðabl. frá 2. ágúst 1945. Fólk beið því, sem eðilegt var, með kjötkaup sín eftir hinu lægra verði, er það bjóst við. Olli dráttur sá, sem þannig varð á því, að kjötsala gæti hafist að ráði, bæði framleiðendum og neytendum óþægindum og tjóni, að minnsta kosti sums staðar.

Pegar bráðabirgðalög þessi loks komu 29. sept. 1945, var enn ýmislegt í óvissu um rétt manna til endurgreiðslu á hluta kjötverðsins, því reglugerð átti að setja, er kvaði nánar á um þessi atriði. Sú reglugerð er dagsett 10. okt. 1945, eða þegar mjög var liðið á sláturtíðina. Mun hún ekki hafa tekið allan vafa af um framkvæmd þessa máls, og enn mun jafnvel vera nokkur óvissa hvað það snertir.

Þessi óvissa um hið raunverulega kjötverð dró mjög úr kjötkaupum manna í sláturtíðinni s. l. haust, einkum á þeim stöðum, þar sem venja hefur verið að kaupa að haustinu nokkurn vetrarforða af kjöti, eins og t. d. verið hefur á Akureyri. Þetta er ástæðan til minni kjötsolu þar s. l. haust heldur en áður hefur tilkazt, en sú fávislega fjarstæða, sem slegið hefur verið fram, að minni kjötkaup á Akureyri stöfuðu af blaðaummaðum og pólitískri afstöðu manna þar, hefur auðvitað ekki við neitt að styðjast.

Með þeim seinagangi, sem á þessu máli var s. l. haust, var framleiðendum bakað tjón og neytendum að minnsta kosti óþægindi. Jafnvel þó að allt kjötið seljist að lokum á innlendum markaði, bætir það ekki tjónið að fullu, því sala kjötsins í heildsölu, beint frá sláturhúsum, er auðvitað kostnaðarminnst og víða hagkvæmust fyrir háða aðila, en drátturinn á málinu hefur einkum spillt þeirri sölu. Úr því ríkisstjórnin tökk þessi mál í sínar hendur, án þess að kveðja Alþingi til, bar henni auðvitað að hafa ráðstafanir sínar tilbúnar 15. sept. s. l., þegar hið fyrra verðlag féll úr gildi.

En þó að setning bráðabirgðalaga þessara og reglugerðar samkv. þeim gengi seint, virðist framkvæmd þeirra ganga enn seinna, og ekkert af kjötverðinu mun enn hafa verið endurgreitt til neytenda. Hins vegar hefur verið mjög mikil um skýrslugerðir og alls konar skriffinnsku í sambandi við væntanlega endurgreiðslu. Hefur einnig þessi seinagangur vakið óánægju viðsvegar um land, sem meðal annars má sjá af samþykkt „fulltrúaráðs verkalýðsfélaganna“ frá 13. þ. m. Má þó ætla, að sú samþykkt sé ekki gerð af neinum illvilyja til ríkisstjórnarinnar.

Við mistök ríkisstjórnarinnar í kjötslumálunum bætist svo sú ráðstöfun „verðlagsnefndar landbúnaðarvara“ að hækka verzlunarálagningu kjötsins um 48 aura á hvert kg. Verði um 5 þús. tonn af kjöti seld innanlands, eins og verðlagsnefndin gerir ráð fyrir, nemur hækjun þessi á þriðju milljón króna, og leggst hún einnig á þann hluta verðsins, sem endurgreiddur er. Má að vísu vel vera, að einhver hækjun hafi verið nauðsynleg, vegna vaxandi dýrtíðar, en hér virðist þó full-langt gengið, og án efa hefði mátt verja einhverju af þessu fé betur.

Ríkisstjórnin hafði annars staðar heimild til að koma í veg fyrir, að kjötverðið hækkaði visitöluna, og þurfti því ekki á þessum bráðabirgðalögum að halda til þess. Heldur virðast þau gefin út í sparnaðarskyni, og ber ekki að lasta þann tilgang í sjálfu sér, en aðferðin til að ná honum virðist þó næsta hæpin. Hún er sú, að láta verulegan hluta landsmanna ekki fá neina endurgreiðslu á kjötverði, þó að visitalan sé miðuð við allmiklu lægra verð en þeir greiða. Þessi flokkun neytendur : aðslutkappa og Ásturkappa er fóliuvert handahófskennd og í mörgum tilfellum

ranglát. Mun þetta þegar vera farið að sýna sig. Að vísu sparar þetta ríkissjóði nokkur útgjöld, á meðan raunhæfari ráðstafanir gegn dýrtíðinni eru ekki gerðar, en þeim sparnaði hefði án efa mátt ná á annan og réttlátari hátt, að minnsta kosti að nokkru, t. d. með því að halda verzlunarálagningu kjötsins meira í skefjum.

Úr því sem komið er tel ég ríkissjóði skylt að standa við þau loforð, sem gefin hafa verið um endurgreiðslu á hluta af verði þess kjöts, er begar hefur verið keypt, og fellur sú skylda ekki niður, jafnvel þó að bráðabirgðalög þessi falli úr gildi. Hefur og ríkisstjórnin, sem fyrr segir, aðra lagaheimild til að greiða niður jafnt kjötverð sem verð annarra innlendra vara. Það er því engin nauðsyn, að Alþingi staðfesti bráðabirgðalög þessi. Og þar eð þau hafa gefist illa í framkvæmd, eins og hér að framan er vikið að, virðist rétt, að Alþingi felli þau úr gildi. Legg ég því til, að frv. þetta verði fellt.

Alþingi, 14. febr. 1946.

Bernh. Stefánsson.

Ed.

429. Nefndarálit

um frv. til I. um lögreglustjóra á Dalvík.

Frá allsherjarnefnd.

Allir þeir nefndarmenn (BBen, BSt og StgrA), sem tekið hafa þátt i afgreiðslu málsins, eru sammála um, að nágildandi fyrirmælum um hreppstjórn og oddvitastörf í kauptúnnum, eða a. m. k. hinum stærri þeirra, sé mjög ábótant, þar sem störf þessi eru víða orðin svo umfangsmikil, að erfitt er að gegna þeim í hjáverkum. Af þessum ástæðum hafa verið sett fyrirmæli um lögreglustjóra í nokkrum kauptúnanna, og er efni frv. það, að slikt skuli nú gert um Dalvík. Lögin um þessa lögreglustjóra eru þó ófullnægjandi, vegna þess að ekki er öruggt, að þeim séu einnig falin oddvitastörf, en án þess er hæpið, að þessir embættismenn hafi nægt verkefni. Meiri hluti nefndarinnar telur þess vegna rétt, að áður en haldið er lengra á þeirri braut að setja lög um einstaka lögreglustjóra, verði ihugað í heild, hvernig bezt verði fyrir komið stjórn kauptúna. Einn nefndarmanna (BSt) óskar þess að vísu, að frv. verði samþykkt, en getur þó eftir atvikum sætt sig við þá afgreiðslu, sem meiri hl. leggur til. Skv. þessu er lagt til, að frv. verði afgreitt með svofelldri

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ.

Efri deild Alþingis telur brýna nauðsyn á, að hið fyrsta verði sett ný löggjöf um stjórn kauptúna, og í trausti þess, að ríkisstjórnin láti undirbúa slika löggjöf, telur deildin ekki ástæðu til að afgreiða nú frv. til laga um lögreglustjóra á Dalvík og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 18. febr. 1946.

Bjarni Benediktsson,
form., frsm.

Bernh. Stefánsson,
fundaskr.

Steingr. Aðalsteinsson.

Ed.**430. Nefndarálit**

um frv. til l. um gírðingar kringum hveri og laugar.

Frá allsherjarnefnd.

Nefndin hefur athugað frv. og leggur til, að það verði samþ. með eftirfarandi

BREYTINGU.

Við 2. gr.: Í stað orðanna „gildistöku laga þessara“ komi: tilkynningu sveitarstjórnar.

Tveir nefndarmanna (LJÓH og GÍG) voru ekki á fundi, er málið var afgreitt.

Alþingi, 18. febr. 1946.

Bjarni Benediktsson,
form.Bernh. Stefánsson,
fundaskr.Steingr. Aðalsteinsson,
frsm.**Nd.****431. Frumvarp til laga**

um heimild fyrir ríkisstjórnina til lántöku til símaframkvæmda.

Frá fjárhagsnefnd.

1. gr.

Ríkisstjórninni er heimilt að taka lán, allt að 12, milljón krónum, til símaframkvæmda, sem hún telur nauðsynlegar umfram þær, sem veitt er til i fjárlögum, enda færist vextir og afborganir af slíkum lánum á reikning landssímans.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

Frv. er flutt eftir beiðni samgöngumálaráðherra, og fylgdi því eftirfarandi greinargerð. Nefndarmenn hafa óbundin atkvæði um málið.

Mikil þörf er á því, að hraðað verði, svo sem unnt er, ýmsum símaframkvæmdum, einkum þó jarðsímalagningum á aðalsímaleiðum og húsabygggingum í sambandi við það. Helstu framkvæmdir, sem hafðar eru í huga í sambandi við framangreinda lántökuheimild, eru þessar: Jarðsími frá Hvalfirði til Hrútafirðar, ný tæki í stuttbylgjustöðina við Reykjavík, umsamin kaup á linum og jarðsínum frá setuliðinu og væntanleg frekari kaup á efni og tækjum frá setuliðinu, póst- og símahús í Hrútafirði, Borgarnesi og Vestmannaeyjum, stekkun sjálfvirku miðstöðvarinnar í Reykjavík og jarðsími frá Hrútafirði til Akureyrar. Málið hefur verið rætt í fjárveitinganefnd, og var nefndin þeirrar skoðunar, að nauðsynlegt væri, að tekið yrði lán til svo stórra símaframkvæmda, sem hér er um að ræða, og sett um það sérstök lög.

Ed.

432. Frumvarp til laga

um fræðslu barna.

(Eftir 3. umr. í Nd.)

I. KAFLI **Hlutverk barnaskóla.**

1. gr.

Barnaskólar skulu leitast við að haga störfum í sem fyllstu samræmi við eðli og þarfir nemenda sinna, hjálpa þeim að öðlast heilbrigð lífsviðhorf og hollar lífsvenjur, vera á verði um líkamshreysti þeirra og veita þeim tilsogn í lögskipuðum námsgreinum, hverjum eftir sínum þroska.

II. KAFLI **Skólaskylda.**

2. gr.

Skylt er að halda barnaskóla í öllum skólahverfum landsins fyrir börn á aldrinum 7—13 ára, sbr. þó 3. gr., og er öllum börnum á þessum aldri skylt að sækja skóla, nema undanþága hafi verið veitt samkv. 3. og 5. gr.

Pegar tilgreindur er aldur barna í lögum þessum, miðast hann ávallt við það almanaksár, er þau ná nefndum aldri.

3. gr.

Nú sækir skólanefnd í skólahverfi í sveit um, að skólaskylda hefjist ekki í skólahverfi hennar fyrr en við 8, 9 eða 10 ára aldur, og getur fræðsluráð þá veitt undanþágu að fengnum meðmælum námsstjóra.

Þar, sem þessi ráðstöfun hefur verið gerð, skulu heimilin annast og kosta fræðsluna frá sjö ára aldri barnanna, unz skólaskylda hefst í hverfinu, en hlita um hana eftirliti kennara skólahverfisins.

Nú er vanrækt fræðsla yngri barna í skólahverfi, þar sem undanþága hefur verið veitt, og eigi um bætt þrátt fyrir áminningu fræðslumálastjórnar, og nemur hún þá undanþáguna úr gildi.

4. gr.

Heimilisfaðir skólaskylds barns ber ábyrgð á, að það hljóti lögmælta fræðslu og sækí lögskipuð próf.

5. gr.

Undanþegin frá að sækja almenna barnaskóla eru:

- a. börn, sem sækja viðurkennda einkaskóla;
- b. börn, sem hafa fengið leyfi skólanefndar og skólastjóra til að stunda nám utan skólans, en skylt er þeim að koma til viðtals eða prófs í skólann, þegar skólastjóri óskar þess;
- c. börn, sem að dómi hlutaðeigandi kennara, skólastjóra og skólaþeknis skortir hæfileika til þess að stunda nám í almennum barnaskóla;
- d. börn, sem að dómi sömu aðila spilla góðri reglu í skólanum og eru miður heppilegt fordæmi öðrum börnum;
- e. börn, sem að dómi skólaþeknis hafa eigi heilsu eða önnur líkamleg skilyrði til að stunda venjulegt barnaskólanám.

6. gr.

Þeim börnum, sem um getur í c-, d- og e-liðum 5. gr., skal séð fyrir vist í skóla eða stofnun, sem veitir þeim uppeldi og fræðslu við þeirra hæfi.

Heimilt er fræðslumálastjórn að ákveða þessum börnum námstíma einu eða tveimur árum lengri en öðrum börnum.

7. gr.

Nú kemur barn að ástæðulausu ekki til innritunar, þegar því er skylt, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann þess, svo fljótt sem auðið er. Láti hann eigi skipast við þá áminningu, varðar það dagsektum, er nemí 5—10 kr. á dag eftir úrskurði valdsmanns (í Reykjavík sakadómara), talið frá þeim degi, er áminningin var gerð.

Nú vanrækir barn, sem innritað er í skóla, skólasókn til muna, þrátt fyrir umvöndun skólastjóra bæði við það og forráðamann þess, og skal þá skólanefnd áminna forráðamann barnsins. Leggist vanrækslan eigi af að heldur, varðar hún dagsektum, er nemí 5—10 kr. eftir úrskurði valdsmanns fyrir hvern vanræksludag, talið frá áminningu skólanefndar.

Ef heimilið á sannanlega sök á vanrækslunni, má barnaverndarnefnd taka barnið af heimilinu og ráðstafa því utan þess, en sannist það, að heimilið fái eigi ráðið við vanræksluna, er henni skylt að vista barnið í stofnun eða á öðru heimili, er nefndin ber traust til.

III. KAFLI

Skólaskipan og skólahúsnaði.

8. gr.

Hver sýsla og hver kaupstaður er fræðsluhérað. Þó skal sameina tvær sýslur í eitt fræðsluhérað svo og hrepp eða hluta úr hreppi fræðsluhéraði annarrar sýsla, þegar fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi fræðsluráð samþykkja. Hvert fræðsluhérað er eitt eða fleiri skólahverfi, og er einn barnaskóli í hverju skólahverfi.

9. gr.

Fræðslumálastjórn mælir fyrir um, hvernig fræðsluhéraði skuli skipt í skólahverfi, enda samþykki hlutaðeigandi fræðsluráð skiptinguna. Fræðsluráði er skylt að leita álits hlutaðeigandi skólanefnda um skiptingu fræðsluhéraðs í skólahverfi.

10. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera skólahús á hentugum stað, og fullnægi það þörfum fyrir barnaskólahald í hverfinu. Fræðslumálastjórn setur reglur um lágmarkskröfur til skólahúsnaðis.

11. gr.

Eigi er heimilt að leyfa notkun skólahúsnaðis, nema samþykki skólanefndar og skólastjóra komi til.

12. gr.

Heimangönguskólar skulu vera þar, sem staðhættir leyfa, en þar, sem heiman-göngu verður ekki við komið sökum mikilla vegalengda, skal reisa heimavistarskóla og keppa að því, að skólahverfi þeirra verði svo fjölmenn, að fullkomið starf verði við þá fyrir two fasta kennara eða fleiri.

13. gr.

Öll skólahús skulu gerð samkvæmt upprætti, er fræðslumálastjórn samþykkir. Enn fremur verður samþykki hennar að koma til um skólastað og skótlalóð.

14. gr.

Ríkissjóður greiðir allt að helmingi stofnkostnaðar heimangönguskóla, en þrjá tjórðu hluta stofnkostnaðar heimavistarskóla. Hlutaðeigandi sveitarfélög greiða hinn hlutann. Séu tveir eða fleiri hreppar eða hluti úr hreppi um sama skóla, greiða þeir stofnkostnaðinn í hlutfalli við samanlagðan tekju- og eignarskatt ibúanna eftir meðaltali fimm síðustu ára. Ríkisstyrkurinn er bundinn því skilyrði, að skólalóðin sé eign skólahverfisins eða afnotarétturinn tryggður með óuppsejanlegum leigusamningi.

Hverju skólahúsi skal fylgja íbúð fyrir skólastjóra, 3 herbergi og eldhús að minnsta kosti. Heimavistarskólum skal einnig fylgja íbúð eða íbúðir fyrir kennara. Íbúðir skólastjóra og kennara teljast með i stofnkostnaði skóla svo og nauðsynleg-
ustu skólahúsgögn.

Í skólahverfum, þar sem svo hagar til, að börn geti ekki sótt heimangönguskóla, nema þeim sé ekið til og frá skólastað, er heimilt að greiða styrk til kaupa á skóla-
bíl, er nemi allt að þremur fjórðu hlutum kostnaðarverðs.

15. gr.

Viðhald skólahúsa og skólahúsgagna er sveitarfélögum skylt að annast sam-
kvæmt reglum, er fræðslumálastjórn setur.

IV. KAFLI

Kennarar.

16. gr.

Fastir kennarar við barnaskóla eru embættismenn ríkisins og taka laun sam-
kvæmt launalögum.

17. gr.

Engan má setja eða skipa kennara við barnaskóla, nema hann hafi lokið viður-
kenndu kennaraprófi, sé eigi haldinn nærumum sjúkdómi og hafi óflekkað mannord.

Skólastjórar og kennarar heimavistarskóla skulu ekki skipaðir fyrr en eftir tveggja ára reynslutíma í heimavistarskóla.

18. gr.

Kennara er skylt að kenna að jafnaði 36 kennslustundir á viku, en á því skóla-
ári, sem kennari verður 55 ára, má fræðslumálastjórn fækka skyldustundum hans
um 6 á viku og um aðrar 6, er hann verður sextugur.

Kennslustundafjöldi skólastjóra skal ákveðinn í erindisbréfi. Eigi verður skóla-
stjóri leystur frá þeirri kennsluskyldu, nema samþykki fræðslumálastjórnar komi til.

Þegar nefnd er kennslustund í lögum þessum, er ætið átt við 40 mín. kennslu-
stund.

19. gr.

Kennari, sem skipaður er, settur eða ráðinn til starfs við barnaskóla, skal gegna
því samkvæmt erindisbréfi, er fræðslumálastjórn setur.

20. gr.

Geti kennari ekki stundað starf sitt við skóla sakir veikinda, skal greiða for-
fallavinnu fyrir haðn samkv. reglum, er fræðslumálastjórn setur.

21. gr.

Skólastjóri fer í skóla sinum með umboð fræðslumálastjórnar og skólanefndar
gagnvart kennurum skólangs, nemendum og forráðamönnum þeirra.

Hann stjórnar öllu starfi skólangs eftir gildandi lögum og reglum og ber áhyrgð
á því gagnvart fræðslumálastjórn og skólanefnd.

Skólastjóri hefur umráðarétt yfir húsnæði skólans og munum í þágu skólastarfsins. Að öðru leyti hefur skólanefnd í samráði við skólastjóra umráðaréltinn, en verði ágreiningur þeirra í milli, sker fræðslumálastjórn úr.

Skólastjóri á sæti á fundum skólanefndar og hefur þar málfrelsi og tillögurétt. Skólastjóri ræður stundakennara og starfsfólk með samþykki skólanefndar.

22. gr.

Í skóla með 10—20 föstum kennurum er skólastjóra heimilt í samráði við skólanefnd að ráða einn af kennurum skólans sem yfirkennara. Verði hann skólastjóra til aðstoðar og gegni störfum hans, er þörf krefur. Séu 20 kennarar eða fleiri við sama skóla, skal ráða yfirkennara á sama hátt. Kennslustundafjöldi yfirkennara skal ákveðin í samráði við fræðslumálastjórn, er setur þeim erindishréf. Laun yfirkennara skulu ákveðin í launalögum.

23. gr.

Í skóla með 20 kennurum eða fleiri getur skólastjóri í samráði við skólanefnd ákveðið, að skyldustundir kennara skuli vera færri en 36 á viku gegn öðru starfi í þágu skólans.

24. gr.

Tölu fastra kennara skal miða við það, að 40 börn komi á hvern kennara, sem kennir fulla kennslu í 9 mánuði, en 5 börnum farra fyrir hvern mánuð, er hann kennir skemur. Eftir reglum, er fræðslumálastjórn setur, skal þó ætla nokkru færri börn á kennara í skólum með færri en 150 nemendum. Sérkennurum í sundi og handavinnu skal ætla sem næst helmingi færri börn en öðrum kennurum.

Nú eru fastir kennarar við skóla færri en barnafjöldinn segir til um, en barnafjöldinn þó minni en svo, að skólinn eigi kröfу á kennara til viðbótar, og má þá greiða styrk vegna stundakennslu í hlutfalli við þann barnafjölda, sem umfram er. — Ef nefnd umframtala nær helmingi þess barnafjölda, sem föstum kennurum er ælluð, er fræðslumálastjórn heimilt að setja fastan kennara.

V. KAFLI

Fræðsluráð og skólanefndir.

25. gr.

Í hverju fræðsluhéraði skal vera fræðsluráð skipað 5 mönnum. Í kaupstöðum skulu 4 þeirra kosnir hlutfallskosningu af nýkosinni bæjarstjórn, en utan kaupstaða af sýslunefnd. Séu 2 sýslur í fræðsluhéraði, kys hvor sýslunefnd two fræðsluráðsmenn. Fræðslumálastjórn skipar einn mann, og skal hann vera formaður. — Hlutverk fræðsluráðs er að hafa á hendi stjórn sameiginlegra skólamála fræðsluhéraðsins. Fræðslumálastjórn setur fræðsluráði erindishréf.

26. gr.

Í hverju skólahverfi skal vera skólanefnd, skipuð þremur mönnum. Skulu tveir þeirra kosnir af nýkosinni sveitarstjórn, en fræðslumálastjórn skipar einn, og skal hann vera formaður. Hlutfallskosningu skal viðhafa, ef krafa kemur fram um það. Ef tveir eða fleiri hreppar eru í skólahverfi, setur fræðslumálastjórn reglur um kosningu skólanefndar, sem má þá vera skipuð 5 mönnum. Varamenn skulu kosnir samtímis aðalmönnum. Kjörtímabil skólanefnda og fræðsluráða skal vera hið sama og sveitarstjórn, og um kjörgengi skulu sömu reglur gilda.

Í kaupstöðum er heimilt að fela fræðsluráði störf skólanefndar, ef fræðslumálastjórn mælir svo fyrir og hlutaðeigandi bæjarstjórn samþykkir.

27. gr.

Formaður kallar skólanefnd til funda, svo oft sem þurfa þykir. Skylt er honum að kveðja nefndina saman, ef einn nefndarmanna eða skólastjóri óskar þess. Skóla-

stjóri skal ávallt boðaður á fundi skólanefndar. Skólanefnd getur enga ályktun gert, nema meiri hluti hennar sé á fundi. Allar ályktanir skulu ritaðar í gerðabók. Enginn skólanefndarmanna hefur atkvæðisrétt um þau mál, er varða hann sjálfan.

28. gr.

Skólanefnd skal sjá um, að öll skólaskyld börn i skólahverfinu njóti lögboð-innar fræðslu. Hún semur samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar skýrslu um þau börn i skólahverfinu, sem sækja ekki hinn almenna barnaskóla.

29. gr.

Pegar kennarastaða losnar í skólahverfinu, skal skólanefnd tafarlaust tilkynna það fræðslumálastjórn, sem auglýsir stöðuna, ef fyrirvari er nægur. Þurfi hins vegar að setja kennara fyrirvaralítið, getur fræðslumálastjórn sett hann í samráði við skólanefnd án undangenginnar auglýsingar, en auglýsa skal þá stöðuna á næsta ári.

30. gr.

Skólanefnd veitir viðtöku umsóknum um kennarastöður og skal, er fjöldi um-sókna leyfir, tilnefna eigi færri en two umsækjendur um hverja stöðu, er hún telur helzt koma til greina. Skylt er skólanefnd að leita álíts skólastjóra um umsækjendur, ef velja á kennara, en námsstjóra, ef velja á skólastjóra. Verði ágreiningur um um-sækjendur innan skólanefndar eða milli skólanefndar annars vegar og skólastjóra eða námsstjóra hins vegar, getur hver aðili um sig gert tillögur til fræðslumála-stjórnar. Rökstudd greinargerð skal ávallt fylgja tillögum skólanefndar, skóla-stjóra og námsstjóra um val manna í kennarastöður.

31. gr.

Skólanefnd annast um, að skólinn hafi allan nauðsynlegan aðbúnað, svo sem húsnaði, skóhalóð, leikvelli, kennslutæki og innanstokksmuni. Sér hún í samráði við skólastjóra um viðhald alls þessa og aukningu eftir þörfum.

32. gr.

Skólanefnd gerir tillögur til sveitarstjórnar um fjárframlög til skólahalds. Verði ágreiningur milli þessara aðila um fjármál skóla, skal hann lagður undir úrskurð fræðslumálastjórnar. Skólanefnd annast um samningu skýrslna og reikninga samkvæmt fyrirmælum fræðslumálastjórnar. Erindisbréf fyrir skólanefndir skal gefið út af fræðslumálastjórn.

33. gr.

Kostnaður við störf skólanefnda greiðist úr sveitarsjóði.

34. gr.

Í Reykjavík skal vera sérstakur fræðslufulltrúi, og skal hann hafa á hendi þær framkvæmdir, sem skólanefndum fræðsluhéraðsins er skylt að annast samkvæmt lögum þessum, svo og önnur störf, er fræðslumálastjórn kann að fela honum, allt samkvæmt erindisbréfi. Fræðslufulltrúi skal skipaður af fræðslumálastjórn að fengnum tillögum fræðsluráðs. Laun hans skulu ákveðin í launalögum, en bæjarsjóður greiðir skrifstofukostnað hans.

VI. KAFLI

Kennsluskipan og starfstími skóla.

35. gr.

Hver barnaskóli skiptist í tvær deildir, yngri deild og eldri deild. Til yngri deilda teljast skólaskyld börn innan 10 ára aldurs, en til eldri deilda 10 ára börn og eldri.